

ARGIA

JOXE MARI OLARRA

«EAJ Estatuan
aintzakotzat
hartzen dute gu
hemen gaudelako»

POLITIKA

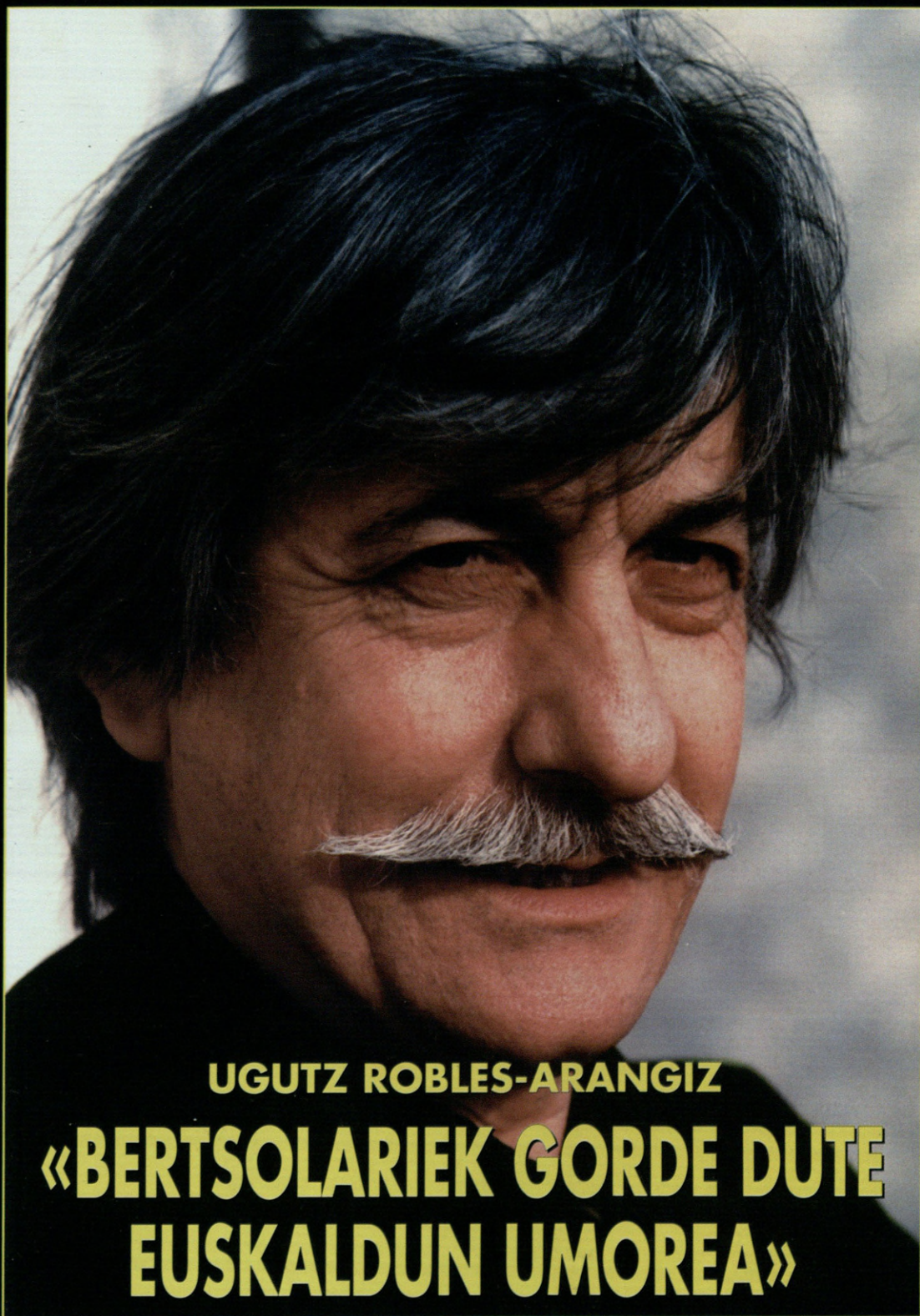
Iparraldeko Euskal
Departamendua:
200 urteko
eskakizuna

MARIO GAVIRIA

«Langabezia tasa,
benetakoa,
% 12 ingurukoa
da Espainian»

GIZARTEA

Udalak armadarekin
ez kolaboratzeko
Eudiman elkartuta

UGUTZ ROBLES-ARANGIZ

**«BERTSOLARIEK GORDE DUTE
EUSKALDUN UMOREA»**

ESKAINNTZA BEREZIA

ARGIA REN

HARPIDEDUNENTZAT

ARGIAren harpidedun bat

ZEREN ZAIN ZAUDEN

Orain, gustoko tituloa esku dezakezu prezio ezin hobea

gutxienez
kalean
baino
% 25a
merkeago

Kaseta

1.350 pzta.

Konpaktoa

1.875 pzta.

Nobedade honetaz gain beste hainbat dago aukeran. Nahikoa duzu dei bat egitearekin eta behar duzun informazioa izango duzu

ESKAERA ORRIA

Izenburua	Prezioa	Kopurua	Guztira

Kobratu beharreko kantitatea

☐ Transferentzia: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN ABIZENAK _____ ZBKIA. _____ PISUA _____ LETRA _____
KALEA _____
TFNOA _____ HERRIA _____
PROBINTZIA _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____
KONTUTIK _____ SINADURA _____

TITULARRAREN IZEN ABIZENAK _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

KONTU KORRONTEA / LIBRETA _____

Entitatea

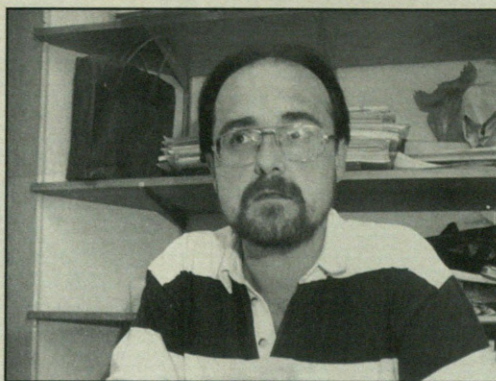
Sukurtsala

K.D

Kontu zenbakia

SINADURA

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.
8. Joxe Mari Olarra, HBko Mahai Nazionaleko partaidea: «EAJ Estatuan aintzakotzat hartzen dute gu hemen gaudelako». MIKEL JAUREGI.
12. Eukal departamendua: 200 urteko eskaizuna. JOJO BIDART.
16. Aljeriako gerran bereganatu zuen Gaillot apezpikuak antimilitarismoaren mezua. XABIER ARANBURU.
18. Mario Gaviriaren iritziz, mendeko zortzigarren potentzia ekonomikoa da estatu espainiarra. «Langabezia tasa, benetakoa, % 12 ingurukoa da Espainian». XABIER ARANBURU.
22. Osakidetzaren oposaketa berrietan euskara jakitea merezimendu gisa baloratuko da. AINHOA AZPIROZ.
24. Intsumisioaren alde udalak biltzeko sortu da Euskal Udak Intsumisioen Mankomunitatea. MYRIAM GARTZIA.
27. Datorren astean ospatuko dituzte Parisko Euskal Etxearen 40 urteak. JULEN ARRIOLA.
29. Ugutz Robles-Arangiz: «Bertsolariak 'voltairearrak' dira, eta horiek gorde dute euskalumorea». PELLO ZUBIRIA.
36. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
39. Gipuzkoako Diputazioak ia 3.000 milioi zuzendu dizkio Kultura eta Euskara sailari. IDOIA TORREGARAI.
42. Jon Casenave, udaberrian estreinatuko den «Iargi xendera» operaren idazlea. «Opera berriaren bila abiatu arren ez genuke inoren eredu izan nahi». MAITE ARTOLA.
45. Argitalpenak. IDOIA TORREGARAI.
48. Irrati-telebista. ARRITXU ZELAIA.
52. Aukeran. MIKEL JAUREGI.
56. Denborapasa.
58. Belarria falta. JON SARASUA.

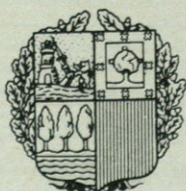

UGUTZ ROBLES-ARANGIZ:

Bere kontakizun eta umorearekin nahasten dira Roblestarren egoitzan kultura, dantza eta musika. Beskoitzeko «Ageria» baserrian ezarri zuen aita Manu Robles Arangiz bizilekua 1937an, eta han hazi da familia. ETBn lehen lana «Goraintzi»n egin bazuen ere, orain «Txiskola»-ko txiste giroan dakusagu astero. /30

AURREKONTUAK: Gipuzkoako Foru Aldundiak onartu berri ditu aurtengo aurrekontuak, 300.000 milioi pezetakoak hain zuzen. Horietarik ia hiru mila milioi Kultura eta Euskara Sailari zuzenduko zaizkio, kopuru osoaren % 1, beraz. Kultura eta euskararen diruez aritu gara, zehatz-mehatz banaketaren berri eman eta baliatu diren irizpideak aipatuz. /39

Eusko Jaurilaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Euskara Departamendua

Argitarapen honen editore laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

kutxa fundazioa
fundación

ESKAINITZA BEREZIA

ARGIA REN

HARPIDEDUNENTZAT

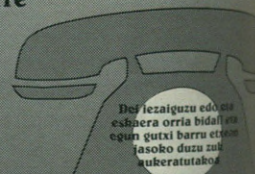
ARGIAren harpidedun izan
ZEREN ZAIN ZAIDUE
Orain, gustoko tituloa ezin
dezakezu prezio ezin hobea

gutxienez
kalean
baino
% 25a
merkeago

Nobedade honetaz gain beste
hainbat dago aukeran. Nahikoa
duzu dei bat egitearekin eta
behar duzun informazioa izango
duzu

KATEBEGI GALDUA 1.350 pzt.
Jon Alonso 1.300 pzt.
EZ DUK ERRAZA KONPAI!
Koldo Izagirre 1.000 pzt.
AXUN 971 pzt.
Abelin Linazisoro 1.150 pzt.
ZOAZTE HEMENDIK!
Patri Urkizu 1.150 pzt.
AZKEN FUSILA 1.150 pzt.
Edorta Jimenez 1.150 pzt.
NON DAGO STALIN?
Xabier Montoia 1.150 pzt.
EMAKUME BIBOTEDUNA 900 pzt.
Xabier Montoia 900 pzt.
GARTZELAKO POEMAK 900 pzt.
Joseba Sarrionandia 900 pzt.
BALIZKO ERROTEN ERRESUMA 900 pzt.
Koldo Izagirre

1.500 pzt.

943 - 37 15 45

ESKAERA ORRIA

Izenburua	Prezioa	Kopurua	Guztira

Kobratu beharreko kantitatea

Transferentzia: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN ABIZENAK _____ ZBKIA. _____ PISUA _____ LETRA _____
KALEA _____
TFNOA _____ HERRIA _____
PROBINTZIA _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____ KODE POSTALA _____

KONTUTIK _____ SINADURA _____
TITULARRAREN IZEN ABIZENAK _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____ SUKURTSAL HELBIDEA _____
KONTU KORRONTEA / LIBRETA _____
Entitatea _____ Sukurtsala _____ K.D. _____ Kontu zenbakia _____ SINADURA _____

«Haur migrazioa... estudioak ikastera» erreportaiak

MARTXOAREN 10ean argitaratutako ARGIA-n «Haur migrazioa... estudioak ikastera» titulupeko erreportaiak, bere 22. orrialdean informazio okerra azaltzen da. Bertan esaten da Elgeta eta Antzuolako ikasleek Bergarako Miguel Altuna ikastetxera joan behar dutela Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza (DBH)ko ikasketak egitera eta «ikastetxe honetan D eredurik ez dagoenez, honek hizkuntza aldetik arazoak sor ditzakeela...»

Bergarako egungo Bigarren Hezkuntzako ikastetxe publikoak bi dira: Miguel Altuna, Lanbide Heziketako ikasketak eredu guztietan ematen dituen, D ereduko 12 talde, Bko 3 eta Ako 8tan; eta Ipintza Batxilergo Institutua B eta D ereduko ikasketak ziurtatzen dituen, berau izanik Batxilergo ikasketak euskaraz egitea ahalbideratu zuen lehenengoetarikoinstituto publikoa.

Hala ere, ARGIA-n azaltzen den aipamena DBHko ikastetxeari buruzkoa da. Hau, erakuntza berri bat da, 96-97 ikasturtean DBHko lehen zikloko ikasleak hartuko du-tiena. Bertara joan behar dira Elgeta eta Antzuolako ikasleak, bien artean, eta maila bakoitzean, D ereduko (euskara hutsez) gela bat osatzeko adian ikasle kopurua aporteratutako dutelarik (honek ez du esan nahi Bergarako D ereduko ekasleengandik aparte ongongo direnik). Honek gain, Bergarako OHO publikotik joandako haurrek B ereduko (elebiduna) gela bat osatuko dute maila bakoitzean.

Gainera, matrikularen arabera, maila bakoitzeko D ereduko beste gela batetarako adina ikaslego pasatuko da Bergarako ikastetxe pribatuetatik, batez ere ikastolatik.

Honek esan nahi du DBHko lehen zikloa 6 gelek in jarriko dela martxan, hauetatik 4 euskara hutsean arituko direlarik eta 2 ikasketa elebidunean.

MIGUEL ALTUNA ETA IPINTZA INSTITUTUKO ETA, BERGARA, ELGETA ETA ANTZUOLAKO

OHO PUBLIKOKO TALDE

KOORDINATZAILEA

BERGARA (GIPUZKOA)

PASA den martxoak 10eko zure astekarian Ainhoa Gerrak argitaratutako artikuluan esandakoa hainbat baieztapen argitu nahi dugu. 1984ko Martxoak 26ko Lege Organikoak (2) ematen digun zuzentzeko eskubidean oinarrituz ondorengo argibideak emana-z:

— Bergarako M. Altuna Institutua orain arte Derrigorrezko Ez Den bigarren Hezkuntza soilik eman duela eta ez inoiz Oinarritzko Hezkuntza Orokorra.

— M. Altuna ikastetxeak Derrigorrezko ez den Bigarren Hezkuntzan azken 12 ikasturte-tik D ereduko, hau da, euskaraz besterik ematen diren taldeak baditugula. Gaur egu-nean 95-96 ikasturtean 12 talde D eredu-an, B ereduan, 8 A ereduan edukiaz. Erantsi behar dugu gainera, eskola mapari jarraikiz etorkizun hurbilean D eta B ereduak baka-rrik izango ditugula.

— M. Altuna ikastetxean irakasle, guraso, ikasleen artean komunikabide tresna eus-kara dela nagusiki esan behar dugu.

— Azkenik esan, M. Altuna institutuak zilegi deritzogu Elgetako ikastetxeek, gurasoek, udalek eskubide osoa dute beraien herrietan Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 1go zikloa eratzea eskatzeko. Baina honek ez die inongo eskubiderik ematen gezurrak esateko Bergarako M. Altuna Institutuko errealtateaz, are gutxiago euskara eredu-en eskeintzaz.

MIGUEL ALTUNA INSTITUTUKO ESKOLA

KONTSEILUA

BERGARA (GIPUZKOA)

H I R U K O

T X I K I A N

Inkomunikatua (4)

Arimarik gabeko mundu honetan, pobrezia eta tamala sinonimoak dira, pobrezia, berez, ez bai-tu ia inorengan haserre-a sortzen. Txiroak, lotoaren legez edo halabeharrez dira txiro non-bait. Txirotasuna, gizabanakoaren patuan datzala dirudi, noberak norberaren zoritxarra arrazoitzat onartzeraino. Horrela da, beraz, horrela beharko du. Orain hoge-i bat urtera arte, pobrezia injustizia-ren ondorio zuzena zen. Ezkerrak salatzen zuen, erdiak —esplasio motorren ardatz eszentrikoarena egiten duena, orain honi, orain ho-rri— onartzen zuen eta eskubiak —salbuespenak albuespen— ukatzen. Injustiziak sortua zen po-brezia. Bainan mundua aldatu da. Derrigorrez. Egun, pobrezia, inefi-kaziak merezi duen zigorra da. Zi-gor zuzena. Egun, pobrezia gauza naturala da. Gizarte maila eta an-tolakuntzaren berezko oreka. Eta lehen injustizierekiko zuen lotura kentzeaz gain, injustizia bera, uste tinto unibertsal hura, kostaldeko noizbehinkako eta ohizko xirimiri-peko elurra da, urtu eta desager-tuko dena. Errexki.

JOXE MARI OSTOLAZA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.

ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko

Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Xabier Aranburu, Arantxa

Erasun, Mikel Jauregi, Juan Joxe

Petrikorena, Arritxu Zelaia.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Dokumentazioa: Ernesto Ibarluzea,

Ainhoa Gerra.

Euskara arduraduna: Mikel Elorza.

Administrazioa: Jasone Larrarte.

Harpidetzak: Olatz Korta, Elena

Guinea, Miren Larrarte.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Miren Aranburu, Inigo

Txintxurreta, Nekane Zubeldia, Itziar Diaz

de Durana.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15.

pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 37 34 03/36 10 48.

BIZKAIA: Zaballur 2, 1. ezkerre. 48003

Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122

Urruña. Tlf: 59 47 60 00. Faxa: 59 47 60 01.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3.

ezkerra. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Autista bilakatzeko ikasketak

EUSKAL Herrian bizi dugun «lurrikara» politiko-intelektualak autista samar bihurtuko ez gaituen kezkatua nago azkenaldi honetan. Gatazka ditzoso honen zipriztinak bazter guztietara iritsiak zaizkigu —batzuek horrela nahi izan dute— eta gero eta jende gehiago ari da autista bihurtzeko ikasketak egiten, egoerari aurre nola egin jakin ez, eta ezertxore jakingo ez balute bezala jokatzuz... Inpotentzia edo ezina —hitz egin nahi eta ezin— dugu oraingo moda berria, gauzak zuzen esateko ordua sentitu, izen abizenekin, baina... txo! «ez nauk ausartzen»; galdetu, bestela kultur munduan —eremu profesional desberdinetan zer esanik ez— dagoen «eskapismoak» non duen oinarri. Nork esplikatzen kultur munduko hainbatek ahoa irekitzeari zergatik egiten dion uko? Musikagintzan, literaturgintzan edo telebistaren erredakzioan duten espazioa galtzeko arriskua —pentsatzen dut— dela medio; zenbait pape-retan beraien izena «ekis» baten pean azaltzearen beldur... eta, nolabait, isiltasunaren bidez zerga iraultzaile partikularra ordainduko balute bezala.

ZINTZO jokatzeko eta hitzegitea konprometigarria bihurtu omen da... Biktimen berriak ote? Guztiz eragindako tentsio dinamika berri honek egoera kul-

turala zein intelektualak baldintzatzea lortu duela ere aitortu beharra dago.

Badirudi hauteskundeetan ez dela aldaketa nabarmenik eman, eta gutxi gorabehera gehienek antzeko emaitzak lortu dituztela. Baina inork gutxi aztertu nahi ez dituen emaitzak ekarri dizkigu begi bistara: hamaika boto joan dira txuriz, hamaika eta bi geratu ginen etxean —abstentzioa abertzalea izan dela ezin ukatu— eta lagun batek

bere betiko aukerari minnez muzin egin ostean, bihotzari jarraitu zion, hiru papterxo —EAJ, EA, HB— sobre berean sartuz, abertzaleen arteko batasuna noiz demontre hasiko den itxaropenarekin. Eta bide batez, kontrol soziala eta pentsamenduaren «bahiketa» ezkutuari amaiera eman nahian.

BIHOTZAREKIN jokatu zuen lagunak bazekien ederki asko bere botoak ez zuela piperrik balio, baina borondate onez inguruko euskaltzale-abertzale askok pentsatzen zutena egiten zuen.

Noizbait barneratuko dugu, erronka amankomunei aurre egiten ez diegun artean jai dugula herri honetan, eta ga-

tazka honen zementu armatuzko horman zirrikituren baten bila bideratzen ditugun energia guztiak alferrik galtzen ari zaizkigula. Herri batzuk energia guztiak aurrera egiteko erabiltzen dituzten artean —demagun Katalunia— gure herriak elkar zaplamokoka dihardu, kapital humanoa, politikoa, kulturala, intelektualak... asper asper eginda, unibertsitatean errefuxiatuz, isilean gordez, ihesiz, autista bilakatuz. Bost axola gero Anoeta hamaika aldiz betetzen bada, betetzen den bakoitzean beste hainbeste bidean gelditzen bada.

IÑAKI GOROSTIDI

ESTATUTOA BULTZAKA BERRIRO

ALDE batera utzirik ez dela hain ebidentea esentzialismoa artistei utzi behar zaiela —Oteiza beren eskulturaren kalitateagatik eta Mikel Laboa bere kantenagatik epaitu beharko lirake— Bernardo Atxagak euskaldunoi erromantizismozko habiatik irteteko egin digun deia une berezian egokitu da. Mezu autodeterminaziozale eta independentistak aparkatzeko konbiteak ugariak dira egunotan. Estatutismoaren baga ote datorkigu berriro indarrean, Aju-riaeneko itunaren izpirituaren sortzaileak fundazio batean

berpiztu direnean? Ala 95ean nozitu dugun sukar autodeterministaren ordaina da, itsasbeheraren ondoren errukirik gabe marea betetzen den moduan? Duela hamabost urteko eztabaiden usaina dakarkiguten zantzuon artean ELA eta LABen arteko elkarlana da datu berri eta garrantzizkoa, eta hauek —dituzten tirabiren azpitik eta gainetik— ditugun egitura politiko eta ekonomikoak errenak direla diote. Hazi hori erne dadin lur egokirik baden, EAJ eta PPren arteko harremanek erabakiko dute asteotan.

PELLO ZUBIRIA

XABIER GURRUTXAGAREN TARTEA

ZER EKARPEN EGINGO DU TALAIA FUNDazioak?

Baloreen zerbitzura

Zibilizazioak betirako funtzionatuko balu bezala —beti garatuz— bizi gara. Eta hausten denean, apur bat, harridura nagusitzen zaigu. Ez gaude horretarako prestaturik.

Zertarako Talaia? Mendealdeko kulturaren oinarri amankomuna izan den linealtasun arrazionalista hautsi egin dela ikusteko. Beraz, ohituta egon ez garen modu batean ikusi eta pentsatzeko, edozein gauza ona edo txarra ote zen eztabaidatu eta epaitzeko genuen segurtasuna alde batera utziz. Dorrearen goialdetik soilik begiratzear gain, behean zulo sakona egin eta bertan lurrikarak neurtzeko aparailuak jaritzeko. Euskal herritarren herritik begiratu

eta aztertzeko. Hizkuntza teknokratikoan eskala-ekonomia horren muga konplexurik izan gabe.

Talaia sortzen da gizon-emakume talde batek ikusten duelako Euskadin nahikoa indar politiko aukeran egon bai, baina beste gauza batzuk falta direla: hausnarketa eta eztabaidarako guneak, esaterako. Foro honetan guztia dago zabalik. Baina badaude intuizioak, eta borondateak.

Intuizioek gehiago dute ikustekorik pentsamendua edo hausnarketa gauzatzeko moduekin gaiekin baino. Eta hausnarketan ditugun defizitekin: pentsatzen dena komunikatzeko eta transmititzeko defizita. Herria egitea, nazioa eraikitzea, ez baita legeen, erakundeen edo enpresen kontua soilik. Iritzi propioa sortzen laguntzea ere bada, edo hobe, iritzia alderatzeko gune propioak sortzen laguntzea.

Jada ezin du existitu pentsamendu ko-

lektibo antolatuak eta jerarkizatuak, linealtasun arrazionalistaren hausturaren ondorioz. Eta haustura hori zentralizazioa jada gauzak egiteko modurik egokiena ez dela ohartzearen ondorio da. Ezta leku txikiarako ere.

Sarean pentsatzea, iritzien sare-ehuna osatzea da helburua. Isolamenduak hausteko armiarma-sarea, bere horretan jarraitzen duten egia aldaezin horien oskolak barneratu eta desegiteko armiarma-sarea.

«Egia handien» zentzua galdu denean, baloreen zentzua geratzen zaigu, erosotasuna utzi eta bizitzaren taulatxoan zerbait arriskatzeko gai egiten gaituzten gauzak.

Fundazio hau martxan jarri dugunon borondateak, beraz, mugiarazten gaituzten baloreak dira: demokrazia, tolerantzia, bakezaletasuna, justizia, elkartasuna... Gure ahalegina horien zerbitzura jarri nahi dugu. Herri honetako elkarbizitza hobetzeko.

Joseba Arregik Andoainean esan du: «Abertzaletasun demokratikoa ezin da Estatutuaren aurreko jarretara itzuli, alternatiba ezberdinak posible balira bezala. Autodeterminazio eskubidea ezin da inposatu». LOAParen aita izandako **Garcia de Enterrria** legegizonaren ustez, «Forua defenditzeko bi estilo daude: hausten dutenena, euskaldunenena, eta itxaroten dutenena, nafartarrenena».

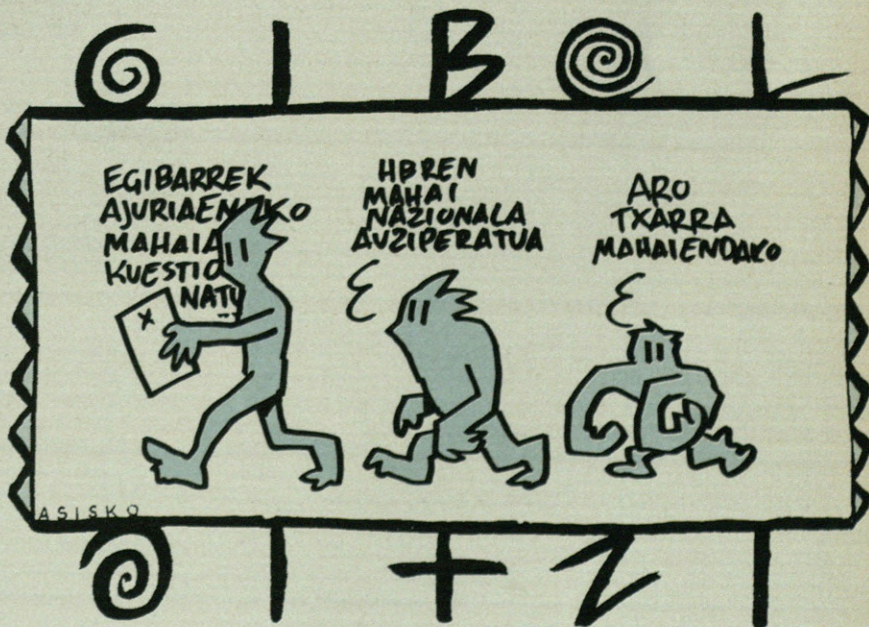
Jose Antonio Ardanaz uste duenez «EAE eta Nafarroaren arteko batzorde instituzionala ez aurrera eta ez atzera dago». **Miguel Sanz** UPNko lehendakariordearen ustez, «UPN beti egongo da autodeterminazio eskubidearen eta Euskal Herriaren batasunaren kontra, ez bailitzateke ETA den arazoa konponduko».

Xabier Arzalluzek deak PPrekiko zera dio: «Kuestioa da ea zenbateraino nazio ezberdinetakoak garenok, nahikoa indarrez edo errealtate soziologikoa hala delako, elkarbizi edo batean gauzak egin ditzakegun, denoi komeni zaigulako. Hau ez da Espainia onartzea, interes kontratubat da». **J.L. Martin Prieto** ka-

zetariak zera argitu du: «Konstituzioaren aurreko iskanbiletan, EAJko negoziatzaileek entzuteko moduan adierazi zuten bera Gobernuburu izanik Euskadik bere independentzia aldarrikatuko balu, zalantzarik gabe bidaliko lukeela Armada Espainiaren batasuna berrezartzera».

HBko Mahai Nazionalak EAJko

EBBri igorritako eskutitzean dioenez, «bere adierazpen positiboak ekimen zehatzak ez biburtzeaz gain, EAJk bere oldarkortasuna aregotu du, mezuan zein ekintzetan, HBri eta orohar Ezker Abertzaleari sistematikoki eraso eginez, eta Espainiako Estatua, honen aparatatuak eta erakundeak defendituz, monarkia barne».

Joxe Mari Olarra, HBko Mahai Nazionaleko kidea eta legebiltzarkidea

«EAJ Estatuan aintzakotzat hartzen dute gu hemen gaudelako»

Orain 38 urte Tolosan jaioa, egun Billabonan bizi den arren. 13 urterekin hasi zuen bere militantzia, eta 13 urte dira, hain justu, Mahai Nazionaleko kide dela. Ilusioz gainezka azaldu zaigu, «Ezker Abertzaleak urte t'erdi honetan erakutsi duen indarrarengatik».

«Gero alferrik izango da negar egitea». Ertzaintzari buruz zeuk esana, eta astebetara Doral hil zuen ETAk. Zenbaitek loturarik ikusiko zuen zure bien artean.

Cabezonen aurkako ekintza guztiontzat berria izan zen, nolabaiteko astindua. Egun, Euskal Herria eta Estatuaren arteko gatazkan, Ertzaintza, EAJren bidez, erdian jarri da. Ondorioz, EAJri estrategia aldatzeko eskaintza egin diogu, gutxienik erditik kentzekoa. Gure borroka ez da Ertzaintzaren aurkakoa, Estatuaren kontrakoa baino.

Baina aldaketarik ere izan da. Ertzaintza uneotan Estatuaren zutabe nagusienetakoa da independentismoaren kontra. EAJren estrategia eta Estatuarena bera da. Doralen aurkako ekintzaren ostean Ezker Abertzalean konmoziorik ez izatea —hori

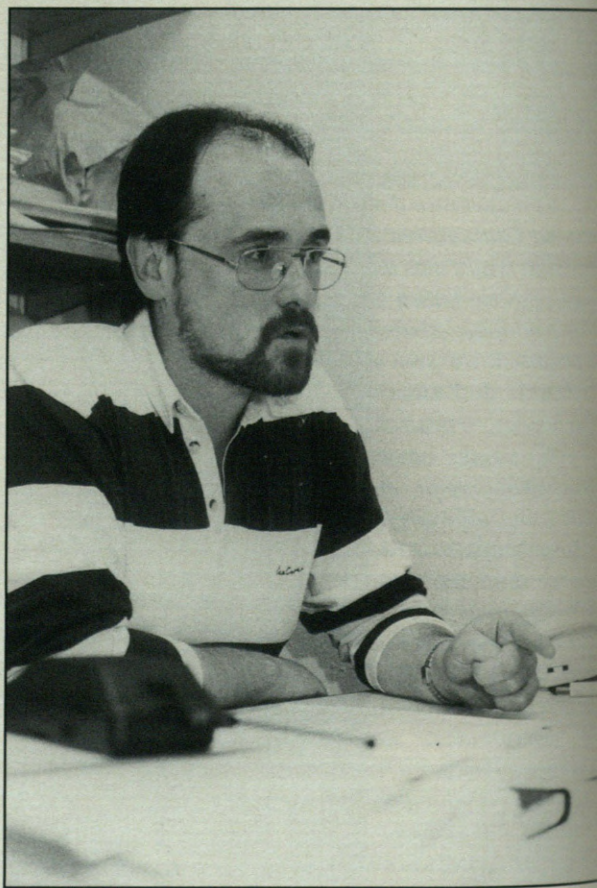
horrela izatea gogorra izan arren—, jende askok Ertzaintza urrunegi joan dela ikusi duelako da.

Ertzaintza eta Ezker Abertzalearen arteko lis-karra gainditzeko zer egin daiteke?

Goikoetxearen kontrako ekintzaren ostean egin bezala, Mahai Nazionalak gutuna igorri dio EAJri, bere estrategia berrikatzeko eskatuz. Bere horretan jarraituz gero, defenditu egin beharko baitugu. Independentista bezala funtzionatu nahi badugu, EAJ erditik kendu beharko dugu. Eta horrekin ez dut mehatxurik egiten.

Doralen bilketaren ostean Ezker Abertzalearen eta EAJren arteko barremanak erabat eten direla esan daiteke?

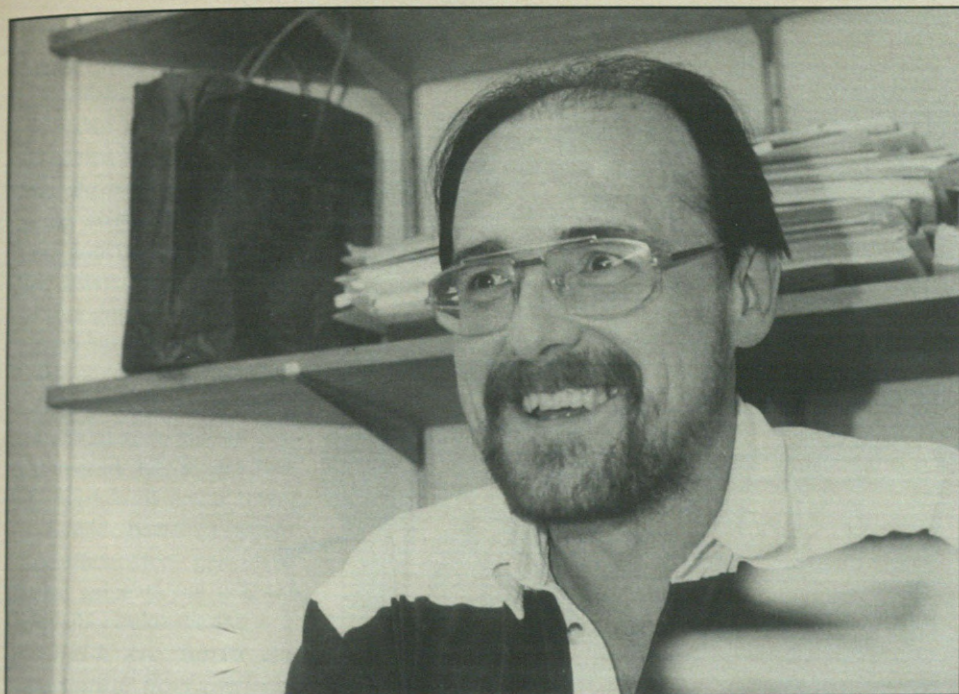
Iazko bilera hartatik, HB eta EAJren artean ez dago harremanik. Alternatiba De-

«Gure borroka ez da Ertzaintzaren aurkakoa, Estatuaren kontrakoa baino». (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

mokratikoa defenditzeko, azken batean Estatuari ETArekin hitz egin dezan presio egiteko, beraiek zein urrats ematen zituzten ikusi

arte harremanak bertan heratu uzten genituela esan genien orduan. Hitz egin dez, EAJrengandik nahi duguna da eguneroko praktika

«Eguneroko praktikak gerturatuko gaitu edo gehiago urrunduko EAJrekiko». (Arg.: G. Garaialde).

ka, horrek hurbilduko baikaitu edota gehiago urrunduko. Finean, Atutxaren hitzak eta Egibarrenak, Ardanzarenenak eta Arzalluzenak, oso diferenteak dira. Horietatik zein da EAJ?

Eta LAB eta ELAren arteko akordioarekin zer gerta daiteke?

Antzeko gertaeren ostean, haserraldiak izango dira, baina praktikan ez da ezer gertatuko, gerora begirako planteamendu estrategikoa delako bien artekoa.

Bi sindikatuok akordio-rako erakutsi duten jarrrera ona ez da nabari indar politiko abertzaleen artean...

Horregatik hitz egiten dut praktikaren garrantziaz. LAB eta ELAren artean bizpahiru akordio lortu dira, eta orain

akordio horiek zenbait gautan praktikan jarriko dituzte. Egia da indar politikoaren artean batasuna ez dela ikusten, hemen bi estrategia baitaude: herri honen independentzia demokratikoki lortzea edota Estatuaren estrategiaren barne egoitea. Bakoitzaren jarrera eguneroko lanean ikusten da, eta uneotan EAJ Estatuaren strategiari makurtzen zaio. EA, berriz, apurka eremurik gabe geratzen ari da.

Baina hemen bada beste planteamendu bat: independentismoa. Eta honek ez du zertan HBren planteamendua soilik izan behar, zabalagoa da. Planteamendu hau estrategia espainolaren eta frantsesaren aurka dago. Beraz, batean edo bestean zaudete. Siglak batuz ezin da be-

netako batasunik lortu, eguneroko praktikarekin baino. ***Zein klabetan ulertzen duzu ETAren azken ekintzen ostean ezagututako tentsio igoera berri hau?***

Azken urte t'erdian Estatu eta EAJ harriturik geratu dira Ezker Abertzalearen tinkotasunarekin. ETak egin dituen ekintzek Estatuaren zutabe guztiak ukitu dituzte. Eremu politikoan ere Ezker Abertzaleak sekulako tinkotasuna erakutsi du. Estatuarekin dauden eta Euskal Herriarekin dauden arteko diferentzia areagotu egin da.

Neurri batean, Irungoaren ostean tentsioa sortu da EAJk bere Ertzaintzari babesa eman behar diolako. EAJk Ertzaintza darama gure kontra, eta horrelako gertaeren aurrean babesa eman behar dio, bestela Ertzaintzak eskuetatik ihes egingo baitio. Orain EAJk Ertzaintza kontrolatzen du, baina kontrolatuko al du? Arzalluzek kontrolatzen al du Atutxa? Atu-

HAMARREKOA

JUAN MARI OLANO

«Lagun ona eta abertzale zintzoa»

JOSEBA EGIBAR

«Laborategiko politikaria da Egibar»

MARIO ONAINDIA

«Atzo, gaur eta bihar, beti desberdin»

CARLOS GARAIKOTXEA

«Oso pertsonalista da, praktikarik ez duena»

IÑIGO IRUIN

«Nire lagun onenetakoa da eta, zalantzarik gabe, abokatu-onena»

JUAN MARI JAUREGI

«Madrilék inposaturiko 'demokrata'»

JONAN FERNANDEZ

«Urruntzen doan pertsona; 'komunikatzaile' ona»

CARLOS ITURGAITZ

«PPko 'baskitza'»

ROMAN SUDUPE

«Deputazioko ertzain nagusia»

JON IDIGORAS

«Kidea, sozialista eta preso»

«EAJk bere estrategia berkokatu beharra dauka; bere horretan jarraituz gero, defenditu egin beharko dugu»

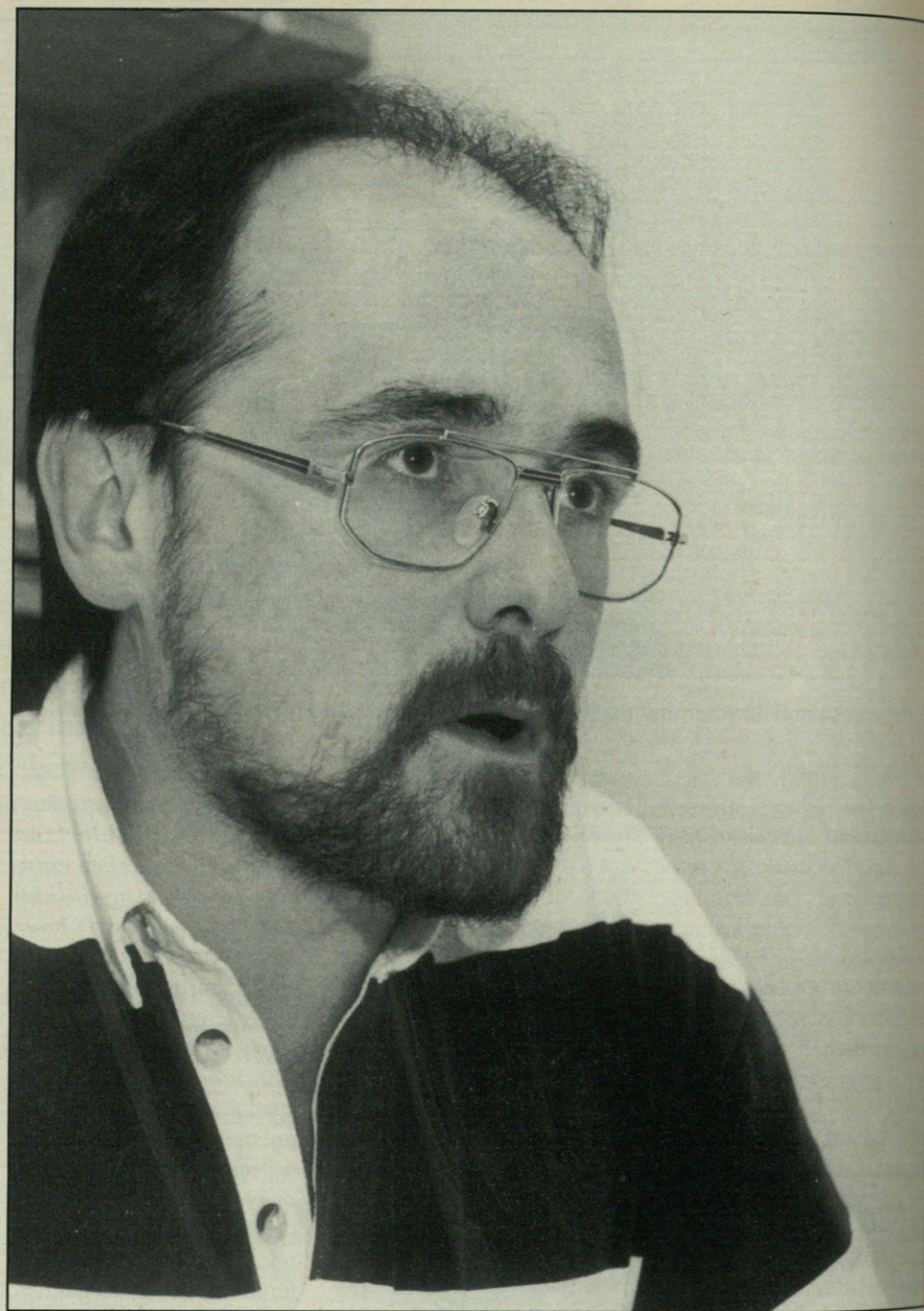
txa eta jende faktiko hori barruan egonda, EAJk Olloraren edota Egibarren bideari heltzeko non ditu zailtasunak, Ezker Abertzalean ala alderdiaren barruan?

Tentsio igoera horrek, ETaren azken ekintzek... ez al dute zerikusirik izan hauteskundeetan HBk jasan duen jaitsierarekin?

Botoak galdu ditugu Estatuak aurrera daraman presio handiak gure inguruan nola baiteko mina egiten duela. Baina 181.000 boto horiek azaltzen dutena baino indar gehiago azaltzen du HBk urte osoan. Gainera, hauteskundeok kontraesana sortzen dute gure baitan. Gure mezua da «Espainia kanpora, independenteak izan nahi dugu», eta ondorioz, batzuek ez diote baliorik ematen botoari, eta ez da bozkatzera joaten.

Eako aitona batek esan zidan orain bi aste: «Zuen estrategiarekin eta jasaten duzuen ororekin 181.000 boto izatea miraria da». Emaitzekin oso pozik gaude, Estatuak arduratua dagoelako pozik gauden bezala. Monzonek zioen bezala: «Estatuari begira itzaiok, eta Estatuak arduratu bazegok bi ondo hago». **Hauteskundeetako emaitzak ikusita, independentziaren aldeko proiektua ez al da abulduta geratu?**

Batzuek egiten duten irakurketa da: autodeterminazio eskubidea emanez gero, eta PP, PSOE, IU, UPN eta CDNren botoak alde batera jarri, abertzaletasuna askoz baxuago geratzen da. Hori ez da egia. NATOren erreferendumean denak NATOren alde agertu ziren. Baina herri honek «ez» esan zuen. Erreferendum bat eginez gero,

«Siglak batuz ezin da benetako batasunik lortu, eguneroko praktikarekin baino». (A.: G. Garaialde)

zerbait praktikorekin herriari galdetzen bazaio, erantzuna bestelakoa izaten da.

Erreferenduma eginez gero, herriak beste modu batera jokatu lukeela esatea ez al da baikorregia izatea?

Estatuak pentsatuko balu beraiek irabaziko luketela,

oraintxe bertan emango ligukete autodeterminazio eskubidea. Ematen ez badigute da emaitzaren beldur direlako. Eman diezagutela autodeterminazio eskubidea, utz diezaiotela herriari hitza eta denok onar dezagun herriak dioena. Orain txen enbido hori edonori.

HBk etorkizunean zein jarraipen emango dio ETak apirilean planteatutako alternatibaren plazaratzeari?

HBk Alternatiba Demokratikoa bere egin du, Ezker Abertzaleko beste alorrek egin duten bezala. Denok urratsak emanen ditugu Al-

ternatiba Demokratikoa gehiago sozializatzeko, bakera-ren bidea hor baitagu eta mahai gainean dagoen alternatiba bakarra baita.

Non eta nola gauzatuko duzue sozializazio hori?

Herri honetako sektore guztiek Alternatiba Demokratikoa zer den ezagutzeko eta eztabaidatzeko aukera izan behar dute, herri honetan hainbeste hildako zergatik dauden jakiteko aukera. Azken batean, ETak zera baitio: herri honi eman hitza, eta lurralde batasuna bezain funtsezkoa den gaia jarri mahai gainean, eta guk armak alboratuko ditugu.

Elkarri-k ere bartu du alternatiba hori erakusteko ekimena.

Elkarri-ren ekimenak, ETaren bideoa eskainiz eta Olorra eta Egiuren planteamenduak salduz, alde bat positiboa du: ETaren bideoa are gehiago sozializatzea. Baina pertsona baten alternatiba ETarenarekin parekatzea mingarria da. EAJk alternatiba demokratiko bat duela? Estatuak beste bat? Jar ditzatela mahai gainean. Orduan aldera ditzakegu.

Mabai Nazional osoak erantzukizuna beregain bartu ostean, Jon Idigoras baino ez dute espetxeratu bideoaren kontuagatik...

ETak Estatuari emandako erantzun gogorren ostean, Estatuak bere ezintasunean martxan jarritako zigor politikoa da. Estatuak ETarekiko ezintasun hori mantentzen badu, eremu politikora jauzi handiak emango ditu.

“Estatuak ETarekiko ezintasun hori mantentzen badu, eremu politikora jauzi handiak emango ditu”

T A N T O A

Militantea eta konstantea

1978an ezagutu nuen konpromezu mailan Joxe Mari, Tolosaldean LAIA-n militante gizona. Bere militantziak, entregak eta konstantziak nabarmentzen du. Analisietan beti zuzenera jotzen du, mezu zuzena du beti. Gogorraren irudia agian horregatik dauka. Berarekin harremanak, baina, ez dira batere gogorrak, maila pertsonalean dituen erlazioetan umore ona eta katxondeoa nagusitzen baita.

Barne eztabaidak zirela eta LAIA-tik atera ginenean, ASKn eta Herri Batasunak ezagutu dut Joxe Mari. LAIA-n nik baino denbora gutxiago pasa zuen berak, atxilotua eta torturatua izan ondoren sartu baitzen ASKn. Esperientzi hark markatu egin zuen, hori garbi dago.

Niri gertatu zait jende askok galdetzea Joxe Mari Olarraren irudi gogor horri buruz. Aureola bat sortu dute «gogorrak» eta «bigunak» direla-eta, eta hori txorakeria bat da. Bere irudia ez da estrategia bat, bidali behar den mezuaeren arabera baizik. Irudi hori uste dut sortu dela Joxe Mariri egokitu zaiolako sektore herrikoi eta antierpresiboaren inguruan, sektore zigortuen inguruan egotea, eta horrek erantzun gogorrak eta zuzenak behar ditu. Neurri horretan lan ederra egiten ari da. Talde antierpresiboen sua piztea eta koordinatzea egokitzen zaio eta hori da gogorrena. Lurraldea koordinadorekin bere zuen funtzioa esaterako, erabakigarria izan zen oso.

Mikel Arrastoa
Zizurkilgo HBko
alkate ohia

Gordin-gordin aritu behar du gauzetan, eta horiek mezu zuzena behar dute. Joxe Mari ez du lurra joko ez torturen ondorioz, ez Cessid-ekoak atzetik izanda... Ekin egiten dio presio guztien gainetik.

Koadrilako giroa du gus-toko, eta astean zehar denborarik ez duenez, asteburua hartzen du-familiarekin eta lagunekin egoteko.

Estatuak ezin du jasan azken urteko Ezker Abertzalearen dinamika, ez ETarena eta ezta ere gu apurka independentista gisa bizitzen hastea.

Desobedientzia zibilaren ildotik urratsak eman nahi ditugu: NAN dela, inkulpaturik egon eta epaitegi-tara ez azaltzea dela, zergak direla... Apurka euskaldun gisa bizi nahi dugu. Eta hona gonbitea EA eta EAJri: euskaldun gisa bizi nahi badute, urratsak eman ditzatela independentista bezala, eta elkartuko gara bidean.

Gobernua osatzeko, PPK

deia luzatu die EAJ eta CiUri. Nola ikusten duzu etorkizuneko Espainiako Gobernuak?

Norbaitek pentsa dezake egonkorra ez den Gobernu batek are oztopo gehiago jar ditzakeela ETA eta Estatuaren arteko prozesu berri bat irekitzeko garaian. Ez da horrela. Funtsezkoena da Estatuak zer esaten duen, eta Estatu bera da PSOE-ekin edo PPrekin.

Kinieletan hasiz gero, posible da PPK CiU-ekin egotzen araberak itunak egitea. Eta Arzalluz atzean izango da, erortzen diren apurrak jaso asmoz. Azken batean, EAJ Estatuaren aintzakotzat hartzen badute da gu hemen gaudelako. Baina EAJ gai da PPri laguntza emateko, bere

interesengatik deabruarekin ere ezkonduko bailitzateke. **Iaz elkarriketaren alde eginiko zenbait adierazpen hauteskundeetarako estrategia gisa ulertu zituen HBk. Hauteskundeak atzean utzita, mugimendurik egon daiteke epe labur edo ertainean?** ETak, azken komunikatuan, fronte guztiak zabalik ditzuela esaten zuen. Eta beste batean, honako hau: «*Hitza bete*». Horrek esan nahi du bideren bat zabalik dagoela, eta gutxieneko komunikazioa egon zela. Urratsak eman dituen bakarra, baina, ETA izan da, eta EAJren eta Estatuaren esku dago ETA-ren agiriari erantzutea.

MIKEL JAUREGI

Azken urte hauetan egitura politiko-administratiboaren eskaera indartzen ari da

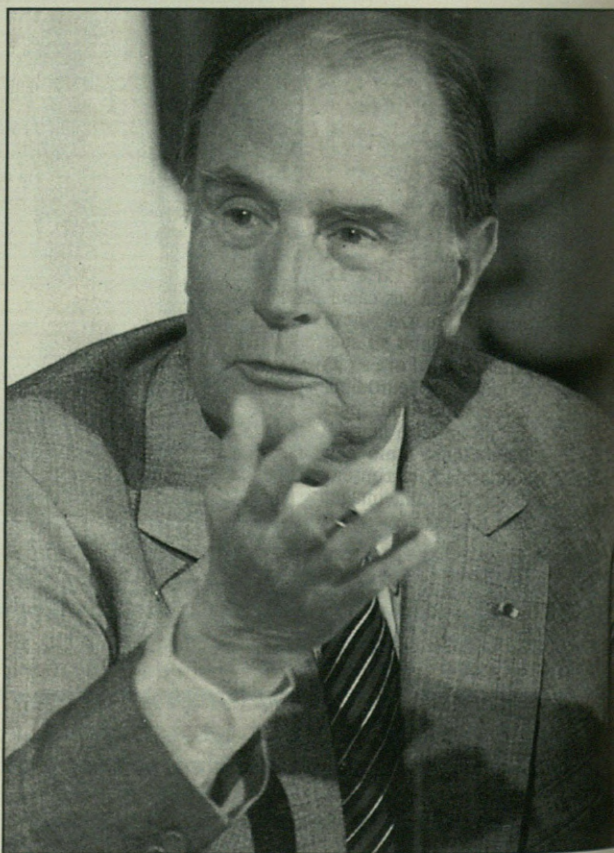
Euskal departamendua: 200 urteko eskakizuna

Badu berrehun urte baino gehiago euskal departamendu baten eskakizuna plazaratu dela Iparraldean. Nahiz eta esperantza handiak sortu diren azken urte hauetan, ez du dena lortua izan oraino. Ezagutza administratibo edo politikorik batere ez duten Iparraldeko 3 probintzietarik ahots gero eta gehiago altxatzen da beharrezkoa den instituzio bereizi baten alde. Egoera aldatzen ari ote da? Zertan dira aldaketak?

FRANTZIAKO Errepublika bezain zaharra da Euskal Departamenduaren eskakizuna. 1789ko Iraultzaren biharamunean Frantziako erresumaren eskualde guztien birmoldatzeko sortu ziren departamenduak egituratzeko debateetan entzun zen, Euskal Herriko ordezkaria zen Garat diputatuak egin lehen proposamena. Frantziako Iraultza beretu zuen jakobinismoak ezin izango zituen onartu herrien berezitasunak kontuan hartuko lituzketen egiturak. Paristik ikusita Frantziako populu bakar bat molda-

tzeko tresnak ziren beharrezkoak, gaineratiko guztia modernitatearen aurka zen. Ideia nagusi horrek ditu gaur egun oraino agintari politiko anitzen urratsak gidatzen.

Segidarik gabe egon zen, ondoko urteetan, Bonaparte enperadoreari egin proposamena: mugaz bi aldeetako Euskal Herriko lurraldeak batu zituen autonomia proiektua. Urte haietako argudioek antza handia zutela gaur egun entzuten direnekin: mintzaira eta ohitura berdinak zituzten lurraldeak hiru departamenduetan bildu eta

Sozialistak Frantziako Gobernura iritsi zirenean, Mitterrandek egin proposamenetan Euskal Departamendua aurki dezakegun

elkarrekin osatuko zen Euskal Federazioa Europako eskualde egoki bat bezala

aurkeztu zuen Garatek 1808an Napoleonek manatu txostenean.

Gutarik hurbilago, Bigarren Mundu Gerra bukatu eta, 1946ko ekainean, Ipar Euskal Herriko estatutu proiektua Frantziako Konstituzioa berri behar zuen Asanblea Nazionaleko lan taldeari aurkeztu zion Jean Etxeberri Aintxart Baigorriko diputatu gazteak. Bere 13. artikuluan euskararen ofizialtasuna aipatzen zuen euskal departamenduaren sortzeko lege-proiektua ez zela batere onduko onartzen du diputatu ohiak, geroztik biztanleen pentsamoldeak asko aitzinatu direla erranez.

Duela 15 urte sozialistek Frantziako giderrak eskuratu zituztelarik, bi mende zeharkatu dituen eskakizuna azkenean lortuko zela pentsatu zuten abertzale gehienek, Mitterrand hautagaiak publikoki egin proposamenetan hitzez hitz aurkitzen baitzen Euskal Departamendua. Baina aldi honetan ere proiektua ez da gauzatu, sozialistek beraiek

diotenez, tokiko hautetsien kontserbazionismo aktiboa-rengatik eta bereziki auzapez askoren artean influentzia handia duten aspaldiko

hautetsien jokoarengatik.

Horretarako interes berezi batekin ikusia izan da RPR alderdiko Intxauspe diputatuak duela bi urte egin

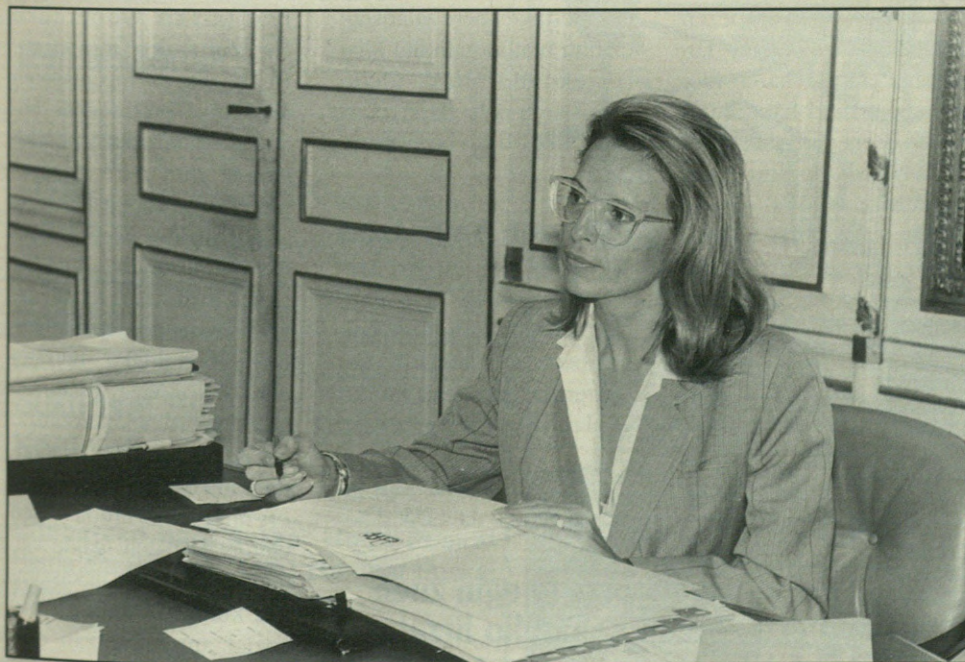
zuen Pirinioetako eskualde berri batean kokatzen den euskal departamenduaren proiektua. Ez da hori aski izan instituzio berria lortzeko. Aldaketaren aurkako indarrak anitz dira oraino, Euskal Herrian eta kanpoan.

Egitura politikoa behar

ASPALDIDANIK euskal departamenduaren defentsa hartu du Baionako Merkatal Ganbarak. Ulerterrazak dira Baionako Merkatal Ganbararen argumentu ekonomikoak, eta gero eta gehiago aipatzen den Donostia-Baiona polo ekonomikoaren antolaketa beharra agertzen da nagusiki.

Azken urte hauetan egitura politiko-administrati-boaren eskaera aski indartzen ari da.

Aprendizen formakuntza osoa Pauen egina izan dadin ez da onartzen eta Euskal

Michelle Alliot Marie da Euskal Departamendurik ikusi nahi ez duten auzapez zentristetako bat.

■ Sozialistek giderrak eskuratzean, bi mendez luzatutako eskaera azkenean lortuko zela pentsatu zuten abertzale gehienek

Herriko Ofizialeen Ganbara bat galde egiten duten ofizialeen kopurua emendatzen ari baita (ofizialeen % 40 azken hauteskundee-tan).

Emendatzen ari da, hala-ber, Laborantzako Ganbara baten alde agertzen diren laborariak eta hautetsiak: Iparraldeko 150 auzapezetarik 96ek izenpetu dute ELB sindikatuaren eskakizuna. Joan den abenduan agertu da arrisku herri bat: Baionan dauden sozial saileko zerbitzu zenbait departamenduko toki bakar baterat, berez Pauerat, eramanak izanen zirela. Sindikatuen ihardokitzea, Iparraldean, berehalakoa izan da.

Aipatutako indar horiek guztiak ez dira euskal departamendu baten alde, baina guztiek Euskal Herriak beharrezkoak dituen gutxieneko egiturak galde egiten dituzte.

Politikoki ere eskakizuna gorpuzten ari da. Joan den urtean, Iparraldeko hiru auzapezetarik batek izenpetu zuen Euskal Departamenduaren aldeko elkar-teak proposatu duen idatzizko eskaera. Gainera, elkar-tearen lehendakaria den Aniotzbehere Sarako auzapezak ez du dudatzen, etorkizun hurbil batean, departamenduaren aldeko eskaera horrek oihartzun handiagoa ukanen duela.

1946ko ekainean Jean Etcheberry Aintxartek Ipar Euskal Herriko estatutu proiektua aurkeztu zuen.

Ikusmolde berdina dauka Euskal Herriko Auzapezen elkarteko aitzindariak, Luberriaga jaunak; haren iduriko iazko herri hauteskundee-tan atera diren auzapez eta herri asko urratsa egiteko prest omen dira.

Hala ere, ez da ahan-tzi behar hiri nagusietako agintariak ez direla aldaketa galde egiten dutenen le-rron jartzen. Angeluko eta Baionako auzapez zentristek ez dute Euskal Departamendurik ikusi nahi, ezta Intxauspereen alderdi berekoa den Donibane Lohizu-

neko Michelle Alliot Mariek ere. Bestalde, bere zalantzak ez ditu oraino gairitu Miarritzeko Borotzak, uhain nagusiaren beha dago, busti gabe, beste asko bezala fun-tsean.

Indarren balantzea

SOZIALISTEK Euskal Departamenduaren alde dau-dela errepikatzen dute, bai-na boterean zirelarik xe-dearen ez obratzeak gaurko deklarazioa indargabetzen du.

Orokorki ikusita, RPR alderdia zatitua da: euskal de-

■ Iaz, hiru auzapezetarik batek izenpetu du Euskal Departamentuaren aldeko elkar-teak proposatu duen idatzizko eskaera

partamenduaren tabua edo hunki ezinezko estalkia hautsi duen Intxausperekin ageri da Marc Brisson Akitaniako kontseilaria; al-diz, proiektuaren salatzeko hitz gogorrak erabiltzen ditu eskuineko alderdian kidea duen Hazparneko Coumet auzapezak.

Zentristak ere zatituak daude eta gai honek argi-tzen ditu euskaltzale eta frantses zentristen arteko ez-berdintasunak. Zoritxarrez, bigarren multzoan dira pisu handiko politika gizonak: BABeko auzapezak eta be-reziki Francois Bayrou Piri-nio Atlantikoak departa-menduko lehendakaria eta Frantziako Gobernuko Hezkuntzako ministroa. Hura izan da Intxauspereen proiektua bortizkienik bo-rrokatu duen politika gizo-na, ez ditu bere departa-menduko lurralde galdu na-

Abertzaleek, beren alde-tik, eskakizun zabalago bat plazaratzen dute aspaldida-nik. Eskualde-departamen-dua, Iparraldeko Biltzara edo Autonomia Estatutua, izen ezberdineko instituzio eskakizun guztiek departa-mendua baino konpetentzia eremua zabalagoa duen egitura bat dute galde egi-ten, hizkuntza, irakaskun-tza, kultura, ekonomia edo sozial antolakuntzan eus-kaldunen oinarritzko beha-rreri erantzuteko gisan.

■ Intxauspek duela bi urte egin zuen eskualde berri batean kokatuko litzate- keen euskal departamenduaren proiektua

Mixel Intxauspe RPRko diputatuak, orain artean ez du laguntza handiegirik jaso bere alderditik

Era berean, departamenduaren ildoak ez dute osoki baztertzen, kontuan hartuz hori dela historikoki Iparraldeko biztanle askoren ar-

tean fama handiena duen eskakizuna, eta Estatu frantziarreko agintariak aldaketa bat onart dezaten bidea errazkienik ireki lezakeena.

Egia da, militante batzuek dioten bezala, instituzio aldaketa batek bakarrik, edozein izanik ere, abertzaleek aurkeztzen dituzten beharrei

ez lezakeela erantzungo. Departamendu bakar batek ez du deus gehiagokorik ekarriko euskararen egoera hobetzeko, ekonomiaren garapena eta oreka lortzeko, edo oraiko sistema ekonomikotik baztertuak daudenekin biharko gizarte zuzenago bat eraikitzeko. Euskal Departamendua ezin da helburu bat izan, egitura bat baizik ez da Iparraldeak berrehun urte hauetan bilatzen duen ezin eskuratzeko onarpena lor dezan azkenean.

Baina, ikusi dugun bezala, partida ez da urrundik ere irabazia. Abiatua den sokatira partida honetan batzen ahalko dira tendentzia ezberdineko sektoreak? Ondoko hilabeteek argitu behar lukete funtsezko galdera hau.

JOJO BIDART

aizu!ren harpidedun izan nahi dut!

Izen abizenak.....

Helbidea.....

Tinoa.....P.K.....

Herria.....

Herrialdea.....

Bankua.....

Sukurtsal zk.....

Kontu zk.....

Urtebeteko harpidetza: Hego Euskal Herria eta Estatuak: 6.500 pta. Ipar Euskal Herria eta atzerria: 11.500 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1.
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

Aljeriako gerran bereganatu zuen Gaillot apezpikuak antimilitarismoaren mezua

Jacques Gaillot mintzo

K

ristau diren eta ez direnen artean predikamendu handia du Jacques Gaillot gotzainak Frantzian. Pobreziaren eta militarismoaren aurka, presoen eta intsumituen eskubideen alde nabarmendu da, eta bere jarrerak direla eta izan du Vatikanorekin anitz tirabira. Iragan astean Donostian izan zen, eta hor entzun ahal izan genituen, zuzenean, bere uste eta iritziak.

FRANTZIAKO eliza katolikoaren hierarkiarentzat 'apezpiku madarikatua' bilakatu dena miresmen eta begirune erabatekoz txalotzen dute kristau askok. Jac-

ques Gaillot baita *sans toiten* -aterberik gabekoen- gotzaina, intsumituena, gizarteak baztertera utzi dituenena, Parisko metroan lo egiten dutenena. Vatikanok horren

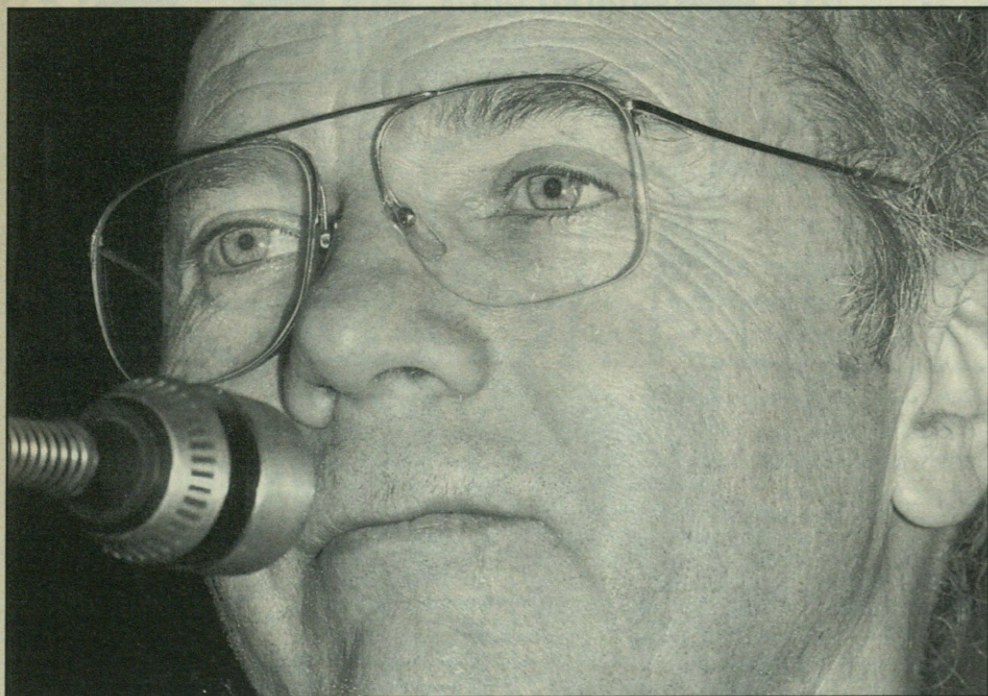
zorrozki gaitzesten dituen homosexualen eskubideak ere aldarrikatu izan ditu. Eta orain gutxi euskal preso politikoen sendiartekoei ere adierazi zien elkartasuna,

Baionan. Donostia aldera zuen segidan, Herria 2.0. Elizak eratutako jarduna dietan parte hartzera. Gaillotek «Gatazka, intsumisioa erabiltzen dituzten irtenbideak Euskadin».

Gaillot Aljeria

JACQUES Gaillot gotzainak badu Hego Euskal Herria ere mireslerik, antza denez hitzaldi aretoa gainezka bertan izan zela. Iragan 13an, Gipuzkoako hiriburuan. Eta txiki-loka zituen entzuleak mitingotzaldia egin zuten. Hortxe gogoratu zuen Gaillotek -bat-bateko itzultzailearen laguntza medio- berriz zuela aspaldi-aspalditako motiburik intsumituekin hitz egiteko. «Aljeriako gerran egin nuen soldadutza, baina beldu orduko jabeekin nintzen ez nintzela prestatua bortizkeria, tortura eta gerrari aurre egiteko. Hain zuzen, ezagutu nuen, lehenbizikoz, objektore bat. Bordenabekoa zen, Gerard izenekoa».

«Kartzelaratu egin zuten Gerard, eta gogoan dutela karren artean banatzen gaituztela jakia. Mutil bakoitzak ausardiak biziki hunkitu zituen». Ordura arte ez zuela objezio eta intsumisioaren berririk adierazi zuen Gaillotek. Eta Gerard

Jacques Gaillot apezpikua, Donostian eskainitako hitzaldian. (Argazkia: Alberto Elozegi).

«Indarkeriaz baliatzen den Estatuari aurre egiteko modua da intsumisioa, armarik hartu nahi ez dutenen gerra»

kuraia are harrigarriagoa egiten omen zitzaion, ez baitzuen inongo erakundeen laguntzarik eta babesik. «Ez nuen mutil baren berri-rik izan ostera, ez dakit zer gertatu zitzaion». Gerarden eraginez hasi zen Evreuxko apezpikua izana zalantzan jartzen militarismoa. «Apez militarrengandik ikasi ez nuena irakatsi zidan Bordeleko gazte bark».

Aljeriazkoaz geroztik ere izan du aukerarik Gaillot gotzainak intsumituengana-ko elkartasunik adierazteko. Kittu Lazkarai gazte euskal-dunari, adibide bat aipatzearren. Kittu epaitu zuen epaimahaiko presidenteari gutunik bidali zion. Eta Frantziako elizaren jarrera? «Zail da gure eliza, erakun-de gisara, militarismoaren aurka agertzea. Besteak beste, badelako gotzain eta apez militarrik». Gailloten iritziz, «indarkeriaz baliatzen den Estatuari aurre egiteko modua da intsumisioa, armarik hartu nahi ez dutenen gerra».

Pobrezia ugaltzen Frantzian

BESTELAKO gerratan ere badabil Jacques Gaillot. L'Abbé Pierre ezagunaren antzera, aterberik gabekoen aldeko ekimenak egin du arras ezaguna Frantzian bere izena. «Geroz eta maizago topatzen dira Frantziako birietan 'gose naiz' dioten jendeak, metroan lo egin bebar izaten dutenak, inongo bizibiderik ez dutenak, herritar arruntan el-kartasuna salbu». Pobrezia

ugaltu egin dela zioskun apezpikuak, eta 'gaztetu' ere bai. «Hamazortzi-hogei urteko gazte asko ikus litezke gaur egun eskean, orain urte gutxi ez bezala. Lehen jende beldua ikusi ohi zen soilik. Gizartea geroz eta jende gehiago ari da bazter-terra uzten, erabateko marjinazioan». Eta hortxe omen dago elizaren zeregi-na, «pobrenei elkartasuna eskaintzen, sufritzen dute-nekin bat egiten». Horixe omen gainera, zioen Gail-lotek, Ebanjelioak erakus-ten duena, eta Jesukristok egin zuena.

Militarismo eta marjina-zioaren inguruan eliz-gizon honek esan eta egiten ditue-nak Vatikanoren oso gusto-koak ez direla aski ezaguna da. Beste alor batzuetan ageri dituen irizpideek ere sortu izan dute tirabirarik. Preserbagailuen erabilera dela eta zera zioen hitzaldia-ren biharamunean Donosti-ako irrati batean: «Preser-bagailuak biesari aurre egi-teko modu bat dela nioen, eta diot. Ez bakararra, zeren eta hor dira abstinentzia sexuala eta leialtasuna ere. Herritarrek dute aukera, eta elizak ezin die hori ukatu. Frantziako herritarrak izan dira, bain juxtu, apezpi-kuen jarrera aldarazi du-tenak. Eta hauetarik ge-bientsuenak, ziur naiz, bat datozen gaur egun pentsakera honekin. Nabiz eta gero atzera egin duten gotzai-nek, esandakoa esana dago, eta idatzitakoa, idatzita».

XABIER ARANBURU

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

NATO: erreferendumaren 10. urteurrena

HAMAR urte oraintsu izan dira NATOri buruzko erreferenduma egin zela Estatu espainiarrean, eta emaitza gazi-geza izan genuen Aliantza Atlantikoaren aurka ginenok. Batetik, irabazi egin zuen Euskadin aurkako botoak. Ardanza, Benegas, Arzalluz eta gainontzekoen hitz ustelek ez zuten izan hemen sinesgarritasun han-dirik. Baina galdu egin genuen Estatu mailan, eta horixe zen hain juxtu erabakiorra.

Hala ere, mugimendu osoa zoragarria izan zen. Izugarritzko arrakasta soziala izatera iritsi zen. Manifestazioak, umorez blai, koloretsuak, anitzak espresio motetan. Eta aldi berean, mugimendu zentzuduna izan zen, arrazoizkoa, diskurto landua zuena. Zoragarritzko mugimendu eta mugida, gaur egungo egoeratik be-giratuta nostalgia apur batez ere gogoratzen dudana.

DENA ez zen, ordea, hain polita izan mugimendu barruan. NATO-ren aurka ginenon artean bai ba-zen banaketarik. Bi erakunde sortu ziren: 'NATOren aurkako mugida' bata eta 'Euskal Herriaren subira-notasunaren aldekoa' bestea. Ba-zen diferentziarik batetik bestera, baina inolaz ere ez, ene ustez, zatiketa justifikatzeko hainakoak. Sarritan gertatu izan zaigunez, or-duan ere talde politiko bakoitzak bere esparruari eutsi nahi izan zion, nahiz eta funtsean ados izan. Eskarmentatuko ote gara inoiz.

Mugida zabal hark, bestalde, bi iturritatik edan zuen. Batetik, diktaduraren aurkako borrokan aritu izan zirenen kultura anti-imperialistatik; bestetik, urte haietan sortutako bakearen aldeko mugimendutik. Hortxe uztartu ziren elkarrekin mugimendu anti-imperialista eta desarmearen aldekoa. Gogora dezagun Ronald Reagan zela sasoi hartan EEBBtako presidentea, eta 'Galaxietako gerra' zelakoaren bultzatzaile sutsua gainera.

EUROPA osoa misilez betetzeko intentzioz zebilenez, seku-lako manifestazio jendetsuak egin ziren, batez ere Britainia Han-dian eta Alemanian, bakearen alde. Euskal Herrian, berriz, beste zera bat erantsi genion mugimenduari: herri txiki batek nazio askapenerako bidea zailagoa izan zezakeela NATOren barruan, horrexen beldurra. NATOren aurkako giroa, bai Hego Euskal Herrian bai Estatu osoan hain zen handia eta sendoa, ezen go-bernauk bere buruabehartuta ikusi zuen erreferendum bitantez auzia erabakitzen. Orduantxe ikusi genuen garai bateko progre-jendearen eta sasi-ekzertiar zenbaiten jarrera nazkagarri eta mi-xeralea. Intelektual organiko bihurtu ziren, eta NATOren aldeko agiria sinatzeko batere lotsarik ez zuten azaldu.

JOXE IRIARTE
«BIRIBILA»

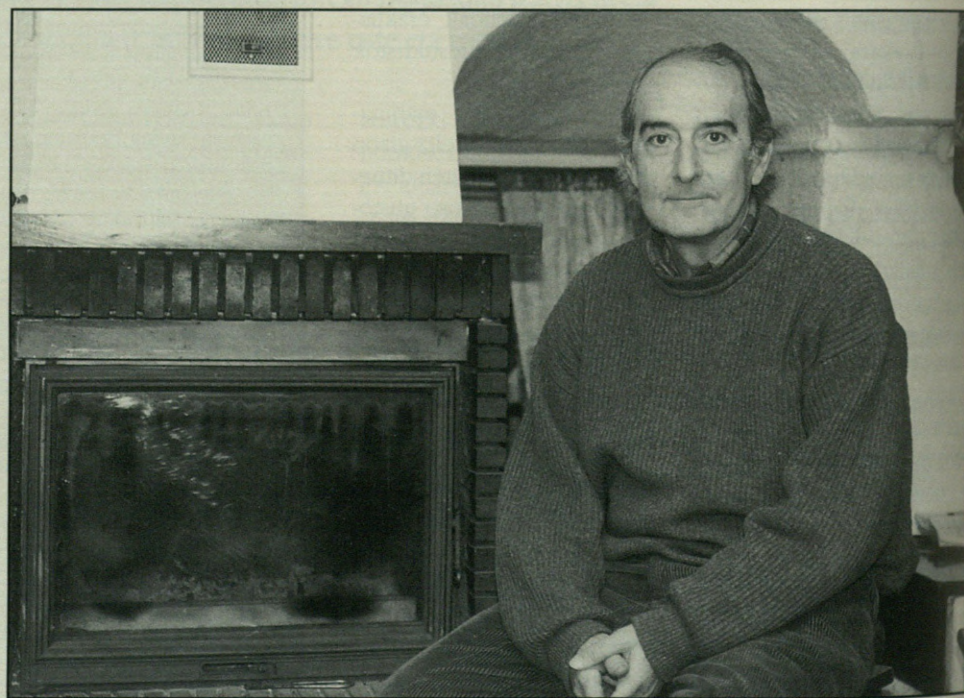
Mario Gaviriaren iritziz, munduko zortzigarren potentzia ekonomikoa da Estatu espainiarra

«Langabezia tasa, benetakoa, % 12 ingurukoa da Espainian»

Mario Gaviria soziologo eta ekologista ezagunak laster plazaratuko duen «El goce merecido» liburuak ekarriko du zer esanik, batez ere langabezia tasa eta gure ekonomiaren inguruko zenbait datuk.

Langabezia tasa Estatu espainiarrean % 12,8koa dela diozu, eta ez % 22,7koa, laster argitaratzekoa duzun «El goce merecido» liburuan. Nondik nora eskuratu dituzu datuok?

Aspalditik ari naiz zera esaka, EPak (Biztanleria Aktiboaren Inkestak) ez duela garbiri adierazten ez zenbat

■ «Ez da posible 35 urtetan Espainiako biztanleria aktiboaren kopuruak gora ez egitea». (Arg: A. E.).

jende ari den lanean, ez zenbat lan bila, ezta zenbat lanezan ere. Nire teoria hauxe da: langabezia tasak Espainian eta Europako Batasunean oso paretsuak dira. Beharbada puntu bat goragotik lebilke Estatu espainiarrekoa, % 11-12 ingu-

ruan, baina ez hortik gora. Bada halako obsesio bat langabeziaren inguruan. Eta obsesionatuta ibiltzeko arrazoia dutenak 700.000 familia inguru dira, senide guztiak lanezan dituztenak.

Zein sistema erabili dudan

datuok eskuratzeko? Haste-ko, EPak Espainian 3 milioi t'erdi langabetu daudela dio; INEMek, berriz, bi milioi t'erdi. Milioi bat langabeturen diferentzia. Harrigarria. EPak inkesta egiten du, hiru hilabetez behin, 64.000 familiatan. Nahi duena eran-

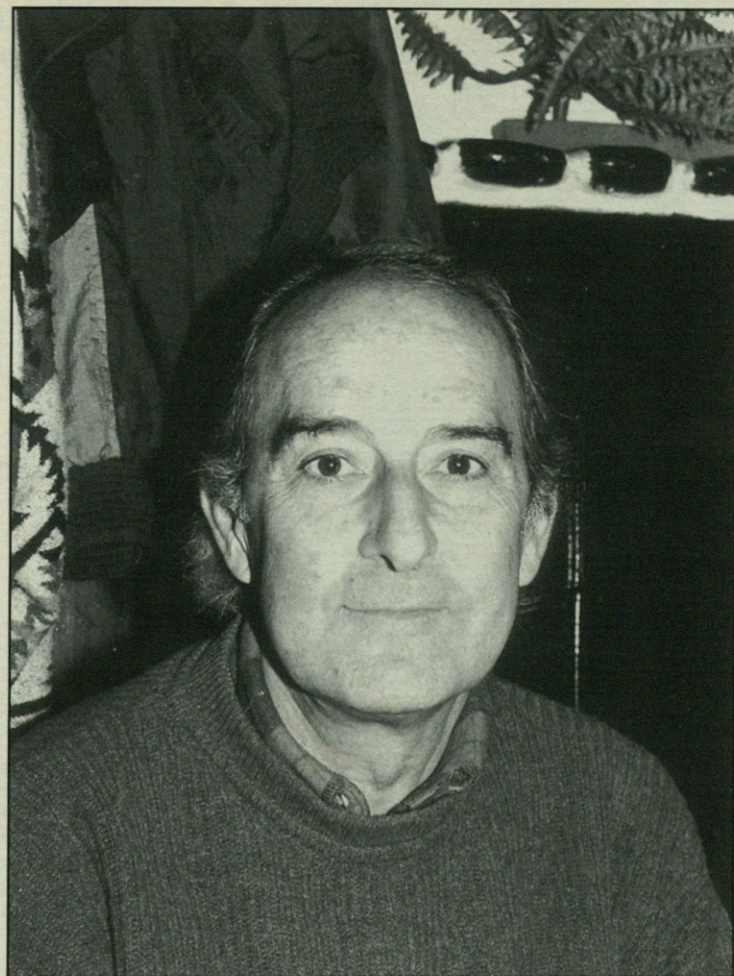
«Langabezia tasak Espainian eta Europan oso paretsuak dira; agian puntu bat goragotik lebilke Espainiakoa, baina ez hortik gora»

tzuten du bakoitzak. Eta hortik estrapolazioa egiten da, galdeketa ren emaitzak 40 milioi herritarrentzat. Emaitzak sinestezinak dira. Ikusi besterik ez dago zer gertatu zen azken hauteskundeetan, martxoaren 3an, inkestak zirela eta.

Zeure datuen arabera, biztanleria aktiboa ez da 15 milioi lagunekoa, 18 milioikoa baizik. Hiru milioi gehiago.

Hiru milioi, bai. Nik ezin dut sinetsi EPAk dioena, hau da, gaur egungo biztanleria aktiboaren kopurua eta 1960koa berbera direnik. Ez da posible 35 urtetan langile kopuruak gora egin ez izana. Eta datu zehatz batzuk eskainiko dizkizut, espektakularrak: 12 milioi lagun ari direla lanean dio Biztanleria Aktiboaren Inkestak, EPAk. Baina INSSn (Espainiako Gizarte Segurutzako Institutu Nazionala) 12.300.000 lagunek kotizatzen dute.

Beste milioi bat lagun ere ageri dira, orde, INSSn kotizatzen ez dutenak. Mufacen, estatu mailan: 357.000. Elkar te autonomoetako Mufacen: 200 mila. ISFAS edo Instituto Social de las Fuerzas Armadas (militarrak eta goardia zibilak): 186 mila. Epailak eta epaitegietako langileak: 36.000. Abokatuak: 53.000. Arkitetoak: 20.000. Aparejado-

reak: 25.000. Medikuek eta bestelako zenbait mutualitate, 93.000 inguru. Gutxi asko, EPAk dioena baino milioi bat lagun gehiago lanean, eta kotizatzen. Beraz, EPA ez da ez serioa ez zientifikoa.

Langabetuen benetako kopurua nabita banditzen dutenik esaten auzartuko al zinateke?

Hori ere pentsatu izan dut noiz edo noiz. Badirudi langabezia tasa handia nahi dutela denek: sindikatuak, egoera salatze ko; enpresariak, soldatak jaisteko; eta estatuak, Europako Fondo Sozialei dirutzak kentzeko. Estatu espainiarrak sekulako etekinak eskuratu izan ditu fondo horretatik. Gobernuaren estrategia izatea

baliteke langabeen kopurua nahita handitzearena, baina ez dut uste. Inertzia estatistikoa litzateke erruduna.

Ezinezkoa da guztiz Espainiak Europako Batasuneko gainerako estatuen antzeko adierazle ekonomikoak izatea alor guztietan, langabeziarenean salbu. Sistemen teoriaren arabera, hori ez da posible. Sistemak koherenteak izan behar dute elkarren artean, zeren eta, bestela, gerra zibilen bat izango genuke, edota kaleak eskalez beteta. Sinetsi al lezake inork Errepublikan

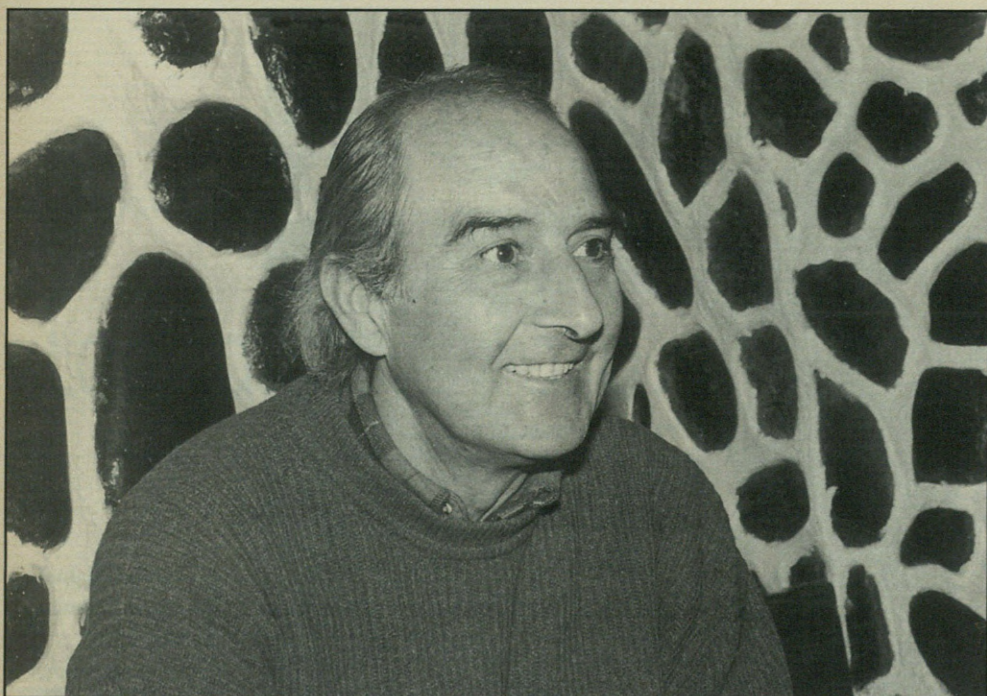
«EParen datuak ontzat emango bagenitu, emakumezkoen langabezia tasa Marokokoaren parekoa izango litzateke Estatu espainiarrean, eta hori ez da inondik ere egia, nire ustez». (Arg.: A. Elozegi.)

garaietan baino langabezia tasa handiagoa izatea gaur egun, edo Estatu Batuetako Depresio Handiaren sasoi an baino handiagoa?

Lana egin bai baina inon kotizatzen ez duten bi milioi lagun ere badirela Espainian, diozu zeure liburuan.

«Ezkutuko emakumeak» deitura jarri diet nik, emakumezkoak baitira gehienak. Etxetik kanpo haurrak, agureak edo gaixoak zaintzen dituztenak, edo etxeko lanak egiten. Horretaz ikerlanik egin nuen Nafarroan,

«EPAk dioena baino milioi bat lagun gehiago ari dira lanean, eta kotizatzen; beraz, EPA ez da ez serioa ez zientifikoa»

«Mugimendu ekologistan segitzen dut, baina modu selektiboagoan». (Argazkia: Alberto Elozegi).

Aragoin eta Madrilén, eta horko emaitzak estatu osoan lirateke baliagarriak. Laburki adierazita, hauxe da ikerlanaren mamia: 13 milioi familia daude, batez beste, Espainian. Horiatarik %12-15ek (edo gehiagok, baina zuhurtziaz aritu nahi izan dut) badu etxeko lanetarako, edo haur-agure-gai-xo zainketarako emakumerik. Lan klandestinoa, legez kanpokoa da hori, bi milioi emakume horietarik gehienek ez baitzaie ezer kotizatzen gizarte segurantz. European, oro har, langiletzat jo ohi dira emakumeok, nahiz eta asteen ordu bakan batzuk lan egin. Espainian, aldiz, langabetutzat. Eta horrela ageri zaizkigu Maroko edo Errepublik Dominikarraren pareko langa-

bezia tasak emakumezkoen artean. Eta hori gezurra da. **Hego Euskal Herriko, eta Espainiako, langileak lebiakorrak, finak, lana ongi eta ugari egiten dutenak... lanean amorratuak direla dio Mario Gaviriak. Edozein enpresarik bere lantegian nahi lituzkeenak, beraz?** «Korearrak» dira euskal langileak. Are gehiago esango nuke, «japoniarrak». Baita horiek baino finagoak ere, zeren eta japoniarrek, normalean, bizi osorako ziurtatua izaten dute lanpostua, hemen ez bezala. Euskal langilearen -eta hor kokatu nahi nituzke etorkin andaluziar, extremadurar eta gainerakoak- produktibitatea, seriotasuna, ardura, lana ongi egiteko arreta... mires-

garriak dira. Eta horixe du Euskal Herriak kapital nagusia: jendea, langileak.

Euskal beharginak Japoniakoak baino konpetitiboagoak diren galdetzen didazu? Batere dudarik gabe, baietz diot. Jendeak ez du sinesten Euskal Herriko ekonomia bere historia osoko momenturik hoberean dabilenik. Iaz puntu bat gehiago hazi zen estatukoaren batez bestekoa baino. Eta kontuan izan Espainiako hazkundea OCDE osoko handiena izan zela.

Baina lehengora gatoz berriro ere: langabezia goitik oso.

EAEko datuak ez ditut oso zehazki ezagutzen, baina ziur naiz Biztanleria Aktiboaren Inkestak dioena baino gutxiago direla langabetuak. Eta Nafarroan, berriz, «erabateko enplegua» dugu la ere esango nuke kasik. Momentu honetan arotzak, igeltseroak, iturginak, al-dizkako nekazaritza lanak

«Euskal Herrian, oro har, ez dago biolentziaren kulturarik. Herri gozoa, afektiboa, malenkoniatsua, erlijiosoa da, zorionez»

egiteko jendea... behar da Nafarroan, eta sarritan ezin da langilerik aurkitu.

Gertatzen ari den fenomeno zera dugu: ikasketak amaitu eta bere alorrean lanik aurkitzen ez duenak langabetzat jotzen duela bere burua. Eta ezin ditugu horretara ohitu gazteak. Ni neusei lanbidetan aritutakoa naiz nire alorrean, soziologian, lanik aurkitu aurretik. «Halako ikasketak egin naituen eta sail horretan lanposturik izan arte, ezta pausorik ere», filosofia horrekin ezin gintezke urruti abiatu.

Honenbestez, estatistikek eta iritzi publikoek diotena baino askoz bobe- to dabil ekonomia inguruotan, zeure ustez?

Diagnostiko okerrak ari dira egiten. Eta hauxe da neurea: Estatu espainiarra da munduko zazpigarren-zortzigarren potentzia handiena, 35 urteotan (Japonia eta Italiarekin batera) hobekuntza ekonomiko-sozial garrantzitsua izan duena. Ez dago, ordea, arrakasta kontzientziarik herritarren artean, porrot sententzia baizik. Nik neuk, ikuspegi analitiko batetik abiatuta, bestelako diagnostikoa egin dut. Zenbaiten gustukoa ez dela izango? Jar ditzagun datuak mahai gainean, prest nago eztabaidarako.

Ezker aldetik ibili izan zara beti, baina lerrook

«‘Korearrak’ dira euskal langileak. Are gehiago esango nuke, ‘japoniarrak’. Baita horiek baino finagoak ere»

“Ongizatearen estatuak iraungo du 30 urte barru ere, porrot egingo baitu bestela kapitalismoak”

irakurri ondoren ultra-liberal biburtu zarela pentsatuko du norbaitek.

Ultraliberalismoa ote da klandestinitatean lanean ari diren bi milioi emakume horiei gizarte segurantzian alta eman behar zaiela esatea? Ezkerreko ikuspegitik egina da nire ikerlana. Aurrera egin ahal izateko errealitatearen diagnostiko ahalik eta zehatzena egin behar da lehenbizi. Leninek esan ohi zuen «ikerkuntza soziala errealitate zehatzaren analisi zehatza» dela. Eta niri analisi zehatzak datuok erakusten dizkit. Eskuindarra ote naiz horregatik? Mesedez!

Nire hezkuntza marxista izan da, eta analisi sistema bezala baliagarria da egun ere marxismoa. Teoriaren gauzatzea, Sobiet Batasunean, hori beste kontu bat da, erabateko hondamendia. Marxismoaren arazoa zera izan zen: dogma bihurtu zela, analisiak egiteko gaitasuna kendu. Gure ingurunekeo marxisten artean ere nabari izan da hori. Esate baterako: duela gutxira arte ongizatearen estatua kapitalismoaren maltzurkeriatzat jotzen zuen hemengo ezkerrek. Orain, aldiz, hori nola defendatuko dabiltza denak, buru-belarri.

Iraungo al du ongizate estatuak 30 urte barru?

Beharko, zeren eta bestela kapitalismoarenak egin baitu. Hiru bilakaera mota izan ditu kapitalismoak: Japoniakoa, enpresa familiarretan oinarritua, langilea bertara integratzen duena; Europakoa, *welfare state* as-

matu zuena, langileria eta enpresariaren arteko pakto bidez ia gizarte osoari gutxieneko ongizate mailarik ekarri diona; eta neo-liberalismoa, EEBBetan eta Britainia Handian indarrean dagoena. European, batez beste, herritarren % 1-2 gertatzen da gizartetik baztertua, baina EEBBetan eta Britainia Handian % 10-12. Horrek sistemaren porrota dakar, edo bestela, etxetik arma eskutan duzula irten beharra.

Mugimendu ekologistan buru-belarri aritua zara. Abaztu samarrak garai boriek?

Ez, ez. Hor segitzen dut, baina selektiboagoa bihurtu naiz. Urtetan ere aurrera egin dut, 57 baditut, eta lehengo martxari ezin diot eutsi. Lurraldea erakundean aritu nintzen duela 12-13 urte, eta biolentzia hasi zenean aldegin nuen. Agian nire bizitzako akatsik handiena horixe izan zen, ez garbi adieraztea horregatik aldegin nuela, biolentziaren aurka nengoelako, eta nagoe-lako. Asanbleari kalterik ez egitearren urrundu nintzen deusik esan gabe.

Eta biolentzia aipatu dudanez, zera esan nahi nuke: Euskal Herrian, oro har, ez dago biolentziaren kulturarik. Herri gozoa, afektiboa, malenkoniatsua, erlijiosoa da, zorionez. Eta zoritxarrez, baliteke Euskal Herriko biztanleen zati baten nortasuna aldatzen aritea, biolentziaren erabilera medio.

XABIER ARANBURU

DIRUAREN HOTSA

Lan merkatuari buruzko ausnarketak

S **OLDATAK** 'versus' enplegu tinkoak. Teoria ekonomikoak aztertu izan ditu leudekeen alternatibak, eta bitxia da ageri den aukera: merkatu aratuak, eta aldi berean sindikatuen jardueraren eraginik baduenak, bai soldatak bai enpleguen kopurua handiaraz ditza-keela, biak batera. Europar Batzordeak duela gutxi plazaratutako txosten batek zalantzan jarri ditu tesi ofizialak. Tesi horien arabera, lan merkatua desarautzea eta lan malgutasuna beharrezkoak dira enplegua sortzeko.

Europar Batzordeko Enplegu Zuzendaritza Nagusiak dioenez, kontratuak egiteko, langileak kaleratzeko, soldatak eta lan orduak finkatzeko... horretarako askatasun zabalagoa izatea kaltegarri gerta liteke bai enpresentzat bai enpleguarentzat. Bereziki aipatzen du Enplegu Zuzendaritzak Suediako eredua. Esan dezagun lan merkatuaren arautze maila handia dela Suedian, eta langabezia tasa, aldiz, txikia. Antzekorik gertatzen da Japonian. Aipatzekoa da, bestetik, malgutasun handiko lan merkatuetan, Estatu Batuetan adibidez, ez dela inondik ere langabezia tasa txiki-rik ziurtatzen.

ESPAINIAN, bien bitartean, langabezia tasa handia da, atentzioa ematen duena, % 20tik gorakoa, eta beheruntz egiteko itxurarik ez duena, nahiz eta azken hamarkada hauetan lan merkatua etengabeki desarautu. Analisi ekonomiko zorrotzik egiteko, lan merkatuaren suspertzea jardura ekonomikoaren suspertzearen baitan aztertu behar da. Nekazaritzak, adibidez, enplegua sortzeko ahalmen handiagoa izango du lurri bolada egokia suertatzen zaionean. Dudarik ez, klimatologiaren gorabeherak badute hor zer ikusirik.

Industria, berriz, beste sektoreen baitan dago, baita ekonomia ororen barne eta kanpo jardueraren baitan ere. Enpresen jardura handiagoak zera dakar, kontsumo ahalmen handiagoa. Eta honek, bidenabar, eragin positiboa izango luke ekonomiaren beste oinarritzko sektore batean: zerbitzuetan.

EUSKADIN nekazaritza, eta batez ere industria izan dira ekonomiaren eta lan merkatuaren sustatzaileak. Gaur egun zerbitzu sektorearen etengabeko garapenak, zenbait erakunderen laguntza medio, enplegua sortzeko aukera gehiagorik ekar-ke. Barne Produktu Gordinaren hazkundea gure Herrian, momentu honetan, Europar Elkarte-ko gainerako herrietakoa baino handiagoa da. Aprobetxa ditzagun tartekako ostateok gure egituraketa ekonomiko eta laborala sendotzeko, geroari begira.

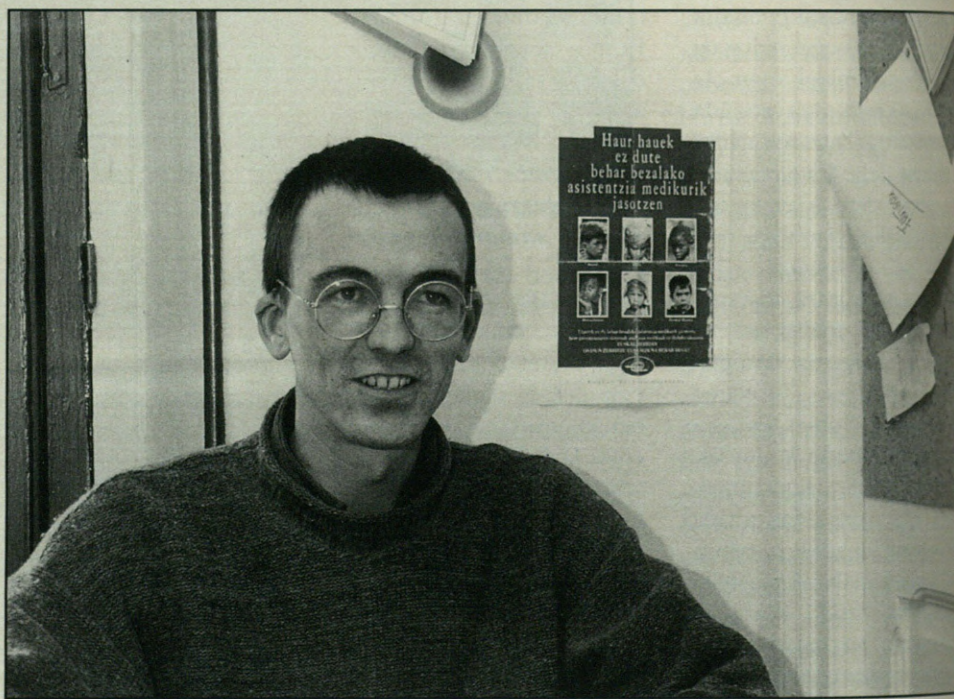
MARCIAL HERRERO
BANKOAKO ekonomilaria

Osakidetzaren oposaketa berrietan euskara jakitea merezimendu gisa baloratuko da

EUSKARAZ SENDATU NAHI

Osakidetzaren euskarazko zerbitzuen egoeraz jabeturik, EHEk kanpaina berria hasiko du. Zenbait herritan ere burutu dira ekintza batzuk Osakidetzaren jokaeraren aurrean.

OSAKIDETZAK 1.520 lanpostuko Lan Eskaintza Publiko berria egin du, eta oraingoan ere ez du euskara jakiterik eskatzen, merezimendu gisa baloratu besterik ez du egiten. EHEko kide den Iñaki Fernandezek azaldu digunez, «ez da arrazoizkoa Osakidetzak langile berriak hartzea euskararik eskatu gabe». Egoera hau salatzeko, beraz, kanpaina berri bati ekin diote. EHEren eskaera lau esparrura zuzentzen da. Osakidetzari lanpostu berrietan euskara exigitzea eta herrien ezauzgarriei egokitzea eskatzen diote. Hizkuntz Politikarako

Iñaki Fernandez EHEko kidearen arabera, datorren hilean hasiko da kanpaina. (A.: A. Elosegil)

Sailordetzari, berriz, Osakidetzako hizkuntz eskakizunen plangintza lehenbailehen presta dezala. Sindikatuei dagokienez, egingo den oposizioari buruzko kritiken artean, euskararena ere sartzea eskatzen die. Eta azke-

nik, herritarrak euskaraz atendituak ez badira, beren kexa eta eskubideen erresetua eskatzera animatu nahi ditu.

Aitor Fernando de Pinedo Laudioiko ikastolako zuzendariak esperientzia izan du

euskararen aldeko borroka honetan. «Ikastolako baurrek istripu bat izaten dutenean, Gurutzetako ostipatetik orri bat jasotzen dute. Bertako datuak neuk bertetzen nituen, eta egin nuen lehen gestioa Gurutzetara orri bat bidaltzea izan zen, mesedez orria euskaraz bidaltzeko esanez». Beraien erantzuna Aitorrek ez zekala tartean sartu beharrik izan zen. «Gutuna, gainera,

**« Ez da arrazoizkoa Osakidetzak langile berriak hartzea euskararik eskatu gabe»
IÑAKI FERNANDEZ**

mebatxu bat zen, erantzuten ez bazen faktura norberak ordaindu beharko zuela zioela. Horrela, gurasoak beldurtu egin ziren, eta Aitorrek ez zuen aurrera jarraitzerik izan. Dena den, oraingoan bera dago pertsonalki egoera horretan, eta oraingoaz aurrera jarraitzeko asmoa du.

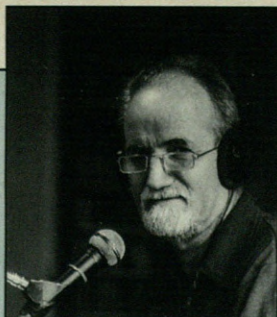
Ekintza gehiago

OIARTZUN eta Donezteben ere gorabeherak izan dituzte. Oiartzunen, hiru lanpostu beteko dira Osakidetza oposaketekin. Honen aurrean, Oiartzungo Euskara Batzordeak langile euskaldunak izatea eskatu die Osakidetza eta Hizkuntz Politikarako Sailordetzari. Joxean Eizmendi euskara teknikariaren esanetan, «erantzunaren zain gaude, baina eskaera betetzen ez bada, Udalak langile ezeuskaldunei uko egitea erabaki du».

Donezteben alderantzizkoa gertatu da. Medikuei erdalunari kontratua bukatu ostean, zenbait herritarrek bere aldeko firma-bilketa egin dute. Euskara taldeak eta sindikatuek, berriz, mediku berria gelditzea nahi dute, euskaraz besteak baino gehiago baitaki.

Medikuen artean, Osasuna Euskalduntzeko Erakundeak ere lanean dihardu 1990etik. Urtero erabat euskaraz diren osasun jardunaldiak antolatzen dituzte. Eta beste ekintza batzuen artean, hiztegiak eta liburuak ere argitaratzen dituzte. Talde honen helburua euskara maila guztietan bultzatzea eta sendagile euskaldunen arteko harremanak sendotzea da.

AINHOA AZPIROZ

XIPRI ARBELBIDE

«Gure Irrati-ko kazetaria

Iparraldean euskararen inguruan orain egiten direnek badute efikazitaterik hala ez ote da ari lanean euskararen luzatzen bakarrik, jakinez hilen dela?

ERRAMUN BAXOK

Euskal Kultur Erakundeko lehendakaria

Ez ditugu gizabakarrak bakarrik euskaldundu behar, baizik eta gizartea bera ere bai. Bestela, Ipar Euskal Herrian eskoletan euskara ikasten baldin bada, baina gero ez baldin bada erabiltzen ez administrazioan, ez zerbitzu publikoetan eta horrelakoetan, orduan euskara desagertuko da. Gauzak horrela, itxuraz inoiz ez da orain bezainbat euskara ikasi, eta inoiz ez da, ordea, orain bezain gutti erabili. Baina hori itxuraren arabera da.

Guk gizarte osoa euskaldundu behar dugu eta horretarako plangintza orokor bat antolatu behar dugu, normaliza dadin euskararen erabiltzea. Ez bakarrik etxean, ez bakarrik ikastetxean, baita ere gizarte guztian. Apostua hori da orain. Euskal Kultur Erakundean azaldu nahi izan dugu

hizkuntz antolaketa berri bat behar genuela egin.

Baina ez bakarrik irakaskuntzaz hitzegin, baita ere administrazioaren elebiduntzeko eta euskara zerbitzu publikoetan sartzeko, baita komunikabideetan ere.

Hor nobide berri bat dago. Orain arte beti irakaskuntza bakarrik aipatzen genuen euskararen berreskurapenerako, orain erabilerari buruz ere lan egin behar dugu. Irabaziko dugun ala ez... Gure belaunaldiak urrats bat egin behar du, gerokokoak gero ikusiko ditugu, beste belaunaldiak garaitu duten ala ez. Orain ez da esan behar gero ez dela hitzeginen, hori itxaropen falta da.

URREA

● Donostiako Bagerak «Kantu liburuska» zabaltzeari ekin dio berriro. 50 kantu biltzen ditu formato txikiko orrietan, eta oso aproposa da edozein lekutan koadrila guztia abesten jartzeko.

GOROTZA

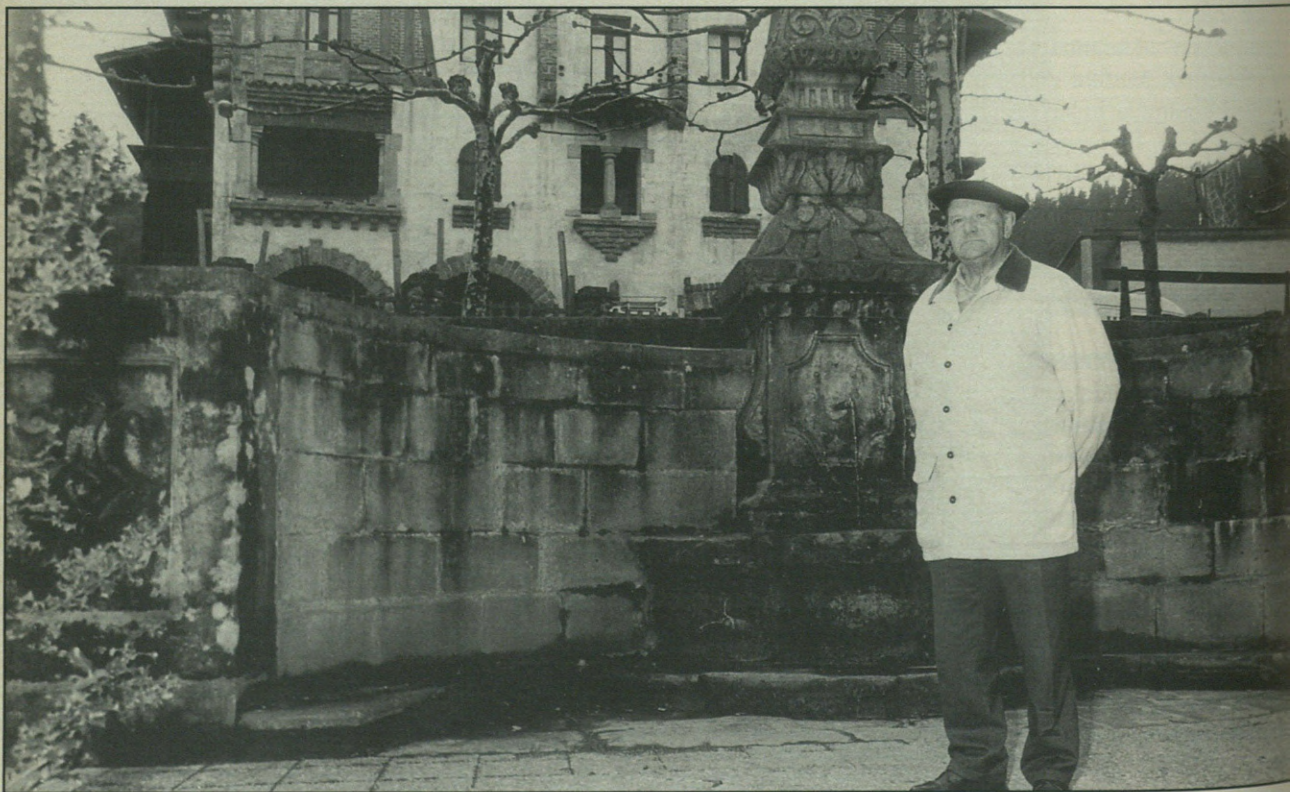
● Gasteizko zenbait lekutan ikusi ditu I. Kastresanak hau bezalako seinaleak. Oraingoan euskarazko esaldia bere osotasunean itzultzea ahaztu zaiela dirudi, eta bi hitzekin esanahi osoa aldatu diote.

Intsumisioaren alde udalak biltzeko sortu da Euskal Udal Intsumisoen Mankomunitatea

UDALEK ARMADAREKIN EZ KOLABORATZEKO

Talde antimilitaristek udaletara zabaldu nahi dute intsumisioaren erronka, zeta horretarako eratu dute Euskal Udal Intsumisoen Mankomunitatea, Eudima. Armadarekin ez kolaboratzeagatik epaituak eta auzipetuak izan diren alkateak ditugu mankomunitatearen aitzindari.

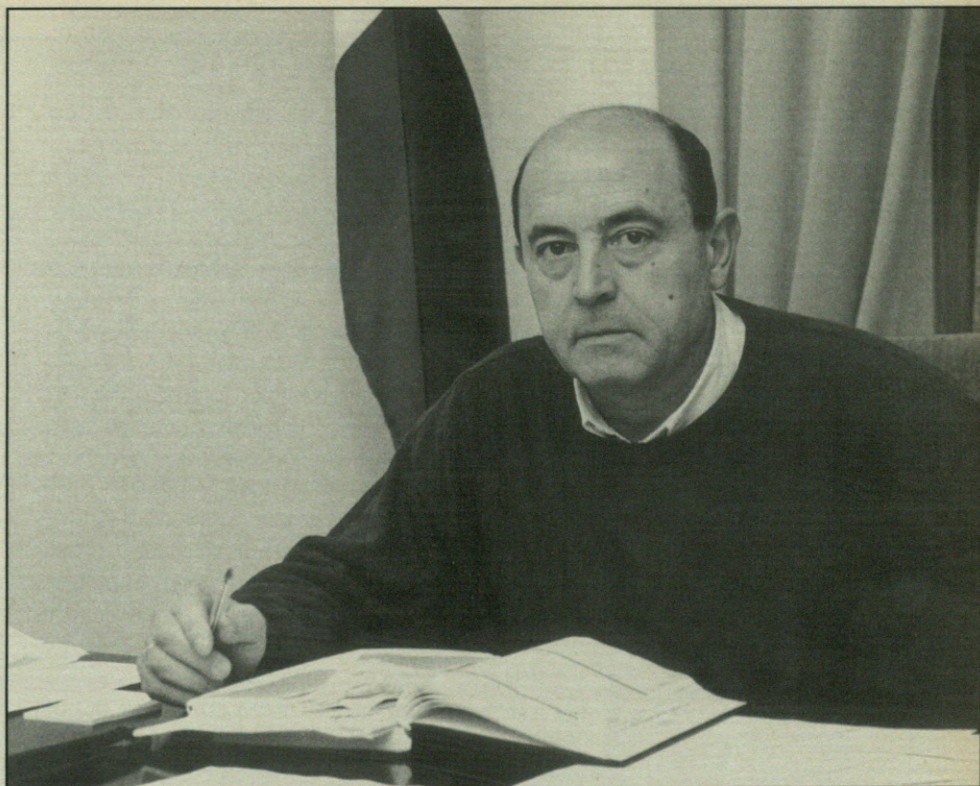
ETXARRI-ARANAZKO alkate ohiak Espainiako Armadarekin kolaboratu ezare ondorioz jasotako ituna eta inhabilitazioa izan ziren auzi honen lehen abiapuntua.

Roke Iñarra Antzuolako alkate ohiak 6 urteko inhabilitazioko zigorra jaso zuen. (Argazkia: Alberto Elosegí).

«Koordinazioa
beharrezkoa
da gizartean
argi eta garbi
agertzen den
iritzia nolabait
islatzeko»
JON IÑARRA

Egun, 22 udal dira Eudimaren manifestua ontzat hartu dutenak eta Kakitzat-eko kidea den Ramon Lizarragak esan digunez, «*gonbidapena luzatu dugu eta Udalen esku dago manifestuari oniritzia ematea eta ekimen honekin aurrera egitea*». Mankomunitatearen xede ditugu armadari muzin egiten dioten gazteen egoeraren jarraipena, laguntza juridikoa eskaintzea, armadarekiko kolaborazio eza aktiboa burutzea, intsumisioaren aldeko sensibilizazio kanpainak egitea, intsumisioen epaiketetan udalen partehartzea eta Ordezko

Jose Antonio Altuna Usurbilgo alkateak ez du oraindik epaia jaso. (Argazkia: Alberto Elozegi).

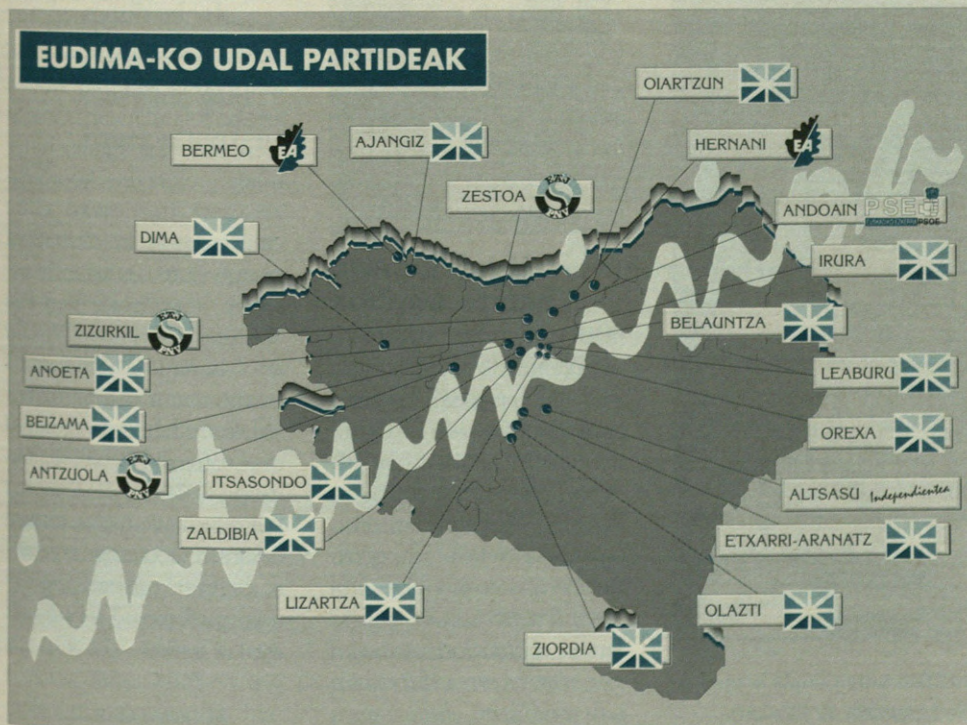
Zerbitzu Sozialaren aurkako jarrera izatea.

Oiartzunen eman omen ziren lehen urratsak, bertan

Hegoaldeko talde antimilitaristen artean egindako bileran Udalerrri Intsumisuen Manifestua burutu zen.

Udalerrri desberdinetan eztabaidatu izan dira Eudimaren proposatutako helburuak, eta aste honetan bukatzen da agiri honi zuzenketak egiteko epea. Ez dira aldaketak gehiegi espero eta prozesu hau bukatu eta gero, hurrengo astean Eudimaren aurkezpen ofiziala egingo da.

Roke Iñarra, Antzuolako alkate ohiak 100.000 pezetako isuna eta 6 urteko inhabilitazioa jaso du; Oiartzungo alkatea den Jon Iñarra eta Usurbilgo alkatea den Jose Antonio Altuna epaia-
ren zain daude. Azken bi hauek, HBko ordezkariak, ez dira epaiketara aurkeztu. Jose Antonio Altunaren aburuz, «*herrian gero eta gehiago dira armadari muzin egiten dioten gazteak eta intsumisioaren aldeko jarrera oso zabalduta dago gainerako herritarren*

Eudimaren eraketaren oinarria

EUSKAL Udal Intsumituen Mankomunitatearen helburuak lortzeko eta honen funtzionamendua ziurtatzeko, eraketa organu konplexua antolatu da jada bertako partaideen artean. Udalerrietako talde antimilitarista guztien kolaborazioa eta koordinazioarekin batera, udal ordezkarien parte hartzean intsumisioaren aldeko urrats handia eman nahi da.

Eudimaren estatutuei zuzenketak egiteko epea oraindik zabalik badago ere, mankomunitateak baditu jada helburu eta funtzio zehatz gehienak ezarrita. Eraketari dagokionez, organu gorena Batzar Nagusia dugu, honen inguruan Zuzendaritza Batzordea eta Aholku Batzordea izango dira.

Batzar Nagusia Eudiman parte hartzen duten udalen ordezkariak izango dira eta udalerri bakoitzeko biztanle kopuruak finkatuko du zenbat bozemaile izango diren. Bana-keta proportzional honen arabera, udalerri handienek bosna kide izango dituzte eta 1.000 biztanle artekoak bana. Organu honi dagokio estatutuen aldaketak eta testu berriak egitea; horrez gain, aurrekontua kontrolatzea eta gestioa burutzea ere bere esku izango dira.

Zuzendaritza Batzordearen esku egitasmoen proposamenak egitea eta mankomunitatearen funtzionamendua ziurtatzea dugu. Zuzendaritza Batzordearen buru lehendakaria dugu eta Batzorde Nagusiak izendatuko du.

Aholku Batzordean udalerri bakoitzeko intsumisioaren aldeko elkarte edota talde antimilitaristek ordezkari bana izango dute. Gainerako organuek Aholku Batzordearen iritzia jaso beharra dute eta Zuzendaritza Batzordeko bileran parte hartuko du. Batzorde honen esku dugu, hain zuzen ere, intsumisioaren aldeko irizpideak ematea. Bestalde, bere lana izango da urte osoko plangintza egitea.

Eudima ekonomikoki sostengatuko duen diru iturriei dagokienez, erakunde publikoen diru-laguntzak eta udalen aurrekontuak, donazioak eta bere jardueratik sortutako diru sarrerak izango dira mankomunitatea ekonomikoki sostengatuko dutenak.

“Gizarte desmilitarizatuaren aldeko eremu egokia lortzeko, udal intsumituen elkarlana gauzatu nahi dugu”
R. LIZARRAGA

digu Ramon Lizarragak.

Kode Penal berriak dakartzan zigor administrazioen kontrako jarrera agertzeari udalerri intsumituen zeregina izango litzateke. Talde antimilitaristek gogor kritikatu dituzte neurri hauek, eta antidemokratikotzat eta antikonstizionaltzat jo dituzte.

Eudimaren eraketa estatutuek udalen inplikazioa eskatzen dute. Honen arabera, *«intsumisioa beraien herrietako edozein herritarrek duen eskubide bezala, promozionatu, bultzatu eta defendatuko dute barne zein kanpo mailako ekimenen bidez»*. Batzar nagusia, zuzendaritza nagusia eta aholkularitza batzordearen antolaketa eta partaideen arteko elkarlanean oinarritzen dira. Eta hauen bidez udalen ekintzen koordinazioa eta herrietako talde desberdinen kolaborazioa izango dute. Datozen bi asteetan aurkeztuko den Eudimaren zerrendan (orain arte bertan parte hartzea onartu duten intsumisioaren aldeko udalekin) agertuko dira ofizialki udal partaideak. HBko, EAJko eta PSE-EEko alkatetzak dituzte udalok eta oraingoz gehienak Gipuzkoakoak dira (15 udal gipuzkoar, 3 bizkaitar eta lau nafar).

Jon Iñarra alkatea auzipetu zuten Oiartzungo Udala intsumisio egitean. Epairik ez dago oraindik. (Argazkia: A. Elozegi).

artean. Koherentziaz jokatu nahi badugu, ezinbestekoa da intsumisioa bultzatzea». Jon Iñarrak azaldu digunez, *«koordinazioa beharrezkoa da gizartearen argi eta garbi agertzen den iritzia nolabait islatzeko»*.

Udalen parte hartze aktiboa

EUDIMAK ekar dezakeen berrikuntzarik handiena intsumisioaren aldeko udalen partehartze aktiboa dugu. Udalen intsumisioaren aldeko jarrera honek beste instituzio batzuen antzeko jarrera aurrius dezake. Hala ere, *«oraingoz gizarte desmilitarizatuaren aldeko eremu egokia lortzeko udal intsumituen elkarlana gauzatu nahi dugu»*, esan

MYRIAM GARTZIA

Datorren astean ospatuko dituzte Parisko Euskal Etxearen 40 urteak

EUSKAL DIASPORA PARISEN

Datorren aste bukaeran ospatuko du Parisko Euskal Etxeak 40. urteurrena. Asko aldatu dira urteotan bertako euskal diasporaren ezaugarriak eta motibazioak, horregatik murgildu gara hauek aztertzen.

1956an ireki zuten Parisko Eskual Etxea Duban kalean. (Argazkia: M.O.).

1956-KO martxoa zen, Aberri Eguna, eta bi mila pertsona Parisko 16 distriktuko Passy enparantzan elkartu ziren, Duban kaleko 10.eko sarbideak oztopatuz. Denak euskal herritarrek ziren, Iparraldeko emigranteak edo Hegoaldeko errefuxiatuak, Parisko Eskual Etxeko egoitza berrien inauguraziorako bilduak. Monsinore Terrier Baionako apezpikuak, operazioaren abalista nagusietakoa eta ekitaldira bereziki etorria,

kristau bedeinkapena eman zien eta giltzak Louis Domeqi eman zizkion, orduan Eskualdun Gazteriako lehen-dakari zenari.

Azterketa ofizialik ez badago ere, Parisen den euskal diaspora 25.000 pertsonakoa dela jotzen da. Hauen artean 50eko hamarkadako migrazio bolada da nabarriena, Bigarren Mundu Gerren ondoren 70eko ha-

markadara arte fluxua eten-gabea izan bazen ere; hauen ondorengo lehenengo belaunaldiak eta 80ko hamarkadatik aurrerako migrazio berezituak osatzen dute, azkenik, euskal komunitatearen gainontzekoa.

Parisera 'igo' den migratzailea oldartsua izan da, Amerikara joaten zen *indiano* hura baino maila apalagoan bada ere. Horren on-

dorio ditugu ehundaka edaritegi eta jatetxe euskadunak eta, telefono gidetan agertzen diren euskal deiturak begiratuta soilik bada ere, era orotako 286 enpresa, bizitza publikoko esparru anitzetan azaltzen diren euskaldunetz gain. Diaspora honetako zati garrantzitsu bat zuberotarrek osatzen dute. Euskal herrialdeetan txikiak hain portzentaia

Louis Domeq, Parisko Euskal Etxeko lehendakaria: «Eskual Etxea sortzea abentura eroa izan zen»

Zein ezberdintasun dago duela 40 urte eta orain etortzen diren euskaldunen artean?

Bizimodua erabat aldatu da. Orduan Parisera lanera etortzen ginen. Euskal Herriko familiak handiak ziren eta seme-alaba guztiek ezin zuten baserrian gelditu. Beti egon izan da aldegitako beharra, hona, Estatu Batuetara edo Hego Amerikara. Lehen trena hartutakoan bagenekien ez ginela itzuliko urtebete baino lehenago gutxienez. Egun gazte gehienak ikastera datoz, baina bere herriarekiko harremana askoz ere gehiago gordetzen dute.

Emigratzeko beharra txikiagoa al da?

Euskal Herrian, beste lekue-tan bezala, familiak txikia-

goak dira eta lana garatzea errazagoa da. Lehen ez zegoen aukerarik gelditu edo ez gelditzeko, ez zen planteatu ere egiten. Egungo gazteak lehenbailehen itzultzeko asmoz irteten dira, baina.

Jendeak lehenago bera bilatzen al du orain Euskal Etxean?

Orduan bilgune baten beharra zegoen, euskaldunentzat. Gaur egun jendeak ez ditu motibazio berak, gune asoziatiboa eta elkarbizitzeko gunea bilatzen ditu, lehenago larunbat gaueko dantzaldiak baino. Abesbatzak, esaterako. Egungo gau eskolako ikasle asko emigranteen ondorengo bigarren belaunaldia dira.

Kontaiguzu nola sortu zen Eskual Etxea.

Duban karrika sortu baino lehen lokalez lokal aritzen ginen hainbat euskal talde. Piarres Xarritonen ekimenez Singer karrikan utzi zigun lokal bat Euskadiko Gobernuko ordezkariak, baina denbora gutxian txiki gelditu zen. Handik Sorbonako lokale-tara joan ginen, eta ondoren Saint Severin elizara, auzo latinoan. Leku aldaketa bakoitzean lokal propioaren beharra gero eta nabariagoa zen. Eskualtzaleen Biltzarra zegoen, 1953an Eskualdun Gazteria sortu genuen, Gernika elkarte, «Elgar» aldizkaria.... Lokal berria behar genuen talde hauetan biltzen ginen 150 pertsonak. Gure kutxan, orde, 250.000 antzina nako libera zeuden eta 500.000ko seinalea behar

genuen. Gaztaroko in-
szientzia egindako aben-
eroa izan zen. Gaur egun
dakit egingo genukeen.

Nola lortu zenuten dirua?
Laguntza asko genituen. Es-
tasmoa ezagutzean elkar-
sun handia sortu zen. As-
ciation des Amis de la Maison
Basque sortu zuten. B-
tzeko, atez ate; Iparralde-
udalek lagundu zuten; Ba-
nako gotzainak ere hain-
mailegua eman zigun; es-
elizek ere dirua eman zuten.
Hain ongi joan zen, eta
1965erako mailegu guzti-
ordainduta genituen.

**Euskal komunitateare-
n mugimendu bateratu-
a izan zen?**

Eskualduna bezalako talde-
ez zuten sinesten hasien-
belaunaldi arazoa zen. E-
gazteek gauza gehiago e-
tera bultzatzen zuten. Ze-
tzagoa ikusi zutenean E-
kualdunakoak ere sartu e-
ren. Estatutuak prestatu e-
Etienne Harispe lehendak-
aria.

altua du Parisen, ezen «biga-
rren Zuberoa» deitzen bai-
tiote Frantziako hiriburua.

Euskal etxearen itxuraldaketa

HASIERAKO baldintza
haietan, Euskal Etxearen
sorrera 50eko urteen hasie-
rako beharra zen. Euskal-
dunek beren identitatea
normaltasun osoz bizi zuten,
euskaraz aritzen ziren eta
hala izateaz apur bat lotsa-
tzen zirenez, igandero bil-
tzeko beharra izaten zuten,
musean jokatu, euskaraz
piska bat aritu, edo besterik
gabe, metropoli inperonal

Louis Domeq Parisko Euskal Etxeko lehendakari aukeratu zuten berriz 1994an, lehen ere 12 urte
lan horretan aritutakoa. (Argazkia: Julien Arriola).

jarri genuen. Administrazio kontseiluan Baionako Gotzai-
goa, Kontseilu Nagusia eta bes-
te elkarteak zeuden: Eskual-
duna, Eskualdun Gazteria, Es-
kualtzaleen Biltzarra eta Euskal
Etxearen Lagunak. Egun, esa-
terako, Eusko Jauraritzak ere
badu ordezkartza.

Parisko euskal familia, be- raz, ez da batua egon?

Beti egon dira iritzi aurkakoak,
familia guztietan bezala. Or-
duan gogoratzen dut Euzkadi-
ko Gobernuaren inguruko
errefuxiatuek ezin zituztela
nafarrak, 'reketeak' ikusi ere
egin. Zuberotarrak, berri-
z, ez dira inoiz lapurtar eta baxena-
fartarrekin ongi eraman. Be-
launaldi berrietan ere horrela-
korik bada.

Nola bizi du euskal-paris- tar batek euskaltasuna?

Lehen naturalagoa zen euskal-
dun izaera, euskaraz arrunt
aritzen ginen. Egun behar ge-
hiago dago nazio identitatea
baiezatzeko, agian hemen sor-
tutako belaunaldiak beren sus-
traiak bilatu behar dituzte. Es-
tereotipoak beti egon eta egon-
go dira, nahi eta batzuetan
besteek jartzen dituzten.

batean 'herritar' izateko.

Beren asmoa orduan ez
zen koru batean edo dantza
talde batean parte hartzea
(nahiz eta Errepika abesba-
tza 1932an jaio zen), baizik
eta elkartzea. Funtzionatze-
ko modu hori aldatzen hasi
zen, ordea, 80ko hamarka-
dan. Euskarazko klaseetara
hurbiltzen ziren pertsonak
hizkuntza galdu zuten emi-
granteen seme-alabak ziren,

beren sustraien bila abia-
tuak zirenak. Koruak, dan-
tza taldeak, elkarteak... sor-
tzen hasi ziren: komunita-
tearen eraldaketa zen. Egun
igandeetan Duban karrika-
ko euskal lokaletan kartetan
jokatzen dutenak jatorri es-
painiar eta portugaldarre-
koak dira; dena den, badira
tradizio horri eusten dioten
bizpahiru euskaldun talde.

Ekintza nagusia, baina,
asteazken zehar burutzen da.
Egunero, igandeetan izan
ezik, gau-eskola martxan
izaten da. Hiru abesbatzak
eta bi dantza taldek nola-ha-
la banatzen dituzte aste-
ko bost egunak entseietarako.
Bilerak bata besteari jarrai-
tzen zaizkio bertako geletan.
Larunbatetan antolaketa
arazoak izugarriak dira, tal-
deek antolatzen dituzten
ekintza multzorako. Oste-
gunetan euskarazko lau
ikastaro daude lehen solai-
ruan txoko baten bila, areto
nagusia Hegoa koruak be-
tetzen duen artean.

1992 eta 1993an 600 per-
tsona biltzeko ere gai izan
ziren Minxoriak edo Tapia
eta Leturiaren kontzertuek
gainbehera 1994ko amaie-
ran hasi zuten, joan den ur-
tean Duban kaleko bizila-
gun eta merkataritza orok jarri-
tako salaketa baten ondo-
rrioz debekatu ziren arte.

Euskal Etxea, herri txiki bat

HENRI Moganburuk, Duban
karrikako azken aurreko
lehendakariak, euskal dias-
pora Iparralde txiki batekin
alderatzea atsegin du, ho-
nen baitan errepikatu egiten

■ Eskuin frantsesak du eragin handia euskal komunitatean, baina abertzale talde txiki nahiz eraginkorra ere bada

baitira Iparraldeko ezaugarri
soziologiko, ekonomiko eta
pentsamenduzkoak. Maila
ekonomikoan, merkatarien
eragina da nagusi, batez ere
edaritegi eta jatetxeetako ja-
beena. Kulturean, dantza eta
kantuek biltzen dituzte zale
gehien, 'foklorismoz' kutsa-
tuta bada ere.

Maila politikoa eskuin
frantsesak du eragin handia,
baina abertzale talde txiki
nahiz eraginkorra ere bada,
besteak beste IK eta errefu-
xiatuen aldeko taldeak.
Tentsio handiena «euskal-
tzale» eta «eusko-frantses-
sektoreen artean dago; abertzaleekiko errezeloak
ere badira; belaunaldi ara-
zoak; zuberotar, lapurtar eta
baxenafartarren arteko zati-
keta; 'espainiarrekiko', hau
da, Hegoaldekoekiko mesfi-
dantza. Euskal Etxearen al-
deko eta aurkakoak daude.

Maila asoziatibo garrantzitsua

EUSKAL komunitatetik
1.300 pertsona bakarrik dira
Parisko Euskal Etxeko edo
beste euskal talderen bateko
bazkide. Ez dute talde guz-
tiek Euskal Etxean parte har-
tzen, gainera. Errebertzia
dantza taldea, Euskadirekin
Elkartasunezko Batzordea,
Oyhamburu abesbatza, Re-
veil Basque-Bearnais taldea
edo IEHIE ikasle taldeak ez
dute bertan parte hartzen.
Duban karrikan daude, or-
dea, Gernika eta Hegoa koru
mistoa, Anaiki gizezkoen
korua, Gazteria eta Gernika
dantza taldeak, gau-eskola
zuzentzen duen Sustraiak-
Erroak taldea, Lokarria el-

kartasun batzordea eta Es-
kualduna elkarteak.

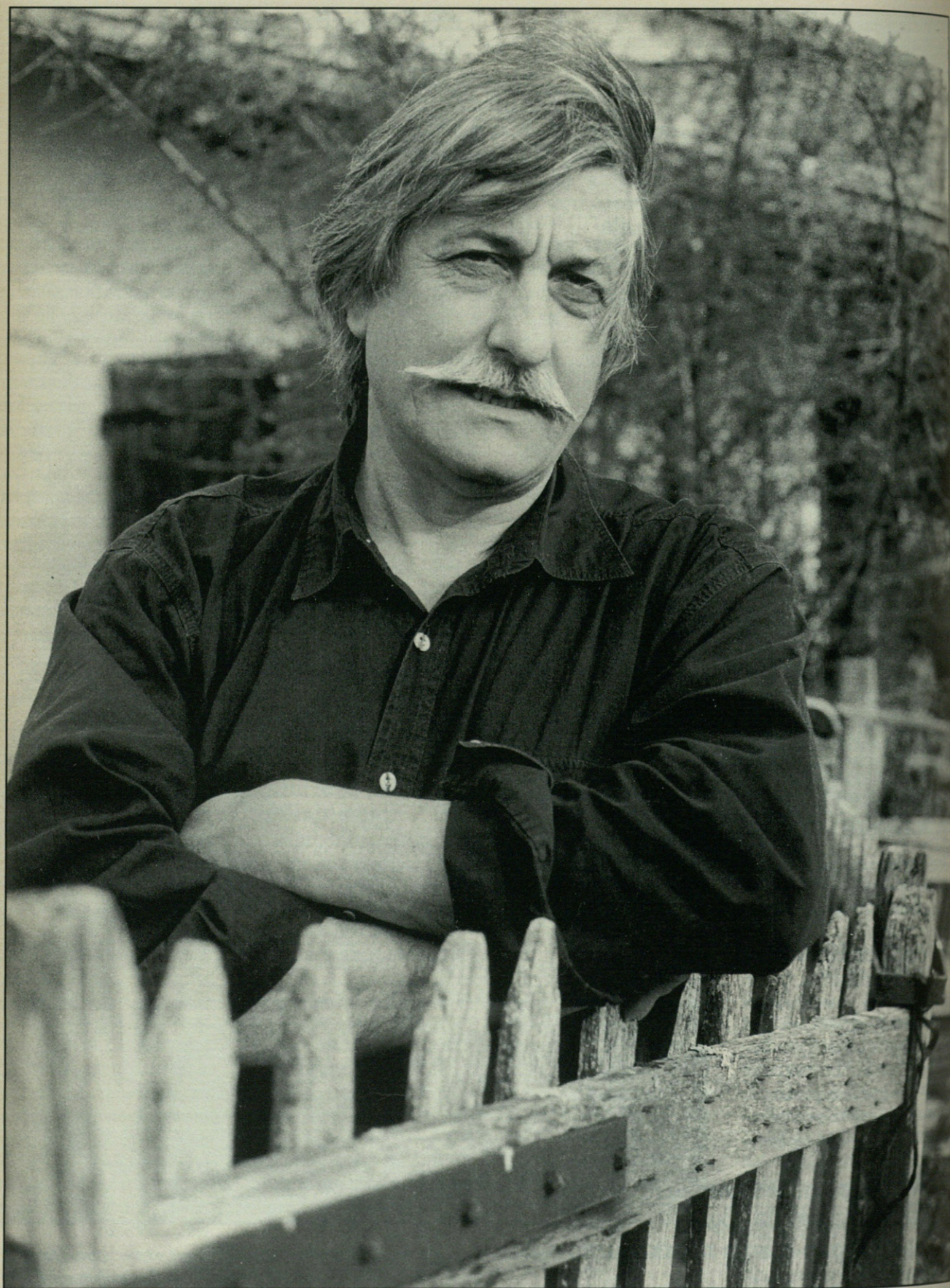
Jende gehien biltzen duen
ekintza, nabarmen, pilota
da. 13 frontoi eta trinketeko
sareari esker Federation de
Pelote Basque de d'Ile de
France delakoak 3.000 baz-
kide ditu Parisen. «Chiquito
de Cambo» da frontoirik
esanguratsuenena. Dena den,
kirol honen eremua euskal-
dunena baino zabalagoa da.

Kantua dugu garrantzi
mailan hurrengo ekintza.
130 ahots biltzen dituen lau
abesbatza topa daitezke
Parisen. Antzinakoena Ger-
nika da, zeinaren aurrekari
Errepika izan zen, duela 64
urte Paul Legarralde sortua.
105 ikasle biltzen dituzten
euskarazko ikastaroak ere
garrantzi nabarmena dute
euskal komunitatean.

60 pertsona biltzen dituz-
te, bestalde, dantza talde-
tan dabilzanek, Pinpirinak
larunbatetako ikastaroetan
dabiltzan 15 haurrez gain.
Lokarriak taldeak, bestalde,
Iparraldeko errepresaliatu
politikoei elkartasunez-
ko ekintzak burutzen ditu,
besteak beste 200 pertsona
inguru biltzen dituzten
kontzertu eta jaialdiak tarte.
Alabaina, hauei gehitu be-
har zaie Eskualduna taldea,
Parisko euskal taldeetatik
zaharrena, urtero lau jaialdi
eta Amerikara bidaiak an-
tolatzen dituen. Lokala da,
ordea, Euskal Etxean alda-
tzen ez dena, hasierako
egoitza bera mantentzen
baitu bere 18 gelatan gaz-
teak jasotzeko.

JULEN ARRIOLA

**■ Ekintza nagusia, baina, asteen
zehar burutzen da. Egunero, igandeetan
izan ezik, gau-eskola martxan izaten da**

«Bertsolariak 'voltairearrak' dira, eta horiek gorde dute euskaldun umorea»

Beskoitzeko «Ageria» baserrian bizi da Ugutz, eta han eduki du «Ama-Lur» aterbe eta jatetxe ezaguna ere. Aitak, Manuel Robles-Arangiz abertzale eta sindikalista handiak —Bizkaia Francok harrapatuta Lapurdira ihesi joanik—1937an erositako etxaldea gain eder batean dago, egun argietan Pirinioak begien bistan, hiriburutik hurbil, barnealdeari lotua. Roblestarren egoitzan kultura, dantza eta musika euskalki guztiekin nahasten dira, eta Ugutzen kontakizun eta umorearekin.

Zer ematen dio telebistak berriz berri bainbeste ibili den umoregileari?

Egia esan, lehen ibiltzen nintzen moduan nahiago nuen. Lapurdira nire bigarren erbestealdian etorri nintzenean, 1960an, Hazparneko lantegi batean aritu nintzen lau urtez, eta han denak ziren euskaldunak, lehengo euskaldunak, euskaraz hitz egiteaz gain pentsatu ere euskaraz egiten zutenak: adierazpideetan, egiturari... Baserriko seme haiek umore berezi bat bazuten, eta haiekin halako komunio bat nuen.

Telebista nahiko gogorra izan da niretzat. Euskara aldetik, hasteko, euskara batuan aritu behar duzu, eta ni baxenafarreraz askoz aiseago moldatzen naiz. Eta umoreari dagokionez, txiste uni-bertsalak kontatzen dira. Telebistak hori du, gauza

mekaniko bat da, eta euskara ere ez da kaleko euskara. **Eroso sentitu zara telebistan?**

Bai, eta telebistak gainera sekulako eragina du. «Txiskola» saioan, gainera, gauza bat aurkitu dut: gazteak. Ez

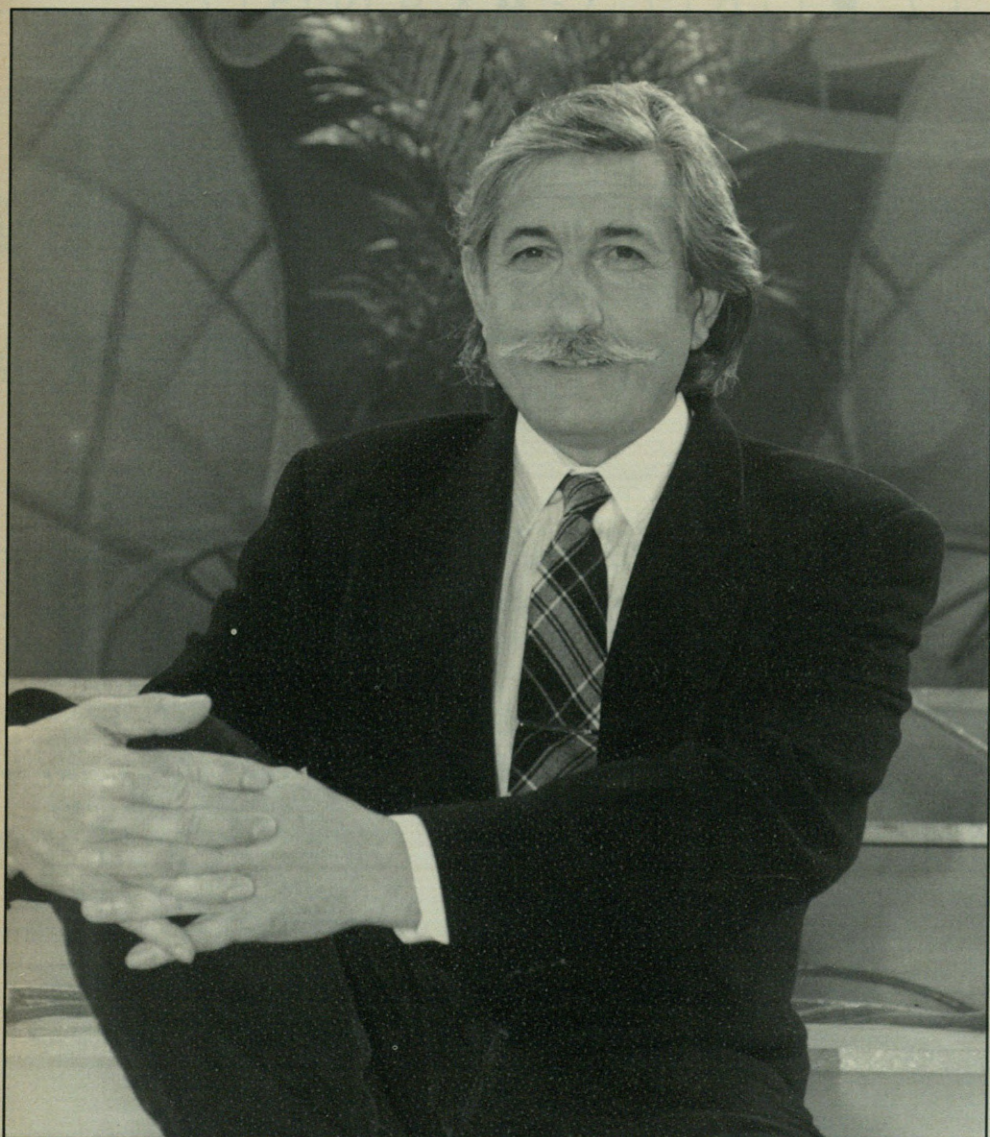
nuen uste gaur bazenik gazterik hain euskara polita erabiltzen zuenik. Etxean ikasitako euskara, espresio errazekoa. Kontatzaile oso onak badira gazteengan, harrituta nago.

Iparraldean gazteen segidan etena al dago?

Hori hemen galdu egin da, Nafarroan gertatu zen bezala. Bizkaian eta Gipuzkoan euskara galtzen joan da belaunaldiz belaunaldi, baina hemen hautsi egin da.

«Iparraldean izigarritzko indarra izan zen 60ko hamarkada bukaera eta 70eko hasieran, ilusio handiko urteak izan ziren». (Argazkia: Alberto Elozegi).

«Gazteen artean txiste kontalari oso onak badira, harrituta nago. Ez nuen uste gaur bazenik gazterik hain euskara polita erabiltzen zuenik».
(Argazkia: Alberto Elósegui).

Belaunaldi bat iritsi da ulertu ere egiten ez duena. Hemen, Beskoitzen, % 99 euskaldunak ziren. Egia da kanpotik jendea etorri dela, baina basetxeetako haurrek ere ez dute ia ulertzen.

Nire ustez txarrena zera da: umeak eskolara joan dira, eta ez bakarrik aita-amek ez diete euskara irakatsi, baizik eta haurrek etxean frantsesa sartu dute, eta gurasoek ere frantsesezko automatismoa hartu dute. Horrela ez da umore posibilitaterik.

Baina hemen ere txiste kontalari zabiltzate...

Ezponda, Alkhat eta hirurok ibiltzen gara, «hiru mosketeroak». Lehen bazen Galtzetaburu ere, akordeoia jotzen zuena, eta oso fina. Xanpun ere ibili zen. Beti bertsolarien artean.

Esaguzu nola hasi zinen.

Txikitandik izan dugu anai-arreba guztiek halako imitazio zaletasun bat, Estitxu zenak ere bazuen. Bilbora 13 urterekin joan nintzen,

1952an, eta berriro 1960an etorrita Hazparneko lantegi hartan ibiltzen ginen beti txiste kontatzen. 1962an Lekorneko jaietan ginen, eta afal ondoren txiste kontatzen hasi ginen, Iker anaia-rekin-eta, eta azkenean sala guztiarentzako kontatzaile bukatu genuen mahai gainera igota: plazan dantzan inor ez, denak txisteak entzuten.

Urte batzuen buruan Manex Pagola etorri zitzaidan. Baionako jaialdi batean aurkezpenak egin nitzan. Pare bat orduko lana izango zela uste nuena zazpi ordukoa izaki! Han pasatu ziren otxoteak, bestelako musika taldeak, eta Oskorrik lehenbiziko saria irabazi zuen. Aresti ere bazen: «Lehenbiziko sariarentzat izan ez bazen ez nintzen etorriko» esan zuen, bera beti gizon umila baitzen.

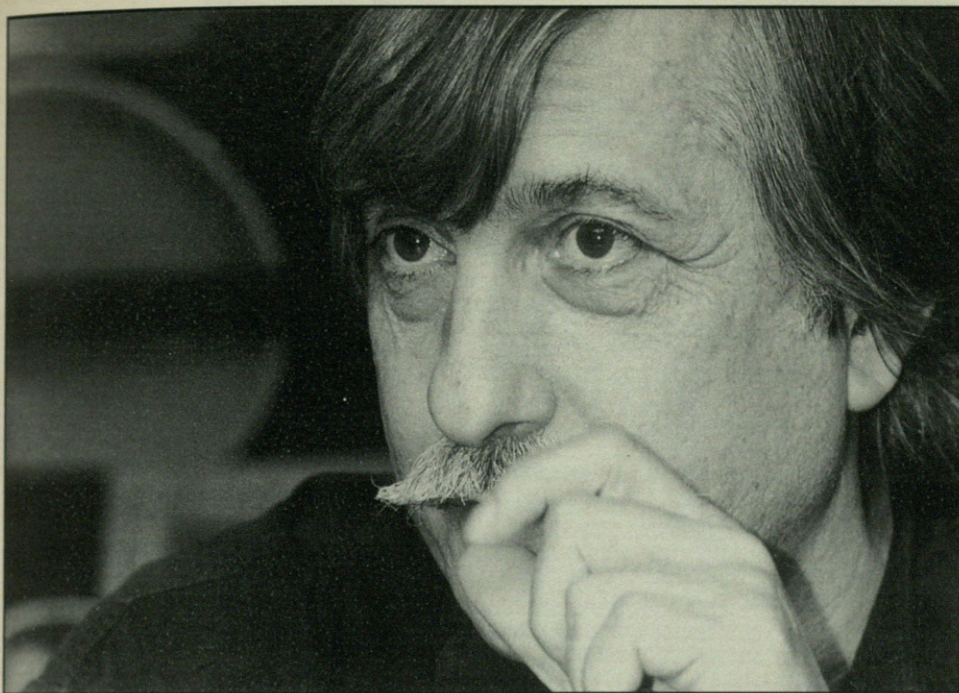
Eta geroztik ikastolentzat dela, ban eta hemen...

Eta aldi berean antzerkian ere aritzen nintzen. Daniel Landartekin, Roger Idiartekin... Telesforo Monzonekin «Matalaz» egin genuen, pieza ederra.

Segitzen duzu txiste kontari herriz herri?

Ikastolentzat dela eta abar, ibiltzen gara. Lehen «Iri Gauak» egiten genituen, Guillaume Hirigoieneekin-eta, baina jadanik ez. Oraindik egiten ditugunak «Gau Beilak» dira. Beskoitzen frantsesa ere nahasten dugu, asko baitira herrian euskararik ez dakitenak, baina Aiherrakoa osorik euskaraz da. Kafe-antzerki moduko

«Euskadi askatu bat baina euskararik gabekoa, Irlandan bezalakoa, ez dut nahi; ez zait interesatzen»

«Zortzi anai-arrebaren artean korua sortu genuen; 'La familia Trapp' deitzen ziguten». (A.: Elozegi).

bat izaten da: sarrera merke bat ipintzen dugu gastuen pagatzeko, krepak eta jan-edanak ateratzen ditugu eta... Beskoitzeko azkenak lau ordu iraun zuen.

Urte batzuetan sekulako mugimendua izan zen Iparraldean.

Izigarriko indarra izan zen 60ko hamarkada bukaera eta 70eko hasieran. Ondorio handiagoak ekarriko zituela espero nuen, baina ez. Giza-teari itsasoari bezala gertatzen zaiola dirudi, gorako aldiak ditu eta beherako edo barealdiak. Ilusio handiko urteak izan ziren haiek, eta oraingoak konformistagoak dira, materialistak. Orduan gazteek mundua salbatu behar zutela zirudien, beharbada batzuk urrunegi joanen ziren, utopistak zirelako, baina hori hobe zen ezen ez bestea.

Umorerak itzuliz, leku batetik besterako aldatuak nabaritzen dituzu?
Euskaldunen arteko umore

bat bazen, nire ustez, eta umore hori bertsolariek dute eskuetan. Bertsotan zirikan ari direnean... piska bat «voltairearrak» dira, eta hori gustatzen zait niri asko. Hori nuen estimatzen baserri-tarren ere.

Telebistan eta guztietan gaur entzuten diren txistek mundu guztikoak dira. Txiste berak dira. Bilbotarrek

giputzen txiste bat kontatzen badute, seguru gauza bera diotela frantsesek begiarrez.

Herrietako pertsonaia bereziak interesatzen zaizkizu.

Izigarri, baina desagertzen ari dira. Halako 'klonismo' bat dago, denak kopiak bagina bezala, eta telebista da horren errudun. Jendea ba-

serrietan bizi zenean, mendietan, bakoitzak bere fantasia bizi zuen. Jende sinpleak ere baziren herrietan. Orain, aldiz, bai horiek eta bai zoroak denak gordetzen dituzte etxe berezietan.

Hemen auzoan badira bi anaia arrebarekin bizi direnak, eta inork ezin sinetsizkoak ateratzen dituzte. Batek sekulako gezurra esan eta besteari «ez dea egia?», eta besteak «fundi, baietz!» —zuek «komoaidios baietz» esaten duzuen— nahiz eta denek jakin gezurra dela. Behin esan zuen untxi bat hil zuela tiroz airean, eta ondoren esplikatu ere bai: arrano batek zeramala atzaparretan.

Horrelako jendeek asko markatu naute. Eta Hazparne alde honetan baziren. Urte haietan Hazparne herri bizia zen, lantokiak baziren, eta jendea ostatueta. Orain dena lurrera-joan da.

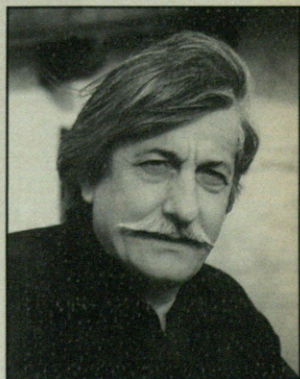
Familiatik espektakulurako eta kanturako zaletasuna burtu duzue.

Dudarik gabe. Etxean aita-amek horretara bultzatu gintuzten beti. Aita pieza bat

NORTASUN AGIRIA

Bidarten sortu zen 1939an, eta hamaika senide izan dira familian ● Manu Robles-Arangiz ELAren sortzailea aita zuen, eta Estitxu kantaria arreba ● Tenore ahotsa zuen gaztetan, emakumeen ahotsa ere ateraz; eta 30 urtetatik aurrera baritonoarena ● Bilboko «Arizona», «Capri» eta

«Pumanieska» dantzalekueetan kantatzen zuten anai-arrebek, euskaraz, 1958-60 urteetan ● ETBra «Goraintzi» saioarekin iritsi zen ● Hogeita hamalau urterekin Cote d'Azur-en ibili zen bohémio gisa kantari ● Zurgintza eta hargintzako lanak egitea maite du

«Nik ez dut Euskal Herriko politikari abertzalaren arteko txisterik egiten. Une oso serioa da eta ez dugu gure artean horretarik hasi behar, bata besteari gatazkan. Espainolen kontra, nahi den guztia, baina gure artean ez. Gure politikariekin ados ez naiz, baina gureak dira, zer nahi duzu! (A.: Alberto Elozegi).

idatzia da, erdaraz, eta «Pedro Mari» Kanpionena egina zuen, De la Sotarekin eta. Kantatzea, dantza egitea, margotzea... denetik egitera bultzatu gintuen. Ama kantari ona zen; aitak aldiz ahotza mitinetan kraskatua zeukan.

Kantuan arreba zaharrena hasi ziren lehenbizi. Koldobika, hil zena, dantzaria zen, oso ona. Bilbora joandakoan, Txinparta tal-

dean sartu ginen. Gero lau arrebeke talde bat antolatu zuten, eta beranduago zortzi anai-arrebaren artean korua, eta «La familia Trapp» deitzen ziguten broman. 1958an Soroak atera genuen. Hura deseginda, Estitxuk jarraitu zuen. Eta orain Iker ari da bere seme-alabekin, Aritzak taldean. Espero dut nire ilobek segiko dutela, mende bat osatu arte.

Zure bizitzako atal handi

«Herrietatik jende bereziak desagertzen ari dira, eta gizartean halako 'klonismo' bat dago, denak kopiak bagina bezala»

bat ostatuan eman duzu. Hemen baino lehen, Doni-baneko «La Baleine»n

Sasoi bat bakarrik eman nuen han, eta asko gogoratzten dira oraindik. Duela gutxi esan zidan ziburutar batek: «Garairik onena, Ziburun apez Mattin Karrere eta «La Baleine»n Ugutz zeudenean». Ostatu hartan zerbitzatu egiten nuen, baina animatu ere bai, kantatu, ganberroarena... Nolako egun neukanaren arabera.

Esperientzia politik izango zenituen ostatuan...

Oso politikak, «Ama-Lur» honetan. Gizona mahaian jartzten denean, izaten ahal da ministroa, baina plateraren atzean gizon bat da, gosedan gizon bat. Eta gainean duen aparatua kendurik, zu bezalako gizona atzematen duzu. Eta askotan lepoa bihurritu diot baten bati, bai.

Behin prefeta-ohi bat izan zen, eta hasi zen euskaldunok dena bortxakeriaz nahi dugula egin eta abar, eta Iparraldean biztanleen % 90ek esaten dutela frantsesak direla. Noski, esan nion, baina Jules Ferry hil zenetik ehun urte pasatu diren bezala eten gabe eskolan frantsesak garela esaten, utzi guri beste ehun urtez euskaldunak garela esplikatzeko, eta ea zer dioten ehun urte barru botoa eskatutakoan.

«Gizona mahaian jartzen denean, izaten ahal da ministroa, baina plateraren atzean gizon bat da, goseden gizon bat. Eta gainean duen aparatua kendurik, zu bezalako gizona atzematen duzu». (Argazkia: Alberto Elozegi).

Etxean politika ezagutu duzu alde guztietatik.

Politika baino sindikalgin-tza, baina politika ere bai. Aitak Primo de Riveraren garaian Argentinara ihes egin behar izan zuen, eta hortik aurrera kontuak at-
ra. Aitagandik ikasi dugu herri bat egin behar genuela eta herriari askatasuna eman behar geniola. Eta programa horrek orain ere balio du. Helburua Euskadiren askatasuna da, eta alderdiak tresnak baino ez.

Baina askatasuna behar dugu gure kultura eta gure izatea garatu ahal izateko. Zeren eta eskaintzen badi-
dazu Euskadi askatu bat baina euskararik gabe, segidan esango dizut hori ez du-
dala nahi. Askatasun hori ez zait interesatzen. Ekono-

miaz hobeki bizitzeko? Ameriketara joango nintza-
teke. Irlanda bezalako Eus-
kadi bat egiteko?

Hauteskundeak emaitzak ikusita, esaten ahal da abertzaleek ez dutela gehiengoa eskuratzen...

Batzuek diote, erromatarrek bezala, *vox populi, vox dei*, baina ardien deia ere izaten ahal da. Erdi Aroan bozkatu izan bazenu lurra biribila ala plano zen, gehienek plano zela esango zuten, baina ez zuen ezer aldatuko: lurra biribila da. Beste modura planteatu behar dira gauzak. Irlandarrek 'demokratikoki' jokatu zuten eta hizkuntza galdu. Israelen hebraiera modernoa inposatu zuten, eta hor bizi da.

Demokrazia aipatzen de-
larik bi adibide ditut beti,

XIX. mende bukaera eta XX.eko hasierakoak. Bata Turkia, eta diktadurarekin armeniarren genozidiodia burutu zuen. Aldi berean, demokraziarik zaharrenak, Estatu Batuek, bost milioi indio garbitu zituzten, hori bai, demokratikoki. Frantzia ere demokrazia omen zen Aljeriako gerran, eta milioi bat pertsona hil zituen. Orain Tibeten alde ari dira, eta hori ongi iruditzen zait, baina txetxenen alde egin behar zuten beste manifestaldi bat.

Nola ikusi duzu ELA-LAB sindikatuen akordioa, egunotan bain larri zebilela zirudiena?

Euskal sindikalgin-tza politi-
kari guztien aurretik dabil. Konfiantza handiagoa dut sindikalistengan politika-
riengan baino. Begira Nafarroan ere nola dabil: denek dakite zer diren, aber-
tzaleak direla, eta hala ere indarra dute. Nahi den be-
zainbat enbata edo ekaitz

etorrita ere, ELA eta LABek elkarri lotuta aurrera egin behar dutela pentsatzen dut. Herri honen-etorkizuna hor-
tik doa, besteekin ez dago zer eginik, espainolak baitira.

Nik, norbaiti sinplista irudituko zaion arren, dife-
rentzia horretan ikusten dut: espainolak eta euskaldunak. Piska bat amore eman behar dugula diote, baina horretan ari gara berrehun urtez eta begira.

Politikariek txisteetara-ko aukera handia eskaintzen dute.

Baina nik ez dut Euskal He-
rriko politikari abertzaleen arteko txisterik. Une oso serioa da eta gure artean ez gara horretarik hasi behar, bata besteari gatazkán. Es-
painolen kontra, nahi den guztia, baina gure artean ez. Gure politikariekin ados ez naiz, baina gureak dira, zer nahi duzu!

PELLO ZUBIRIA

«Bilbotarrek giputzen txiste bat kontatzen badute, segur gauza bera diotela frantsesek belgiarrez»

Hizkuntz politika eredugarria...

BUKATU berri den hizkuntz politikei buruzko nazioarteko mintegian iritzi eta ikuspegi guztien gainetik errealitatearen mailuak markatu du bidearen latza: egun munduan dauden ia 5.000 hizkuntzetatik 1.000 desagertzeko datozen 20 urtetan, Mayor Zaragoza Unescoren zuzendari orokorrak aipatu zuenez. Mayor Zaragoza bera arduratu zen euskara zer zakutan sartuko litzatekeen argitzen, 4.000 horien artean alegia, gurearen normalizazio prozesua eredugarria dela aitortuz. Ez zuen zehaztu ordea, zer eremuez ari zen, EAEz, Nafarroaz, Iparraldeaz..., edo hiruez, euskararen eremu osoan bederen, eta EAE mailan egon dagoen eztabaida zabalean sartu gabe, eredugarritzat har ez daitezkeen politikak baititugu indarrean; euskararen ofizialtasuna bermatzen ez den Nafarroa eta Iparraldeaz ari naiz naiz.

Mintegiaren ondorioen artean berriz, munduko hizkuntz mapa osatu eta bost urtero hizkuntzen egoerari buruzko txostena kaleratzearen premia azpimarratu zituzten adituek, eta politika linguistiko ofizialek elkarte linguistikoen helburuak aintzat hartu behar litzuketela, *«elkarte linguistikoaren helburuak, erabaki politikoetan aurrikusiz, eta gobernu eta minoria linguistikoaren arteko elkarrekintza iraunkorra zuzpertuz»*. Hitzaldi eta argazkiei dagokienez, Jose Antonio Ardantza, Mari Karmen Garmendia, Josune Aristondo eta Iñaki Zarrakoak bete dute Eusko Jaurlaritzaren ordezkaritza, EAtik ordezkari bakarra (Eneko Oregi, Hezkuntza Saileko sailburuordea) eta PSE-EEtik inor agertu ez delarik. Hizkuntz politikaren 'arrakasta' ez dute berdin ulertzen hiru alderdiek, nonbait.

Gainontzean, mintegian aritu ziren hogeita bost adituk ez zuten, seguruenik, egun beretsuetan Donostian gertatu zenaren berri jasoko. Udaleko euskara zinegotzia den Beatriz Otáegik (EA), gazteek beren harremanetan erdara lehenesten dutela eta, euskaraz mintzatzeko eskatuz egindako adierazpen batzuek polemika piztu dute,

Estitxuk zaharragoen artean izango ditu arerio handienak. Txapela baina, berdin gera daiteke mugaz goiti edo behetik. Beharra baina, handiagoa da, inondik ere, Iparraldean

Jose Antonio Arkotxa Martija, «Atxukale», antzerkigile eta euskaltzain urgazlea hil da, 84 urte zituela. Mutrikun jaioa, dantzari eta aktore gisa aritu zen Errepublikara garaian. Antzerkilari gisa hasi eta antzezlanak idazteko grina piztu zitzaion, eta hasiera batean herrirako bakarrik idazten bazuen ere, gerora Euskal Herri osoan antzeztu ziren bere obrak. Obra ugari idatzi zituen, baita artikuluak ere. Orain dela bi urte bera eta anaiak omenaldia jaso zuten Azpeitiko Antzerki Topaketetan.

EAJ, PP eta PSE-EE alderdiek hizkuntza adiskidetasunaren gainetik jarri izana leporatu diotelarik. Eztabaida honen atzean edo itzalean, Donostian martxan jarri nahi den erabilera plangintzak sortutako gorabeherak egon daitezke. Errealitatea berriz, kezkatzekoa da oso: Euskal Herriko hiribururik euskaldunean % 10etik behera dira euskara normalki erabiltzen dutenak. Hauek guztiak entzunda eta ikusita, zaila gertatzen da hizkuntz politika 'eredugarria' defendatzea...

NAFARROAKO Bertsolari Txapelketa finalerako bidean da. Finalerdiko saioan Estitxu Arozena gailendu zen, aitaren aurretik (azkenaldion beti aurre hartzen dio), eta Lesakako koadrila, bertako bost izango baitira finalean. Aurtengo sorpresa Oskar Estangak eskaini du alabaina, Goizuetaarako txartela lortuz. Txapelketa gazteek aurrera egin dezaten trebaleku egokia nahiz premiazkoa dela adierazten duen froga dugu honakoa. Hor dago bestalde, Estitxu Fernandez kasua, gero eta sendago antzematen dena.

Txapelketaren martxari buruz, aurreten erabat ahaztu dira azken edizioetako giroa ilundu zuten gertakariak, puntuazioen inguruko gorabeherak eta gazte eta 'zaharren' arteko hikamikak. Gainditzen jakin duten seinale. Hala ere, kanporaketetan puntuazio guztiak ez aipatzeko hartutako erabakia ez dirudi egokiena denik, are bertsolari guztiek beren saioetan lortutako puntuen berri izan dutenean. Izan ere, komunikabideei ezkutatu zaie soilik, inondik ere lehiaketa batean ezkutatu ezin dena (aurretik ere, Euskaltzaindiaren garaian eta, egin zen halakorik, edo antzekorik). Puntuazio guztiak altutik esatea baino modu garbiagorik ez dago.

Eta finalean zer? Estitxuk bera baino zaharragoen artean izango ditu arerio handienak. Txapela baina, berdin gera daiteke mugaz goiti edo behetik. Beharra baina, handiagoa da, inondik ere, Iparraldean.

J.J. PETRIKORENA

G U G G E N H E I M

The Only Succes

JOSEBA Zulaika eta biok, Joseba Arregiren bigarrena zen Etxebarriari, Bilboko bere bulegoan, 94ko udan, bisita egin genionean, izerdi zipristin urduri bat zerion goiko ezpainaren gaineko aldean. Gure galderara erraza zen erantzuten: «Nork aginduko du bemen? Zein da euskal biritarrok ordaintzen dugun museo bonetan erizpideak markatuko dituenaz?».

Ezpain gaineko izerdia, bekainetaraino igo zitzaion eta erantzuten hasi zenerako, bere buru borobila busti-bustita zegoen arroz aleak bainoagoko izerdi tanto lodiz. Jakina zen ordurako, Bilboko Guggenheim Museoa (BGM) ez zela kultur erabakiz harturikoa. Laskurain jaunak argi eta garbi esaten zuen hori: BGM erizpide ekonomikoen arabera zen.

BESTE kontu bat zen, ordea, guzti hori Kultur Saitetik erantzutea. Argi ikusi zen hori. Etxebarriak berak, zipitzik ez zekien proiektu honi buruz urte pare bat lehenago. Agerikoa zen denbora guzti horretan argudio erretorikoetan trebatzen aritua zela. Alabaina, izerdia zerion zelula guztietatik. Bero egiten zuen Bilbon egun hartan, baina ez hainbesterakoa.

Etxebarriak BGMren erabakiak kontsorzioaren esku zeudela esaten zigun bakoitzean, New Yorkeko Guggenheim Museoarekin (NYGM) egingutako kontratua aipatzen genuen guk sinatutako kontratuen arabera Thomas Krens bera izango zela erabakitzailerik eta ez beste inor. Ezetz eta ezetz, kontratuak hori jartzen zuela baina hori ez zela horrela izango. Krens kontratua egiterakoan baboa dela sinestarazi nahi zigun, gaisoak.

Gaur ez dago Etxebarriarik. Arregi bera ere ez da argazkietan ageri. Kate bereko zakurrak ginela esan zigun orduan Kultur Kezkan bildu ginen lagunei. Eta bati baino gehiagori galera ekarri dio gainera mugimendu hartan parte hartu izanak. Hala ere, beraiek dabilta beti gu salbatzen guk geure gizartea izorratu nahi dugun bitartean. Muturra behar da! Arregi bera ari da gainera orain modernoaren itxurak egiten irrati eta egunkarietan. Izkutuan, eragile guztien aurka, harrapatuta, gure kultur etorkizuna menpekotu zuen berbera ageri zaigu arazo larri guztiei buruzko aholkugintzan. Lehengoa: muturra behar da, eta sekulakoa.

Dena den, Arregi ere ez dago BGMn. Mari Karmen Garmendiaren aldia da. Baina zer egin dezake tratua itxita jaso duenean? Disimulatu. Besterik ez. Miseriazko presupostua presioen arabera banatu eta Arregik emandako pausoen ondorioei eutsi. Hala ere, tristeena betikoa da: politikariak hiritarren gainean duten konfidantza eza. Pentsa zitekeen Garmendiak garbitasun bat ekar zezakeela kulturgintzara baina berdinean gaude: debaterik gabe, ilunpetan, Krens-en The Only Succes-a ordaintzen eta analisi zehatz guztien aurkako eta plangintza serio eta orokorrik gabeko kultur politikagintza bultzatzen.

HASIER ETXEBERRIA

TXUTXU - MUTXUKA

«RIKARDO ARREGI: GIZONA ETA GARAIA» LIBURUA

ANDOAINGO Manuel Larramendi Kultur Bazkunak Gipuzkoako Foru Aldundiko Kultura Departamentuaren eta Andoaingo Udalaren dirulaguntzen babesean martxan du «Rikardo Arregi: gizona eta garaia» liburuaren proiektua, irail edo urrian kaleratu daiketeena. Bertan, euskal idazle, kazetari eta kultur eragile andoaindarrari buruz, eta haren garaiaz, idatziko dute Joseba Arregi, Joxe Azurmendi, Joan Mari Torrealdai eta Emilio Lopez Adan «Beltza»-k, besteak beste.

NOR - NORI - NOR K

XABIER SALDIAS

disco berria prestatzen ari da Egan Berria taldearekin batera. Grabazio lanetan dihardute orain, martxo bukaeran edo apirillean lana kaleratzeko asmoz. Drindots-ek, berriz, prest du berea, «Made in plazan» deiturikoa. Hamahiru kantu moldatu dituzte, herrikoiak batzuek eta bertsioak besteak. Martxoaren hasieran plazaratuko da. Nola bata hala bestea IZ disketxearen eskutik datozenak ●

JOXEMARI ITURRALDERI

«Izua hemen» liburuia fineserara itzuli dio Ereinek. Argitaletxeak, trukaketa gisa, fineseratik bi liburu euskaratuko ditu: Rax Rinnekangas idazlearen «Ilargiari ihesi» eta Prosper Meriméeren «Colonba». Joxe Fran Izpizua burutu ditu bi itzulpenak eta martxoaren hamalaurako izango dira kolean. Egitasmo honekin ate berria zabaldu nahi da itzulpengintza sustatzeko ●

IÑAKI ELIZALDEK

«Agurra» laburmetraia aurkeztu du Iruñean. Zuzendariak, erbestean mende erdia pasatu ondoren, Euskal Herrira itzuli den emigrantearen istorioa kontatzen du. Bazkan, Lesaka eta Iruñean filmatu du, eta aktore bezala Patxi Biskert, Txema Balsco eta Klara Badiola aritu dira, besteak beste. Argazki lanak Javier Agirresarobek egin ditu. Iñaki Elizalde hirugarren filmea du honakoa ●

TELLAK

■ WINDOWS 95 ETA WORD 6.0 EUSKARAZ

MICROSOFT Iberica enpresa, Eusko Jaurlaritzako Kultura Saila eta EJI Eren (Eusko Jaurlaritzako Informatika Erakundea) arteko lankidetzari esker, Windows 95 sistema eragilea eta Word 6.0 testu tratamendurako programa euskaraz izango ditugu aurretzean. Nola bata hala bestea Microsoft etxearen programak dira eta itzulpenak jatorrizko hizkuntzatik egin dira, ingelese-tik. Word 6.0 testu tratamendurako programari Xuxen izeneko zuzentzaile ortografikoa eta ingelesezko eta gaztelarazko hiztegiak erantsi zaizkio, baliabide horien bitartez erabiltzaileak hiru hizkuntzetan zuzen idazteko aukera izan dezan.

■ JUAN ANGEL ETXEBARRIA IDAZLEA HIL DA

OTSAILAREN 17an hil zen Juan Angel Etxebarria idazlea. 1934. urtean Santurtzin jaioa, Gernika eta Bermeoko irakasle izan zen eta Gernikako Institutuan euskara irakaslea. 1966an euskaltzain urgazle izendatu zuten. Idazle bezala, itzulpenari heldu zion gehien bat: Lope de Vega, Mistral, Nervo, Machado, Verdaguier, Maragal eta beste itzuli zituen poesiaren alorrean. Eta Grezia-Erromako autore klasi-koak. Hainbat olerki ere idatzi zituen, «Zeruko Argia», «Kamel», «Olerki», eta hainbat aldizkaritan, beti ere Dirauket eta E. tar J.A. izenordeekin. Beti prest agertu zen euskarak pairatzen zituen erasoei erantzuteko.

Gipuzkoako Diputazioak ia 3.000 milioi pezeta zuzendu dizkio Kultura eta Euskara sailari

Gipuzkoako kulturaren balioa

Gipuzkoako Diputazioak 1996. urteko aurrekontuak onartu berri ditu. Guztira, 300.000 miloi pezetako kopurua hartzen du honek. Baina Kultura eta Euskara sailari zer kopuru egokitzen zaio aurrekontu hauetatik? Diputazioaren txostenaren arabera, guztira 2.922.003.000 pezeta jasoko ditu, hau da, aurrekontu osoaren % 1.

GIPUZKOAKO Diputazioak Kultura eta Euskara sailari aurten eman dion diru kopurua 2.922 milioi pezetakoa (120 milioi libera) da,

hau da, aurrekontu osoaren % 1. Diru hau hamar programatan banatuko da.

Programa hauetatik gehien jasotzen duena kultur

ekipamenduena da, 3.000 milioi pezeta horietatik 850 milioi hartuko baititu. Aurrekontu txostenaren arabera, «Kultura Departa-

mentuaren foru arauen garapena da egitarau honen ardatz nagusienetakoa, beraren bitartez kultura eta garapen soziala posible egingo duten azpiegiturak lortzea». Bigarren ardatza, «Gipuzkoako lurralde osoaren garapen ekonomiko eta kultura biziaren motore eta eragile» izango den Kursaal proiektuaren finantzaketan parte hartzea litza-teke. 850 milioi pezeta horietatik 600 milioi Kursaal jauregia eraikitza bideratuak daude; eta beste 250 milioi pezeta lurralde era-kundeen trasferentziak (10 milioi pezeta Victoria Eugeniako hitzarmena eta 226 milioi pezeta lehen aipatu-tako kultur ekipamendua-ren foru araua garatzeko) egiteko dira.

Beste programa garrantzi-sua artea eta kulturarena da, 459.944.000 pezetarekin. Bertako helburu nagusia, «kultura arloan Gipuzkoa garatzen eta aberasten du-ten entitateak lagundu eta babestea da, eta arte alo-rrean ikertu, sortu eta ekoizpen propioak sortzeko abalmena dutenei bultzada ematea». Programa honetan 381.108.000 pezeta, hots,

Pasa den otsailaren 2an onartu ziren 1996eko aurrekontu orokorrak. (Argazkia: Edurne Koch).

KULTURA ETA EUSKARA AURREKONTUAK

Programa	PERTSONAL GASTUAK	ONDARRETA SERB EROSK	TRANSFER. ARRUNTAK	INBERTSIO ERREALAK	KAPITALAREN TRANSFER.	AURREKONTU GUZTIRA
Kultura eta Euskerako Zer. Or.	71.023.000	129.144.000	120.500.000	37.000.000		357.667.000
Arteleku	22.464.000	74.024.000		14.000.000		110.488.000
Artea eta Kultura	33.146.000	39.690.000	381.108.000		6.000.000	459.944.000
Kultur Ekipamenduak					850.000.000	850.000.000
Erakustaretoa	17.196.000	66.162.000				83.358.000
Liburutegia	53.337.000	81.116.000		66.500.000		200.953.000
Ondare Historioko-Artistikoa	31.704.000	28.801.000	35.813.000	78.148.000	177.600.000	352.066.000
Museoak	6.292.000	30.738.000	70.300.000	4.100.000	6.000.000	117.430.000
Agiritegiak	57.332.000	27.802.000	3.200.000	21.500.000	6.000.000	115.834.000
Euskararen Normalkuntza	65.163.000	70.000.000	111.100.000		28.000.000	274.263.000
Departamentu Guztira	357.657.000	547.477.000	722.021.000	221.248.000	1.073.600.000	2.922.003.000

guztiaren ia %83 transferentzia arruntek eramaten dute, hau da, Diputazioak berak egiten dituen inbertsioak izango lirateke. Hauetatik 202 milioi pezeta enpresa pribatuei ematen zaizkie, hala-nola Donostiako Zinemaldia (100 milioi pezeta), Musika Hamabostaldia (63 milioi), ikuskizun eszenikoak eta Arteszena (18 eta 17 milioi pezeta, hurrenez hurren) eta Kultur-nieta (4 milioi pezeta). Beste 56.958.000 pezetan gehiena, berriz, udalei ematen zaie, baina bestelako lurralde erakundeei ere bai (Eresbil patronatua edo Donostiako Kultur Udal patronatua adibidez); beti ere, guztiei antzerki, musika eta antzeko ekitaldiak bultzateko batez ere. Azkenik, transferentzia arrunt hauen gainontzeko 122.150.000 pezetak familia eta diru-asmorik gabeko

erakundeei dagozkie. Atal honetan bekak (28 milioi pezeta) eta kultur elkarten diru-laguntzak (90.650.000 pezeta) koka ditzakegu. Kapital transferentziei, ostera, 6 milioi pezeta dagozkie.

Jendea inplikatzeari helburu

HURRENGO partida garrantzitsua Kultura eta Euskerako Zerbitzu Orokorra programa da, 357.667.000 pezetarekin. Honen helburu nagusiak bi dira: «Gizartean kulturaren sorkuntza, antolatuntza eta gozamenaren partehartzea sustatzea alde batetik, eta kultur jarduerak nortasun adierazgarri be-

zala erabiltzea bestetik». Milioiotatik, 120.500.000 pezeta transferentzia arruntek hartzen dute. Honela, UNEDi 80 milioi pezeta dagozkio; 15 milioi pezeta Udako Ikastaroen Fundazioari; 12 milioi pezeta unibertsitateko jarduerak kulturaleri; 8 milioi Miramar Partzuergoari; bi milioi t'erdia Joxemiel Barandiaran fundazioari; milioi t'erdia Eusko Iker-entzat eta beste hainbeste beste fundazioentzat.

352.066.000 pezetako aurrekontua du Ondare Historiko Artistikoaren programak. Bertako egitasmoak, «ondare hau aztertu eta ikertu, zaharberritu eta

babestu eta ezagutzera ematea da». Horretarako, 177.600.000 pezeta kapital transferentzietara doa, hots, Diputazioak beste norbaiti ematen dio dirua berau inbertitzeko. Kasu honetan kopuru honen gehiengoa elizen eraikipenera zuzendua dago (171 milioi pezeta), eta gainontzekoa base-riak berritu (6.600.000 pezeta) eta ondarea eraberritzera doa (milioi bat). Transferentzia arruntak, berriz, 35.813.000 pezetakoak dira: Aranzadi, Arkeolan eta besteri emandakoak 29.313.000 pezeta; bekak bost milioi t'erdia; eta udalei milioi bat pezeta. Inbertsio errealek, azkenik, 78.148.000 pezetara iristen dira, liburutegiak, makineriak eta Diputazioak berak egiten dituen hainbat obra finantzatzeko.

Arteaz hitz egitean ezin bestekoa dugu Arteleku ai-

■ Kulturak 2.647.740.000 pezeta eta Euskararen Normalkuntza programak 274.263.000 pezeta jasoko dituzte

■ Pertsonal arloak eta derrigorrezko gastuek eramaten dute atal bakoitzaren diru portzentaiaren zati handi bat

patzea. Aurtengo aurrekontuetan jasoko duen diru kopurua 110.488.000 pezetakoa izango da. Honekin, «*artisten arteko eta bauen eta jendearen arteko elkar-erregintza eta sorkuntzan elkarlanean aritzea lortu nahi da, artearen egitekoa errazteko*». Milioi haueetatik 14 erabiliko dira dokumentazioa lortu (11 milioi t'erdia pezeta) eta behar diren tresnaz hornitzeko (bi milioi t'erdia pezeta). Bestea pertsonal eta derrigorrezko gastuentzat izango da.

Kultur ondasuna babesten

MUSEOENA dira aurrekontu haueetan aurrikusi den beste programetako bat. Diputazioak kultur ondarea babestu eta zabaltzea hartu du helburutzat, eta horretarako 117.430.000 pezetako aurrekontua eman dio. Haueetatik 55 milioi pezeta museoek kudeaketarako izango da; 9.300.000 pezeta udal museoentzat; 5 milioi pezeta dirulaguntzetan eta milioi bat pezeta museo pribatuentzat. Kapital transferentzia, berriz, 6 milioi pezetakoa da. Inbertsioetan, arte-obren erosketetan 2 milioi t'erdia pezetako kopurua dago, eta beste milioi t'erdia bulego eta informazioko ekipamendurako.

Erakustaretoei dagokie-nez, 83.358.000 pezetako

Aurrekontu elitistak direla dio HBk, eta aurkakoa defendatzen dute EA, PSOE eta EAJk

1996-KO aurrekontuak hiru bilerako galbahea pasa ondoren onartu dira. Lehendabiziko bileran batzordeetako hausnarketa egin zen; urtarilaren 24an egindakoan berriz, ildo nagusiak ezarri ziren. Eta hirugarrenean, otsailaren 2an, azken onespena eman zitzaion.

Bilera honetan, aurrekontu osoaren alde bozkatu zutenak EAJ, EA, PSOE eta PP izan ziren, eta aurka HB eta IU-EB. Xabier Alegria HBko ordezkariak kultura eta euskarari dagokion kopurua %15 jaitsi izana kritikatu zuen lehenik. Eta bestetik, herriak kulturagile gisa duen indarra ez dela aprobetxatzen, hots, «*proiektu*

honek ez duela berriaren izaera bereganatzen». Honez gain, euskal kultura zokoratu eta euskara sustatzeko konpromezurik ez dagoela adierazi zuen HBk, horren parean kultura elitista bultzatzen dela gaineratuz, «*beti ere ikuspegi zentralista batekin*». Adibide moduan Kursaal edo Zinemaldiari ematen zaizkien diru kopuruak aipatu zituzten.

Kritika hauei aurre eginenez, EAJko Victoriano Gallastegik departamentu honetako diru kopurua aurtengo %0'74 igo dela

ziurtatu zuen. EAJko Jon Goikoetxeak bestalde, alor honi eskaintzen zaion duintasuna ez dela diruarekin neurtzen esan zuen, «*jarrerarekin baizik*». Alderdi honek aurrekontu hauek ez direla elitistak defendatu zuen, Koldo Mitxelena Kulturunea adibide gisa jarritz. Azkenik, PSE-EEk euskal kultura eta euskararen arteko nahasketa bat ematen dela esan zuen, hau da, «*Pio Barojak edo idazle euskaldun batek egiten duten lana euskal kultura*» direla defendatuz.

Koruko Aizarna (ezkerretan) Kultura eta Euskara Saileko kargua hartu zuenean. (Argazkia: Eudene Koch).

aurrekontua du, eta haueetatik 111.100.000 pezeta transferentzia arruntetara zuzenduta daude. Honela, udalei 15 milioi t'erdia pezetako kopurua emango zaie. 86.600.000 pezeta diru-asmorik gabeko enpresen artean banatzen da: Euskaltzaindiak 18.671.000 pezeta jasoko ditu; Eusko Ikaskuntzak 11.329.000 pezeta;

UZEIk 5.250.000 pezeta; Gipuzkoako Ikastolen Elkar-teak 8 t'erdia milioi pezeta; aldizkariak 22.850.000 pezeta; euskararen hedapenerako programek 20 milioi pezeta. «Eima», «Euli» eta «Eubi» izeneko programetarako, azkenik, 28 milioi pezeta lotu dira.

IDOIA TORREGARAI

Jon Casenave, udaberrian estreinatuko den «Ilargi xendera» operaren idazlea

«Opera berriaren bila abiatu arren ez genuke inoren eredu izan nahi»

Istorio erdi miresgarri, erdi bizigarriko musika zuten pentsatua. Kontaketa klasikoa apurtzeko luma falta zelarik, Casenaverena behar. Gau batez hartu zuten «Ilargi xendera», martxoaren 30 eta 31n Baionan estreinatuko den euskal opera.

Euskaraz izatean testuak lirikotasunean irabazten du, Casenaveren iritziz. (Arg.: A. Elosgi).

Erreferente biburtuko al da Zabalette-Casenave bikotea aurrerantzean gainontzeko euskal operagileentzat?

Kontaketa klasikotik urrunduz zerbait berria nahi genuen arren, ez nuke inoren eredu izan nahi. Opera ho-

nek baldintza bereziak ditu: giro miresgarri eta bizigarria hautatu genuen musikarengatik, baina beste idazle eta musikari batek arras ikuskitzun desberdinak girotu ditzake.

Badira biru urte Peio Zabalette musikarekin

eta zu lumarekin euskal opera lantzen bazi zinetela. Zerk bultzatuta?

Lehenagoko esperientzia bagenuen, «Bidaia» izeneko ikuskizunarekin. Baionako Orkestraren zuzendariak horrela eskatuta, lan hori opera moduan aurkez ge-

nezakeela pentsatu genuen. Euskal operaren istorioa ikusirik, pentsatzen ahal dugu tradizio hori gelditua zela eta guk hari jarraitu ga-be zerbait berria egin nahi genuen. Orduan musikariak baldintzak pausotu zituen istorio erdi miresgarria eta

«Ikuskizunean kantariak badira, noski, baina antzezlea da kontalari nagusia eta dantzariak ere fikzioa sortzen dute»

erdi fantastikoa sortzeko. Ondoren kontaketa klasi-
kotik urruntzeko testua aur-
kitu behar zen, gizarte mai-
lako arazoak ahalik eta gu-
txien aitatz.

Istoria sortzerakoan zein eratarik uztartzen da zuen bion arteko lana?

Peiok bazekien zein girotan murgildu behar zuen istoria-
rioak eta hortik abiatuz per-
sonaia eta natura arteko harre-
mana nola islatu pen-
tsatzen hasi ginen. Bigarren
urrats batean, Peiok musika
eta nik testua idatzi genituen
aldi berean, eta amaitzeko
egokitze lanetarako elkartu.

«Ilargi xendera» izeneko obra estreinatuko duzue udaberrian. Zer kontatzen da bertan?

Taulan bi pertsonaia nagusi
ageri dira: gizon zaharra eta
parez pare mutikoa. Antzer-
kigileak du (Ramon Albis-
tur) zaharraren papera: oi-
hanean bizi den saskigilea
da eta mutikoaren maisu bi-
hurtuko dena, naturarekin
dituen harreman bereziak
erakutsiz. Mutiko gaztearen
papera, berriz, Beñat Axiari
bakar kantariak darama.
Umezurtza izanik, bere sor-
lekuan ez du lekuri kausi-
tzen eta saskigileak naturari
buruz erakutsitakoekin be-
harko du bidaiatu, kanpoa
ezagutu.

**Bi borietatik gainera, biru dan-
tzari eta sopranoak ere
parte hartzen dute 28**

Jon Casenave, idazlea ezezik, frantses eta euskara irakaslea ere bada Baigorriko eskolan. (Arg.: Alberto Elozegi).

soimulariez datorren orkestraren laguntzaz...

Dantzariak naturaren agra-
raldia irudikatzen dute eta
Catherine Estorelle sopra-
noak, osterak, ilargia itxura-
tzen du. Opera honek dituen
une bereziak azaltzeko, al-
daketen ezaugarri eta natu-
raren printzipio dugun ilar-
giari ahoa jartzea bezalako-
rik ez zegoen.

**Noraino aldegin duzue opera klasikoaren ibilbi-
detik?**

Euskal operak bi eremu lan-
du izan ditu: garai bateko
euskaldunen istorio miti-

koak batetik, eta gizarte ara-
zoak bestetik. Kontuan har-
tu behar da, joan den men-
dearen hondarretatik Espai-
niako gerrara arte euskal
opera guztiz sendoa izan
dela eta beraz, gure eskual-
dean gizarte mailako ara-
zoak lantzen ziren batik bat,
hala-nola euskaldunak
Ameriketarako hartzen zu-
ten bidea. Guk oso bestela-
ko istorioa osatu dugu.

Teknikaren aldetik kon-
taketa beti kantuz egiten
zen. Aldiz, gaurko operan,
Frantzia eta Espainian
esaterako bada frogarik,

«Euskal operaren tradizioa gelditua
zela ikusirik, jenero horren baitan zerbait
berria egin nahi genuen»

«Proiektu honez gain, idazteko molde berriak entseiatzen ari naiz eta goiz ala berandu agertuko dira horien emaitzak»

antzerkilariek leku gehiago
dute eta dantzariak ere ez
dira edergailu. Honelako
zerbait egin nahi genuen
geuk ere. Ondorioz, ikuski-
zun honetan antzezleak le-
ku garrantzitsua du, konta-
lari nagusia da eta dantza-
riak ere fikzioa sortzen dute.

Giro borretan testuak zein doinu behar zuen?

Guztiz lirikoa, naturaren
ikuspegi barnekorra nahi
genuen eta. Operaren lehen
zatirako, mendian udazke-
nak duen tonu gorrixka mu-
sikatu zuen Zabalettek eta
nik ere hitzen bidez sasoi
horretan mendian aurkitzen
den giroa lerroratu behar
nuen, zuhaitzak eta lainoak
ere biziak gisa agertaraziz.

**Euskarak ba al du es-
kaintzekorik lirikotasun
borren barian?**

Asko duela ohartu gara
«Ilargi xendera»-ren frantses
testuarekin alderatu ondo-
ren. Txikitan ikasi nuen
euskara, Iparraldean egiten
dena, lotua dago guztiz na-
turekin. Koloreak, usai-
nak, zuhaitz eta xorien ize-
nak oroitzapenetan ditugu
eta hori zuzen-zuzenean
igarotzen da poesia, aha-
leginik gabe. Frantsesez,
berriz, doinu hori aski hila
da, apala eta zaila hizkuntza
poetikora hurbiltzen. Euskal
bertsoek nire frantsesa be-
rritzera bultzatu naute.

**Operaren zentzu elitista
gainditzen lagunduko al**

1984an Azkue saria irabazi zuen Casenavek «Ordu alferren segida» poesia liburuarekin. (Arg.: Alberto Elozegi).

dute zuenaren moduko ekimenek?

Elitista aipatzean joan den mendeko ikusgarriez ari gara. Joxean Artzeren ikusgarritik, esaterako, oso gertu dago geurea. Guztiaz irekiak dira biak ala biak. Bestetik, bide hau hautatzearekin laguntza gehiago dago erakundeetatik eta baliabide gehiago ditu.

Sorgin Ots elkarteak ere euskal opera suspertze-ko asmoz sortu zen Ipar Euskal Herrian. Zer irizten diozu bere lanari?

Oso interesgarria. Gure ondarean dugu euskal opera eta ene irudiko piska bat ahantzia zen. Horregatik lan interesgarria egiteko moduan da, bai lehengo tradizioa bizitu eta beste ikuspegi

bat emanez eta baita euskal musikagile eta idazleak zer-bait berria egin dezaten ere.

Proiektu honetan burubelarri, non gelditu da «Ordu alferren segida» poesia liburua idatzi zuen Jon Casenave?

Koldo Izagirrek bultzaturik hasi nintzen idazten eta liburu hari esker lortu nuen 1984an Azkue saria. Horren atzetik beti aritu naiz poesia idazten, baina argitaratzeari utzi nion beti berdina idazten nenbilela iruditzen baitzitzaidan. Iparraldeko idazleak ikertzen jardun dut eta idazteko molde berriak entseiatzen ari naiz. Horien fruituak goiz ala berandu agertuko dira.

MAITE ARTOLA

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
DONOSTIA

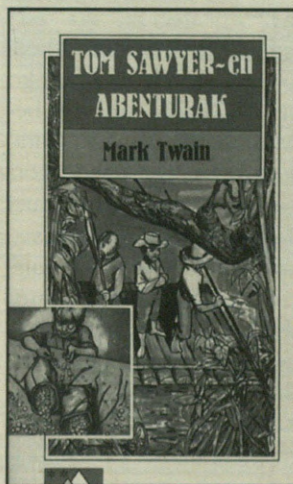
LIBURUA K

**Bizkaialdeko
Ipuin-Esaundak**

«BIZKAIALDEKO
IPUIN-ESAUNDAK»
JUAN MANUEL
ETXEBARRIA AYESTA
IBAIZABAL, 353 or.

Autoreak, liburu honetan, Bizkaialdeko Gorbeia inguruan jasotako euskara aberatsean oinarriturik, ia 200 etno-ipuin eta esaunda eskaini dizkigu euskara batuan, etorkizuneko euskararen aberasbidean.

Zeberiotarra dugu Juan Manuel Etxebarria. Filoso-fiako ikasketak egin ondoren, Irakasletza ere ikasi zuen eta gaur egun Euskaltzaindiko kide izateaz gain, doktoretza tesietako zuzendaria dugu. Gaur egun etno-linguistika alorrean lanean dabil, herri-euskara jasotzeko proiektu zabal batean ●

«TOM SAWYER-EN
ABENTURAK»
AUTOREA: MARK

TWUAIN
ITZULTZAILEA: IÑAKI
MENDIGUREN
ELKAR, IRAKURMENDI
SAILA, 133 or.

Mark Twainek 1876. urtean argitara emandako klasiko honetan, Tom Sawyer eta bere lagunak abentura ika-ragarriak datoz, laburtuta: izebari edo eskolako mai-suari egindako bihurrike-riak, lagunetik borrokak, lehen amodioak, pirata iza-teko ahaleginak, gaizkileen maltzurkeriak, eta abar. 100 urte baino gehiago igaro di-ra, baina haurrak beti haur izaten jarraitzen dutela iku-siko dugu ●

MIKEL ELORZAREN BEGIETAN

Sinfonia koloretsua

Literaturari mugak ezartzea beste batzuk ezabatzea baino zailagoa izaki, ez naiz hasiko jenero-hausnarketetan murgiltzen. Negu Gorriak taldeak —musika baino zerbaite gehiago, liburutik beretik isurtzen denez— Europan eginiko biraren kronika dakar Garbiñe Ubedaren lumak.

Eta bizia da inondik ere liburuak, rock kontzertu bat legez. Baina ez da bateria-errepika aspergarri batera mugatzen, bi-zitasuna ez du abiaduran topatzen. Me-lodia akorde desberdinez janzten asma-tzen du. Merituri handiena hortxe topatu diot. Herriz herri kontzertuak eskaini, eta ikuskizun zabalagoen partaide izan, ho-rixe beharko du bira batek funtsa. Eta hori kontatzen da, baina hori baino askoz ge-hiago ere bai. Lehenengo kontzertuak azaldu ondoren, ez da besteetan formulak errepikatzen mugatzen. Behin kontatu beharrekoa behin kontatzen du. Eta ho-rrin inguruan den guztiari erreparatzen dio narratzaileak. Bestea esana duelako.

Tokiak eta jendeak, mugida desberdi-nak azaltzen zaizkigu, liburuak ematen duen sakontasunean, baina bestelako no-taz ere jantzita. Eguneroko xehetasun tti-piak, kantarien izaera erakusten duten detaileak, bazkaltze, lo-egite eta are arro-pa garbitzeak. Detaileak.

Musikako 'izarrak' humanoak direla erakusle, humanoegiak ere badirela. Bira bat ez dela inorentzako pagotxa. Eta hu-manoei dagozkien harremanak garrantzi-tsuak direla. Ingurua, ingurukoek osatzen duten panorama ere zorrotz ageri du. Ira-kurleak ere lagunak egiten ditu.

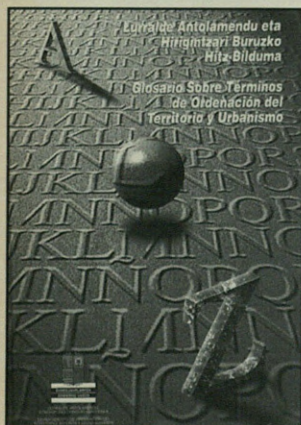
Hori guztia, gainera, txukun idatzi eta kontatua. Horra bigarren meritua. Kroni-kari estilo aldetiko xarma erantsi dio, ira-kurlea harrapatuz. Elkarrizketei bizitasu-na emanez, eta giroa erraz murriztuz.

Horri guztiari argazkiez ongi hornitu-tako edizioa eranstean bazaio, sailkatzen zaila den liburu atsegin eta oso interesga-rrari baten aurrean garelako esan nahi du.

«NEGU GORRIAK -
IDEIA ZABALDU
TOUR 95»
GARBIÑE UBEDA. SUSA

Hutsune bat: Italia eta Alemaniako pa-sarteetan, liburuaren hasieran lortzen den erritmoa apur bat galtzen da atzenean. Birak asko nekatu balu bezala, sinteti-koegiak dira azken kapituluak.

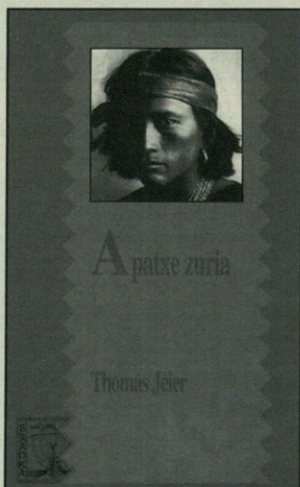

**«LURRALDE
ANTOLAMENDU ETA
HIRIGINTZARI
BURUZKO
HITZ-BILDUMA»**
EUSKO JAULARITZAKO
LURRALDE
ANTOLAMENDU,
ETXEBIZITZA ETA
INGURUGIRO SAILA

Liburu hau ez da lurralde eta hiri-antolaketari buruzko erabateko, goitik beherako hiztegia, Eusko Jaularitzak aurkeztu eta Eusko Legebiltzarreko Aldizkari Ofizialean argitaratu zuen lege-egitasmoaren hustuketa egitearen emaitza baizik. Hiztegi honek ez ditu alor, esanahi eta esaldi guztiak hartzen, baina oraindik ukitu gabe zegoen alor honetan nahikoa laguntza eskainiko duela ezin da ukatu ●

«APATXE ZURIA»
**AUTOREA: THOMAS
JEIER**
ITZULTZAILEA: PELLO
ZABALETA
ELKAR, BRANKA SAILA,
155 or.

Santiago McKinn mutil-koskor bat da, Mexiko Berriko etxalde batean bizi dena bere anaia Manuel eta gurasoekin batera. Igande goiz batean, Santiago eta Manuel ardiak zaintzen dabiltzala, apatxe-talde bat azaldu zaie, Geronimo ospetsua buru dutela. Anaia hil eta Santiago eurekin batera eramango dute. Santiagoren nahi bakarra ihes egitea da hasiera batean, baina pixkanaka-pixkanaka apatxeen bizimodura ohituko da gudari indioa bihurtuz ●

**«HIJO DE TODOS LOS
PUEBLOS»**
PRAMOEDYA ANANTA
TOER
ITZULTZAILEA:

ALFONTSO ORMAETXEA
TXALAPARTA, 389 or.
Pramodya Ananta Toer idazle indonesiarra «Giza lurra» obrarekin hasitako trilogiaren hirugarren liburua kaleratu du Txalapartak, bere herriko gertaeretan murgiltzen dena, kasu honetan Holandaren eskutik pairaturiko zapalkuntza aipatuz, eta era berean, iraultza aurretik Txina eta Filipinetan jazotakoetan sakonduz. Herriarekiko maitasuna eta ohitura eta hizkuntzen defentsak jartzen dute liburu. Nobel sarirako proposatua izan da autorea ●

«KUTUNA TUNTUNA»
TESTUA: KARLOS
SANTISTEBAN
MARRAZKIAK: ANDONI
ODRIOZOLA

ELKAR, MIRU SAILA, 53 or.
Gartzelan bezala edukitzen zuten Maia etxean. Aste bukaeretan ere ez zioten kalera irteten uzten. Egun guztia ikasi eta ikasi eman behar izaten zuen. Guraso haiek ez ziren konturatzen haur batek jolastu egin behar duela, lagunekin ibili. Azkenean baina, Maiak lortuko du hainbeste desio duena...

Elkar argitaletxeko Miru sailak haur eta gaztetxoei erreparatzen die zuzen-zuzen; dagoeneko sei liburu kaleratu dira sail honetan, guztiak bertako idazleek idatziak eta testu arin eta irudiez ornituak ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

«MIXINAREN HARATONAKOAK»

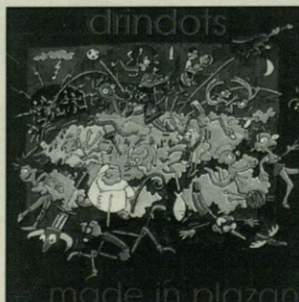
AUTOREA: BIBIÑE PUJANA

MARRAZKILARIA: DANIEL REDONDO
IBAIZABAL, ZORIONAK BILDUMA, 39 or.

Mixinak ingurugiro atsegino batean bizitzea lortzeko jarraitu beharko genituzkeen jarrerak bultzatu nahi ditu. Horretarako, Mixinak, bai eskolan, museoan edo elizan dagoela, bai kirola edo ibilaldi batean, jarraitzen duen jokaera agertzen digu liburuan. Ekologiaren aldeko jarrera positiboa sortarazteko helburua du lan honek, horrela, bai irakasleekin edo bai gurasoekin batera, ingurua zaintzen ikasiko dute txikiak. Ibaizabalek Zorionak bildumaren baitan kaleratu ditu Miximaren ibilerak, Euskal Telebistako «Super 1» programarekin elkarlanean ●

«MADE IN PLAZAN» DRINDOTS IZ

Drindots bost goierritarrek osatzen duten plaza taldea da. Hasiera batean Arrano Beltza izenarekin pasa zituzten plaza ugari. Urte gutxira, Drindots izenarekin ezagunak bilakatu dira han eta hemengo festetan. Orain artekoan bi disko plazaratu dituzte, eta badirudi hirugarren honekin beraien heldutasunera iritsi direla. Diskoa, IZ estudioetan grabatu da eta hamahiru kantuz osatzen da. Hitzei dagokienez, gehienak taldeak idatzi ditu eta beste batzuk herrikoiak dira. Bost abestiren musika taldeak konposatu ditu, sei adaptazioak ditugu («Ebamirentxu» adibidez) eta bi kantu herrikoiak («Saltzen saltzen» eta «Iturengo arotza»). Oraingo disko honekin ere ziur dantza ugari egitekoak garela ●

ERDI AROKO ARTEAREN BERRIKUSKETA» EUSKO IKASKUNTZA, 611 or.

Liburu honek, martxoaren 6 eta 10 bitartean Donostiako Miramar jauregian «Euskal Herriko artea» izenburupean ospatu ziren jardunaldiaren aurkeztutako ponentziak, komunikazio jardunak eta Erdi Aroarekin erlazioan dagoen bibliografia biltzen ditu. Eusko Ikaskuntzak arte alorrean egin dituen lehen jardunaldiotan entzun ziren hainbat komunikazioren originaltasuna eta izaera polemikoa kontuan harturik bildu dituzte liburuan, eztabaidarako baliagarriak gertatuko direlakoan. Lanaren mamia erdaraz dator ●

«NAPARTHEID» 1995EKO NEGUA, 17. ALEA.

Gauza asko aldatu dira «Napartheid-en», gaztetxeen inguruko alea atera zutenetik. Haize berri freskoaz zetoze aipatu zuten orduan, belaunaldi berriari egin ziotela tarte. Belaunaldi berri horren bigarren eskaintza dugu honakoa, mojak gaitzat hartzen dituen. Halaxe diote: «Egia esan, mojegiak ginela ziotenei ez zaie arrazoirik falta. (...) Oraingoan, gainera, batikanoak ere subentzioa eskaini digu, beraz, ez duzue sexurik ikusiko». Gehigarri batek jazen du eskaintza, eta bertan, 80. hamarkadako komikiak bildu dituzte, gutxi entzunak izan arren, kalitate handikoak direla aipatuz ●

BILDUMA BERRIA
bonardi '96
MULTIOPTICASEN ESCLUSIVA

2.850
PTA

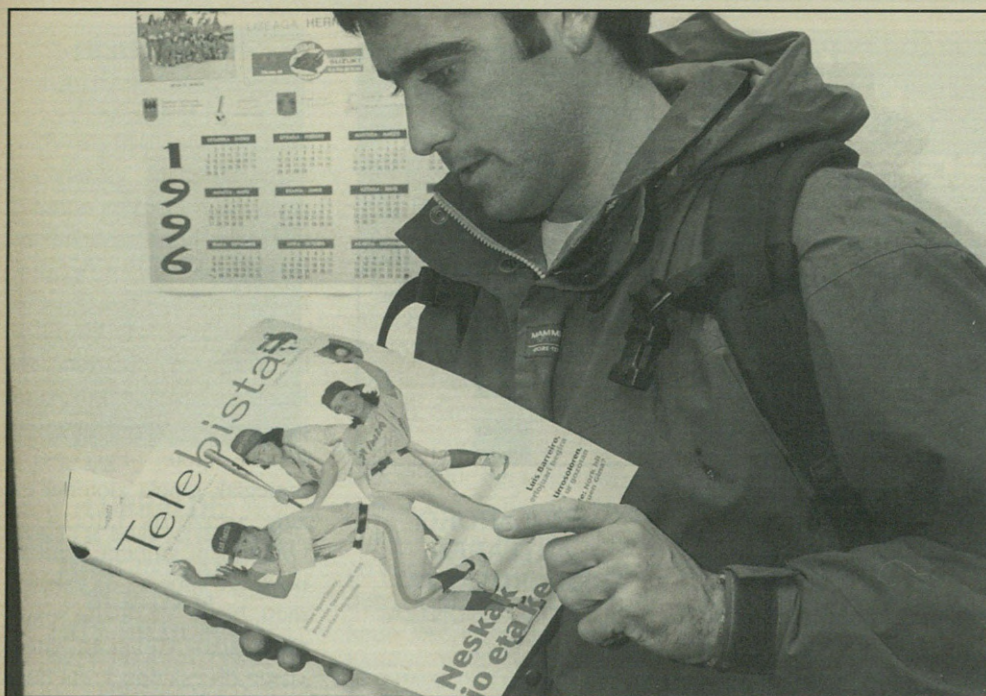

Hona hemen MultiOpticasen Bonardi bilduma eksklusiboa adin guztietara, gustu guztietara eta aurrekontu guztietara egokitzen diren ereduak. MultiOpticasen bermarekin 450 saltokitan. Eta prezio ezinobean. Gastatu gabe gustagarri izateko.

**Askok Gustatzeko.
Gutxi Gustatzeko.**

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba

Hernani, 4 - DONOSTI

Postal bat igorri eta dohainik etxera bidaltzen dute «Telebista». (Arg: Alberto Elozegi).

Paperezko «Telebista»

Euskal Telebistak urtea amaitu aurretik satellite bidez Basque Televisionen seinalea emititzeko asmoa du. Ordurako bidea irekitzen joateko asmoz «Telebista» aldizkaria kaleratu du. Bai satellite bidez ikusiko dutenentzat, bai Euskal Herriko etxeetan ikusten dutenentzat Euskal Telebistako aurkezle eta programen berri ematen du aldizkariak. Jasotzea nahi duenak postal bat bidaltzea besterik ez du.

ARGIA, beste hainbat lekutan bezalaxe, martxoaren 11 inguruan Iñaki Zarraoaren izenean gonbidapena jaso genuen: «Atseginez gonbidatu nahi zaitugu, 'Telebista' aldizkariaren aurkezpenera, datorren asteazkenean, martxoak 13, 19:00etan Bilboko Abando Hotelean». Baina atzera jo behar da, gonbidapen honen arrazoia jatorria topatzeko.

Duela hilabete batzuk Gasteizen egin zen Euskal Etxeen Mundu Biltzarrean, urte hau amaitu baino lehen ETBren seinalea satellite bidez, Basque Television izenpean, ameriketara emititzeko asmoa agertu zen. Hori zela eta, Ameriketarako bidea irekitzeko asmoz orain argitaratu berri den «Telebista» aldizkaria egitea otu zitzaion Euskal Telebistakoei.

Azkenean, Ameriketarako bakarrik ez, ETBko ikusentzulego osoari zuzendurik dagoen aldizkariaren lehen alea martxoaren 13an aurkeztu zuten, eta aurrerantzean gauzak ondo joanez gero urtean hiru ale ateratzeko asmotan dira.

Euskal Telebistako prentsa sailekoek egin duten aldizkari elebiduna, postal bat bidaltzen duen orori dohainik igorriko diete, eta Manu

Kastilla aldiakariaren arduradunak adierazi digunez, «Ameriketara senideak izanez gero bi ale bidaltzen ditugu, horietako bat sentartekoei igortzeko. Bide batez, aitzakia polita da Ameriketara familia izan eta haiekin kontaktuan jartzeko».

Telebistan ikusi ohi ditugun aktore, aurkezle eta berriemaileak ikus daitezke aldizkariaren orrietan, «Telebista»-ren aitzin-solasean Iñaki Zarraoak aipatzen duenez. «Euskadin ezagun eta burbil egiten zaizkigun pertsonak dira eta Ameriketara ere ezagun eta mailatuak izan daitezela gustatuko litzaiguke». Ez da programazioaren berri ematen duten aldizkariaren itxurara eginikoa, Euskal Telebistan eginiko saioetako pertsonaien bizitza eta zaletasunen berri ematen du. Aldizkariaren azalean Anne Igartiburu, Patricia Gaztañaga eta Kontxu Odriozola ikus daitezke, San Inazio beisbol taldeko jokalaririk gisara «Neskak jo eta ke» izenburupean. Barneko orrialdeetan, besteak beste, Andoni Aizpuruk dituen bonsaiak ikus daitezke, Josu Loroño eta bere aita Jesus Loroño txirrindularia biak batera bizikleta gainean edo makilaje gelan Norra Askargorta eta Txetxu Ugaldere egiten dieten aldaketa ageri dira. Aldizkariaren erdian, satellitearen irudia ondoan, «Gora euskadi» leloa duen posterra ageri zaigu.

Manu Kastillak, jendea aldizkaria eskatzera animatzen du, «oso erraza da lortzeko, eta programa eta aurkezteko buruzko beste ikuspuntua jasoko dute».

ARRITXU ZELAIA

Mikel Urretabizkaia: «Euskal apaizek arrasto bikaina utzi dute»

Euskal Telebistan hasiera-hasieratik dabilen gizona. Nazioarteko berrien inguruan aritu izana da, eta gaur egun kirol eta informatibo zuzendaria izan arren, berak zuzenduriko «Zerua eta lurraren inguruan» bezalako nazioarteko erreportaiak oso gogoko dituela aitortzen du.

Zertan datza «Zerua eta lurraren artean» saioa?

«Zerua eta lurraren artean» Amerikako zenbait herrialdetan hainbat pertsonaia erlijiosori buruz egindako telebistarako programa sorta bat da. Programan zehar aurkezten diren gizon hauek apezgo lana eta beren eguneroko betebeharraren artean ezarri behar duten lotura hori eman nahi du adi-

tzera izenburu honek, are gehiago eguneroko lanak batzuetan dakartzkien hain egoera korapilatsuak kontuan izanik. Horrez gainera, programak euskal apaizen Amerikarako emigrazioaren garrantzia ere azpimarratu nahi du, gogora ekarri besterik ez dago bertan izandakoen izen batzuk, hara hor: El Salvadorren hil zuten Ignacio Ellacuria jesuita edo

beren jarraitzailea izan zen Jon Sobrino bera, edota Panamako Noriega deritzan kasuan erabateko papera izan zuen Sebastian Laboa nuntzioa.

Elizgizonak ezagutzea nahikoa al da lurralde horietako errealitatea ezagutzeko?

Ez da nahikoa, noski. Herrialde horien errealitatea horren konplikatua izaki, elizgizon baten ikuspuntua egon dauden bestelako ikuspuntuaren arteko beste bat da soilik. Gainera kontuan izan behar da herrialde latinamerikar batek ez duela bestelakoekin zerikusirik, nahiz eta hemendik ikusita batzuetan berdintsuak diruditen.

Zer arrasto utzi dute elizgizkon hauek lurralde horietan?

Orokorrean erlijioso hauek beren adopzio herrialdeetan utzitako arrastoa bikaina izan da. Beren ezagutzarekin eta lehen mundua deritzotenarekin izan dituzten harremanei esker erabat ezinezkoak suertatzen ziren hainbat ekintza jarri dituzte martxan. Burutu duten lana musutruk izateak ere beren irudi ona oraindik hobea bihurtu du biztanleen artean.

TXORI BATEK

ESAN DIGU

Laser disc-a desagertzekotan

Hainbat argitaletxeek beren promoziotan eskaini zuten laser disc-a ia desagertzeko zorian dago, laser disc-a euskarri duten lan gutxi argitaratzen direlako. Gutxi argitaratzean, hauen salneurria bikoiztu egiten da, beraz, erosleak ere gutxitu egiten dira. Batez beste bizpahiru urteren buruan desagertuko dela aurrizkusten da.

Bestalde, VHSak luzarorako bizitza dute, adibidez, Espainian laser discaren ehun mila aleren aldean sei milioi ale baitaude.

Hari bidezko telebista euskararen kalterako omen

İñaki Zarraoak Unescok antolaturiko nazioarteko mintegian agerturikoaren arabera, hari bidezko telebistaren ezarpena hizkuntza gutxituen kalterako ei da. Zarraoaren hitzetan, euskararentzako ezinbestekoa da telebista, eta hemendik aurrera ez da nahikoa izango euskarazko kate bakarrarekin, Euskal Herriko beste komunikabideek ere euskararen zabalkundean parte hartu beharko dute.

Musutruk eginiko lanak euskal apaizen irudi ona utzi duela dio.

JOSU ARANBERRI

■Marrazki bizidunez beteriko larunbatak

Larunbat goizetan telebista pizten duten haurrak gustora izango dira, bi ordu oso marrazki bizidunez beteak baitituzte. Hasteko, 09:30etan «Daniel bihurria»-ren «Ospitalera bisitan» eskainiko dute, jarraian 09:55etan «Harriketarrak», Pedro Harriketarra eta Pablo Atxurdinen gorabeherak eta

ondoren, Harriketarren garraitik urrunago dagoen «Kapitain Planet-en «Gorritoaren formula» izango da etxeko txikientzako. Hau guztia, martxoaren 23an larunbatero izaten den «Superbat Telebista» saioaren barne.

■Milano-San Remo klasisika

Euskal Telebistak, urtero ohi duen legez, klasiken garaian bat baino gehiago zuzenean eskaintzen ditu. Oraingoan Milano-San Remo ezagunaren txanda da. Azkeneko ordubetea zuzenean eskainiko dute Euskal Telebistako lehenengo katean. Larunbata, martxoa 23an, arratsaldeko 15:45etan.

■Trikiti Pieza Berrien lehiaketa diferituan

Martxoaren 24an Azpeitiko Polikiroldegian jokatu da Euskadi Irratiak antolatzen duen Trikiti Pieza Berrien

lehiaketa. Ohi bezala lehiaketa Euskal Telebistan eskainiko dute, baina ez da zuzenean izango. Azpeitira hurbiltzen ez direnek, lehiaketa arratsaldeko bostetan izango bada ere, porrusalda, arin-arin eta poutpourri sailetako partaide eta irabazleak telebistaz diferituan, gau aldeko 21.35ean, «Kirolez Kirol»-en ondoren, ikusteko aukera izango dute.

■Txiste ligak aurrera darrai

Kike Amonarrizek aurkeztu duen saioko bigarren txiste ligak aurrera darrai. Umore, abesti, esketx, el-karrizketa, aproba inteligentea, Barretzaindiko ki-deak eta beste hainbat osagai dituen 'freskagarria' ikusteko aukera, astelehen, martxoak 25 gaueko 21.55etan.

Z A P P I N G

Canal Gasteiz Television-en seinala berria Gasteiz osora zabaldu da

CANAL Gasteiz Television-ek, ostegun honetan igorri du seinala lehendabizikoz Gasteiz hirira. Otsailaren 2an aurkeztu zuten telebista hau prentsaurrekoan, eta hilabetea amaitu baino lehenago martxan izango zirela ere agindu zuten. Azkenean arazo teknikoak direla medio, hilabete inguru atzeratu dute telebistaren emisio eguna.

Finantzabide pribatuetatik lortu nahi dituen 100 miloi pezetako (40.000 libera) aurrekontua du telebistak, tresneria egokia eta langile eta laguntzaileak batuz, berrogei lagun inguru dira Canal Gasteiz Televisionen dabilzanak.

Gasteizko informazioaren aldeko apustua egin dute, Gaizka Uraga zuzendariak agertu digunez «*berri telebista bat zerbaitek bereizten baldin badu, berri informazioa da*». Egunean zehar lau informatibo dituzte, 14:00etan, 16:00etan, 20:30etan eta 23:30etan azkena, «Tele Araba» izenburupean. Eguneroko informazioaz gain, leku berezia egin diote barne-produkzioari, egunero dituzten filme eta bideo-klipak kenduta beste guztia Canal Gasteiz Televisionen eginiko programak baitira, hala-nola astelehenetik igandera «Tribuna general», «Alaveses de ayer y hoy», «Economía Alavesa», «Debate Semanal», «La ruta

del vino de la Rioja Alavesa», «Txoketo» «Pueblo a pueblo» moduko saioak dute lekua Canal Gasteiz Televisionen.

Aipaturiko saioen izenburuek argi adierazten duten bezala, euskarak ez du leku askorik programazioan. Gaizka Uraga zuzendariak agerturikoaren arabera, oraingo albistegietako titularren laburpena eta dokumentalen bat euskaraz izatera mugatiko badira ere, aurrerantzean pixkanaka leku gehiago eginez joango dira, baina bere hitzetan, «*Arabak euskarak duen errealitatea argi dago. Nabiz eta, bain juxtu borregatik, abalegin bandiagoea egin behar litzatekeen, gure finantziabidea publikitate da, eta euskarak bemen behintzat ez du publikitate gehiegirik erakartzen*».

«Igande-arratsaldetako sindromea»ri aurre egin

IGANDEA, eta igande-arratsaldea batik bat, jende askorentzat asteburuaren amaiera gisa gainditu ezineko hesia izan ohi da. Une horretan agertzen dira hainbat sentimendu, nahasian: herustura, suminkortasuna, ezinegona, larritasuna eta are, baita beldurra ere. Horra hor igande-arratsaldetako sindromea, psikologoek gero eta gehiago diagnostikatzen duten koadroa.

Sintomak ugariak dira: tentsioa, larritasuna, beldurra, umore-aldaketa bat

batekoak, adoregabezia, halako huts-sentsazio bat urdailean, buruko mina, ezinegon fisikoa eta abar.

Eta sindrome horrek jotzen dituen pertsonak bi motatakoak izan ohi dira gehienetan: pertsona oso konpetitiboak batetik, beren lanbidearekin zerikusia duen guztiaz jabetu nahi dutenak, eta aisia eta jai-egunak denbora galduta bezala hartzen dituztenak. Eta bestetik beren lan-giroa modu konfliktiboan bizi dutenak, beren lanbidean inolako

satisfakzioz aurkitzen ez dutenak, hila bete bukaeran dirua jasotzeko errutina batean sartuak daudenak. Pertsona horiek angustiatu egiten dira astelehena iristen ari dela eta berriro ere lanera itzuli behar dutela ikusten dutenean.

Sentimenduok alarma-seinalea gisa hartu behar dira, pertsonaren eta bere ingurunearen artean desoreka adierazten diguten neurrian. Zer egin igandearen angustia aurre egiteko? Gaian aditua den Albert Sola doktorearen hitzetan «ez dago arratsaldeko bostetako errezetarik», astean zehar konpontzen ez dena ez baita ordu batzuetan konponduko; egunero prestatu beharra dago, herusturari aurre egin eta tentsioa gainditzeko. Finean, bizimodua aldatu behar da, lana bere lekuan kokatu, daukana baino garrantzia ez gehiago eta ezta gutxiago ere eman gabe, eta bizitza erreala norberaren asmo eta nahiekin ahalik eta ongien egokituz ■

Sintomak ugariak dira:
tentsioa, larritasuna,
beldurra,
umore-aldaketa bat
batekoak, adoregabezia,
halako huts-sentsazio bat
urdailean, buruko mina,
ezinegon fisikoa eta abar

JABIER AGIRRE

L A N D A R E A K

Udaberrirako beste zirrikito bat

LOREETAZ hitzegin ohi dugunean, arrosak, hortentsiak, geranioak edo antzeko loreak ekarriko ditugu gogora, gehienetan. Hau da gure buruetan dugun aldrebeskerietako bat, loreak apaingarritarako soilik edo, gehiena jota ere, usaia zabaltzeko daudela pentsatzea.

Jende gutxi pentsatuko du sagasti batean, eta are gutxiago harizti bat edo intxaurrenduetan gauzatzen den lorealdian. Hau litzateke ba lorealdiaren zentzu osoaren imaginik gordinena.

Landareak bere bizitzan garatzen duen organo garrantzitsuenetakoa da lorea. Lorea ugalketa sistema zabaldua da landareen artean. Lorearen ondorengoa, barruan haziak daramatzen

fruitua da. Hazi hauek fruitua garatu duen landarearen antzeko beste batzuk sortzeko nahi eta nahiezkoak dira. Beraz, utz dezagun inguruaz dugun ikuspegi egozentrismoa eta pentsa dezagun landareak gure gozamen estetikorako ez dituela loreak garatuko, inola ere ez!

Beste zirrikito honetatik begiratzen badiezu landareei, gain-gainean ditugun udareondo, intxaurreondo, aranondo, gezioondo, sagarondo, otsolizarrak eta abarren lorealdi aparte aparteko edertasuna aurkituko diezu, estetikoaz gain bizitzaren jarraipenarena ere.

Gozatu orain lorealdiez, ze... ba al da loretan puri-purian dagoen sagastia baino espektakulo ederragorik? ■

JAKOBA ERREKONDO

Beranturiko haranean barrena itzulitxo

Euskal Herriko mugaldean, Araba eta Burgos arteko mugan, Ayuda ibaiak bustitzen duen laborez eta azukre-erremolatxaz landutako lautadan dago Beranturi. Herri honek Lacorzanillako ermitan martxoaren eta apirilaren 25ean eta irailaren 24an erromeriak ospatzen ditu, oso data aproposak Beranturi eta bere bazterrak ezagutzeko.

Beranturitik har dezakegu hegoaldera doan bide asfaltatu bat, El Encinaleko gainetara igotzeko. Hemen lurra aldatzen da, zakardiak eta arteak ageriz.

Bidezidor bat hartu ondoren, berehala topatuko dugu Portillara doan bidea, zeinatik ondo ageriko zaigun Zanbranako herri hau eta harkaitzetan eraikitako bere gaztelu ederra. Portillatik aise igoko gara Zabalateko gaztelu horretara.

Gaztelu hau estrategikoki oso garrantzitsua izan zen XII. eta XIII. mendeetan (gaztelarrak eta nafarrak jauregia bereganatzeko gogor lehiatu ziren), baina XVIII. mendearen amaieran jada soil utzi zuten. Hala eta guztiz ere, bere historia askoz ere antzinagotik dator, Burdin Aroko harresiz inguraturiko herri bat izan baitzen, geroxeago erromatarrek bereganatu zutena.

Leku honek zein ondo menperatzen duen Beranturiko lautada ikusiz, berehala ulertuko dugu bere garrantzia mendeetan zehar. Lautada horretatik, hain zuzen, Galiak eta penintsula lotzen zituen galtzada erromatarra iragaten zen.

Zabalateko gaztelutik jaitsiko gara berriro Portillara eta Pariguriko alorre-tara doan pista hartuz Beranturiko errepidera aterako gara. Agian pista luze eta lautsu honetatik ibiltzea apur

bat astuna egingo zaigu, baina beti gozatzen ahalko dugu lautadak eskaintzen duen lasaitasunaz.

Errepidean Escanzanara doan bidea

Gaineko argazkian Zabalateko gaztelua Beranturiko lautada menperatzen.

Bestean argazkian Portilla herria eta urrunean Beranturi.

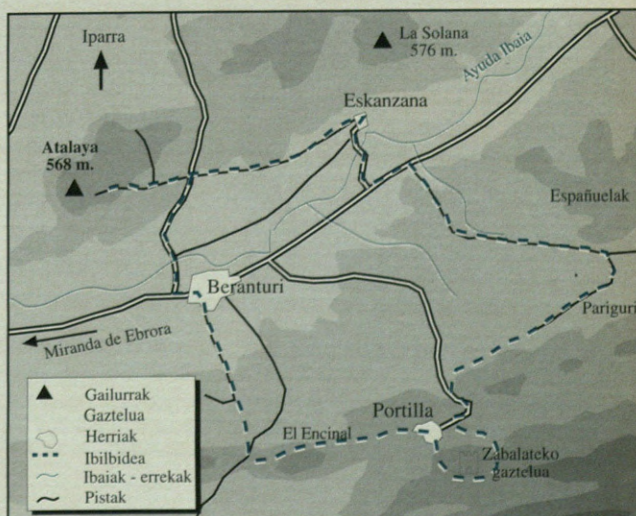
Kartografia: 137. orrialdea (Miranda de Ebro) eta 138. orrialdea (La Puebla de Arganzón) I.G.N.-renak

hartuko dugu, Ayuda ibai urtsua zubitik zeharkatuz. Herria pasa ondoren ezkerre-rra doan pistak Atalaya muinora zuzen eramango gaitu.

568 metroko mendiska leun honetatik ikusi ahalko ditugu Portilla, Zabalateko gaztelua (atzean La Sierra mendia ageri delarik) Beranturi eta zeharkatu dugun bere lautada; eta pistatik Beranturira jaisten ari garen bitartean gogoratu ahalko gara lurralde hauen antzinatasunaz, Beranturi San Millango monastegian gordetzen den X. mendeko Arabako herrien bilduman agertzen baita ■

IÑIGO TXINTXURRETA

A N T Z E R K I A

22 ● Eibarko XIX. Antzerki Jardunaldien barruan, gaur In Ostirala **Fraganti-k «Oleanna»** antzezlan aularatuko du. Hilaren 26an, aldiz, **Paul Wildbaum mimo kanadarrak «¿Es perfecto el mundo?»** lana aurkeztuko du.

● **Producciones Ñ taldeak Alfonso Sastreren «Los dioses y los cuernos»** lana aularatuko du gaur, bihar eta etzi Barakaldo Antzokian. Zuzendari, Etelvino Vazquez dugu.

24 ● **Panta Rhei antzerki taldeak «Txintxilipurdi erregea»** ipuina aularatuko du gaur 17:00etan Irungo Amaia Kultur Aretoan. **Haurrei zuzendutako ikuskizuna** da.

B E R T S O L A R I T Z A

24 ● **Nafarroako Bertsolari Txapelketa** iritsi da bere egun garrantzitsuenara, finalera hain zuzen ere. Final handia Goizuetako pilotalekuan izango da, 16:30etan.

E R A K U S K E T A K

23 ● Martxoaren 8an Eibarko Udaletxeko Kultur Aretoan estreinatutako **«Eibarko**

Larunbata

Murruxiko Mendizale Elkarteak eta Kutxa Fundazioak Aretxabaletako IX. Argazki Lehiaketa antolatu dute. Nahi duten

Martxoaren 24an, arratsaldeko 17:00etatik aurrera, jokatuko da Azpeitiko kiroldegian Euskadi Irratiak Kutxa Fundazioaren laguntzarekin antolatutako Trikiti-Pieza Berrien lehiaketaren finala. Final honetan epaimahaiak aurretik aukeratutako piezak joko dituzte, piezaren egileek beraiek edota horiek aukeratutako trikitilari bikoteek bestela. Zuzeneko azken emanaldi publiko honek berebiziko garrantzia izango du sariketan irabazle izateko, musika grabaketak eta hautaketa egin ostean. Hiru sailatan bereizi dira piezak: porrusalda saila, arin-arin saila eta potpourri saila. Lehenengo bietan seina pieza dira finalera iritsitakoak, hiru, berri,

azkenekoan. Piezen hautaketa egin dutenek beraiek osatuko dute finalean ere epaimahaiak: Pello Zabalak, Manu Iztuetak, Jose Maria Oñartzabalek eta Iñaki Aierbek.

emakumeak (1900-1950)» argazki erakusketak, gaurkoa du azken eguna zabalik. Erakusketak 1900. eta 1950. urteen artean Eibarko emakumei buruz jasotako argazkiak plaza-ratu ditu.

● Donostiako Koldo Mitxelena Kulturunean, pasa den martxoaren 15az geroztik, **«Lizardi 1896-1933» erakusketa** dugu ikusgai. 16:30etatik 20:30etara izanen da zabalik erakusketak, eta goizez taldeentzako, aldeztu aurretik zita eskatuz gero.

H I T Z A L D I A K

27 ● Goizeko 9:30etan, Errenteriako Udal Euskaltegian, **«Hamalau» libu-**

Asteazkena

ruaren azterketa egingo dute. Hizlari lanetan, Xabier Mendiguren idazleak jardungo du.

I K A S T A R O A K

22 ● Kantagintzaren ohitura berreskuratu asmoz, **Lezoko Oroitzene AEK Euskaltegiak kantagintzari buruzko ikastaroa** antolatu du. Ikastaroa 20 ordukoa izango da, **apirilaren 23an hasi eta Mendekozte jaiak bitarte.** Astearte eta ostegunetan izango dira saioak. Prezioa, 1.000 pezeta. Izena emateko epea martxoaren amaierara arte zabalik. Argibideak (943) 51 91 44 telefonoan.

I K U S K I Z U N A K

28 ● La Carrerarie konpainiak «La petite parade de Starewitch» ikuskizuna aularatuko du **Miarritzeko Colisee Aretoan**, goizeko 10:00etatik aurrera.

J A R D U N A L D I A K

22 ● Martxoaren 18an hasitako **«Bi harriz lau xori» kultur astearren barruan**, gaur 21:00etan, Miarritzeko Colisee Aretoan, **«Pagola kantatuz»** ekitaldia izanen dugu: Manex Pagolaren errepertorioa oinarri hartuta, makinabat kantarik hartuko dute parte: Magali

Zubillaga, Erramun Martikorena, Jojo eta Ramuntxo, Xalbador... Hilaren 24an amaituko da kultur aste hau, «**Senitar-tea**» argazki erakusketarekin batera.

27

Asteazkena

● Gaur eta biharko mahain-guruekin amaituko dira Bilbon burututako «**Hiria: noren irudia?**» jardunaldiak. Gaur, Mikel Garai, Dolores Palacios, Federico Soriano, Fede Arruti eta Javier Elorriaga izango ditugu hizlari. Bihar, berriz, Javier Etxeberria, Jesus Arpal, Txomin Badiola eta Jaione Velilla. **Euskal-Nafar Arkitektoen Ikas-kidegoko Hitzaldi Aretoan** izango dira biak, 19:30etan.

LEHIAKETAK

29

Ostirala

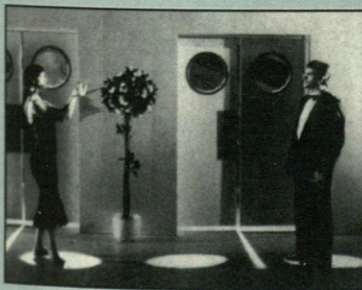
● On Manuel Antonio Antia Eleberri Laburren **II. Literatur Lehiaketa** antolatu dute Urnietan, euskarazko ipuinentzat. Gaia librea da. Lehiakide bakoitzak gehienez lan bat aurkez dezake. Bi maila izango dira: **14 urtetik beherako urnietarrentzakoa** bata, eta **herriko zein kanpoko idazle helduentzakoa** bestea. Lanak martxoaren 29rako aurkeztu behar dira, Lekaio Kultur Etxean.

MENDI IRTEERAK

23

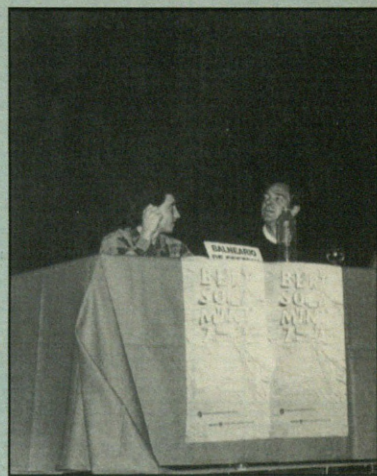
Larunbata

● Oiartzungo **Girizia Mendizale Elkartek** mendi irteera prestatu du martxoaren

Euskal Herriko Geroa antzerki taldeak eta Teatro de la Jacara andaluziarrek «**Por mis muertos!**» antzezlan taularatuko dute martxoaren 22an Basauriko Social Antzokian. Obra honetan bost autore

Laudion Bertso Astea antolatu du Arabako Bertsolari Elkartek martxoaren 25etik 28ra bitarte. Mahainguruak, solasaldiak eta bestelako ekimenak prestatu dituzte lau egunotarako. Martxoaren 25ean, Juanito Dorronsorok «Kantu kontari» gaiaren inguruan jardungo du, Jon Maia lagun hartuta. Biharamunean, aldiz, «Bertsolari gazteen 'pasarella'» izango da gaia Koldo Mitxelenako ikasleak, Igor Elorza, Ainhoa Agirrezabaldegi, Xabier Silveira eta Oihane Perearentzat. 27an, osera, Jon Sarasua, Xabier Amuriza eta Jon Maia arituko dira solasean. Gaia ondokoa izanen da: «Bertsolaritza III. milenioruntz». Eta 28an, Jon Enbeita, Ibon Ajuria eta banda arituko dira «Paperetik plazara».

ren 23-24 astebururako, **Belaguatik Orhira** artekoa. Irteera gaur 15:00etan Oiartzungo enparantzatik. Autobusez Isabaraino joanen dira mendizaleak. Ibilaldia egiteko, zortzi bat ordu beharko dira. Prezioa: 2.500 pezeta (100 libera).

MUSIKA

23

Larunbata

● Gaur gaueko 21:00etatik aurrera kontzertua izanen dugu Baionako Lauga Gelan. «Elgarrekin Euskal Herria egin dezagun» ekimenaren barruan, **Negu Gorriak, Deabruak Teilatueta, Anje Duhalde** eta **Terry O'Neilek** eskainiko dituzte euren doinuak. Sarrera: 50 libera aurretik (1.200 pezeta) eta 60 leihatilan.

sonatuk hartu dute parte: Bernardo Atxagak, Sergi Belbelek, Ernesto Caballerok, Pepe Ortégak eta Alfonso Zurrok. Bost hauek emigrazioa, mestizajea edo mugimendu sozialak bezalako gaiak landu dituzte. «**Por mis muertos!**» lanaren bost ataletan Ramon Bareak, Ernesto Caballerok, Andres Limak, Pepe Ortégak eta Alfonso Zurrok bete dituzte zuzendari lanak. Bi emanaldi eskainiko dituzte egun berean: lehenengoa, 12:00etan (eskoletako ikasleentzat), eta ilunabarreko 20:30etatik aurrera bigarrena. Obraren iraupena 70 minutukoa izango da. Sarreraren zenbatekoa 1.000 pezetakoa (40 libera) izango da, 650 Socialeko kideentzat.

● Gaur eta bihar, arratseko 20:00etatik aurrera, Musica Nel Mondo taldeak «**Tosca**» opera taularatuko du Donostiako Victoria Eugenia Antzokian.

● Getxo Antzokian, 20:00etan, Getxoko Blues Jaialdiaren eskutik, **Bob Margolin Blues Band**-ek kontzertua eskainiko. Sarrera: 1.000 pezeta.

24

Igandea

● Hernanin bi musika emanaldi izango ditugu aste honetan. Batetik, **Hernaniko Txistulari Bandaren kontzertua** hilaren 24an, Udaletxeko arkupetan, 13:00etan. 28an, aldiz, **Iñaki Alberdiren akordeoi kontzertua** du Biteri Kultur Etxean, 19:00etan.

28

Osteguna

● Bilboko **El Carmen** elizako kontzertuen barruan, gaur **Brendan Croker gitarra-jole** ingelesak eskainiko ditu bere musika-doinuak. Crokerrek zazpi disko ditu kalean.

ZINEMA

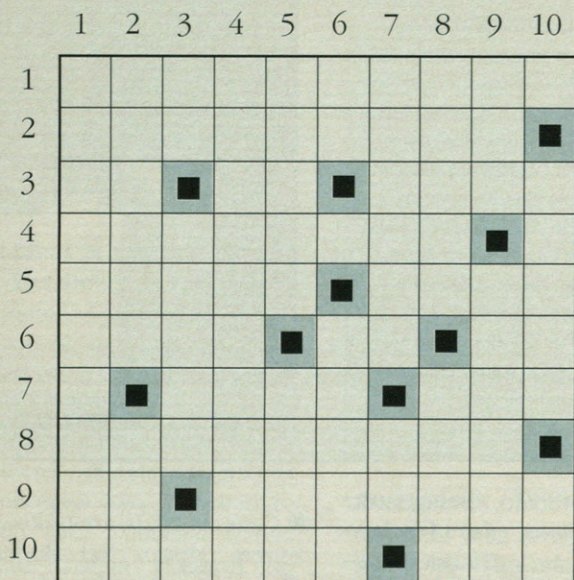
25

Astelehena

● Gaur, Donostiako Lugaritz Kultur Etxean, «**Alaren zeruaren erdia**» filmea eskainiko dute jatorrizko bertsoian eta euskarazko azpitituluekin, 20:15etan. Estreinaldi honetan **Djamila Sahraoui zuzendaria gure artean** izango dugu, eta proiektzioaren ondoko solasaldian parte hartuko du.

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Harpidetzeari dagokion diru-kopurua. 2.- Izurria. 3.- Errepikatuz, nahi. Bizkaiko herria. Ogigile. 4.- Euskal eskola. Bokala. 5.- Oilasko zikiratu. Seinale. 6.- Izan. Musika nota. Musika nota. 7.- Nitrogenoa. Zezen zikiratua. Urtaro beroa. 8.- Nafarroako herria. 9.- Interjekzioa. Adin txikikoak. 10.- Iparraldean, astia. Alderdi troskista.

GOITIK BEHERA: 1.- Mugimendua. 2.- Merkatuak. Intsektu mota. 3.- Rutenioa. Apaindura. Azkenekoa. 4.- Gartzela. 5.- Nafarroako oihana. Egon. 6.- Bostehun eta bat. Zero. Gogorra. 7.- Greziako eskualdea. Alderantziz, infusio mota. 8.- Pluralean, zuhaitz mota. More. 9.- Gipuzkoan, zain. Zerriak. 10.- Lehenengoa. Emakume izena. Modu atzizkia.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Anakonda
Brinkola
Kartazal
Ukabilak

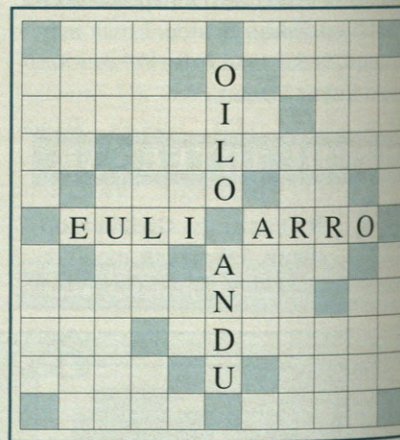
7 letra

Guraria
Idaztia
Jatorra
Otsaila

4 letra

Agur
Aida
Aita
Alai
Andu
Arro
Auto
Auzi
Azal
Bago
Bizi
Blai

Euli
Gazi
Giro
Iaio
Irak
Irri
Laja
Nori
Olio
Oria
Sona
Suak

2 letra

Ag
Ai
An
Ar
Bl
No
Oi
Ra

3 letra

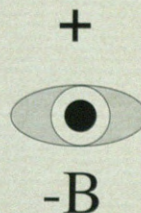
Gas
Gor
Tor
Tua

—Hieroglifiko a—

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

			Aditzera eman	▼	Amenikakoa	▼	Lapurdikoa herria	▼	Izutia
			Beharrak		Alderdi karlista		Labore hauts		
			▶		▼		▼		▼
			4						
Amateizina	▼	Soroka	▼	Ahuntzaren arra	▶				
Sukaldean ari direnak		Usain txarra		52					
▶		▼		▼					
5									
Nerbio	▶				Indioa	▶		Bokala	▶
Upel txikiak					Hegazti harrapari			Hirialde	
▶					▼		Landa	▶	▼
1							Urania		
Euskal Autonomia Elkarreka	▶			Bira eman	▶		▼		
Frutak				Gizon izena				6	
▶				▼	Kontso-, bikoitza	▶		Dago	▶
					Galdetzaille mota			Röntgen	
Islandiako autoetan	▶		Jarri	▶			▼		
Onospena			Argiaren erdian						Zintzo
▶			▼					Hitz grekoa	▶
					2			Azkenekoa	▼
Bokala	▶		Iratzeta	▶			▶	▼	
			3			Ohorezko hitz emate			

Gehiegi edan al zenuten atzo?

Gurutzegrama

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

UZKER ESKUIN: 1. Betekizuna. 2. Ukapena

Or. 3. Ziren. lg. R. 4. TNT. Kadira. 5. A

Elebidun, 6. Nekatuta, O. 7. L. A. Azeri, 8.

Uzia, Triku, 9. Zcu, Kuiu, R. 10. Eratu, Akta

GOITIK BEHERA: 1. Buztanluze, 2. Fkin, F

Zer. 3, Tartekatur, 4, Epe, La. A. T. 5, Kenketa

Ku, 6, In. Abuztu, 7, Zalditeria, 8, U. Gidariak

9. No! Bu. IK. T. 10. Arrapo. Uta.

Kate hitzak

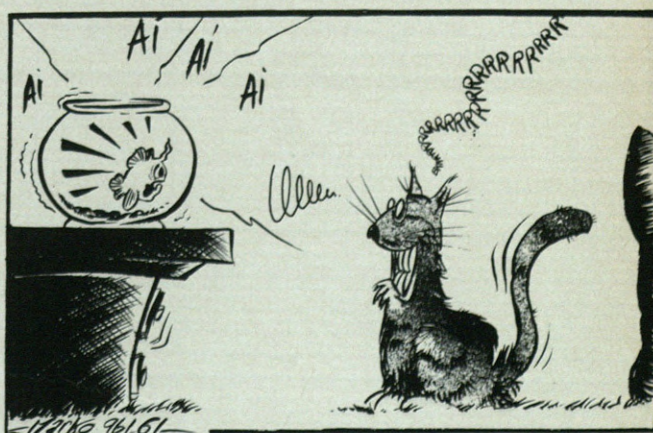
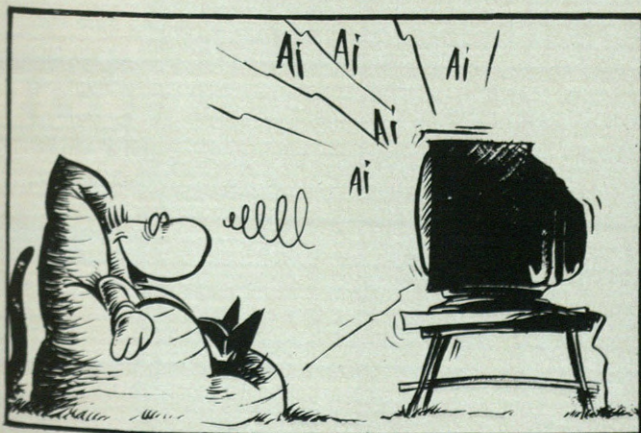
A	G	U	R	E	L	A	G	A
I	R	A	K	E	J	E	L	A
A	R	G	A	Z	K	I	R	O
I	A	B	A	I	K	O	R	R
O	B	I	R	A	R	I	R	I
G	E	L	A	I	E	L	A	I
S	K	A	E	Z	K	A	I	I
E	M	A	K	U	M	E	A	Z
G	A	I	L	A	N	T	U	R
A	I	N	A	N	U	K	O	A
Z	A	M	A	I	A	I	A	A

Hieroglifikoa:

LEHENENGOA IZA-
TEKO PUNTU BAT
FALTA ZAIO

ERROBIKO PIRANAKO

Komikia

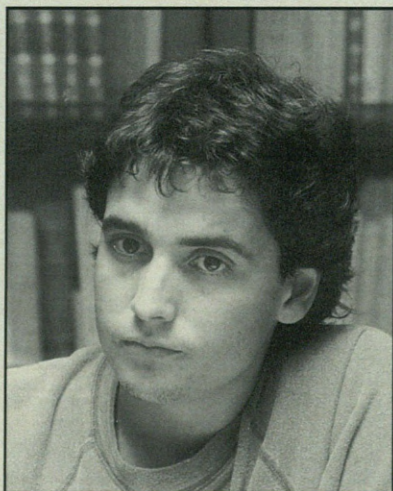

Belarria falta

HIZKUNTZ Politikei buruzko Unesco-ren Mintegian ildo polit bat berretsi da: euskararen esperientziak badu zer erakutsirik munduko hizkuntza gutxituen bidean. Zer ikasia aipatu da akaso gutxitxo. Baina tira. Poztekoak dira Bolivia aldean egindako ekarpenak ere.

Maien lurraldetik truke plan bat ekarri dugu azaroan. Guatemalako erakunde Maia publiko nahiz sozial garrantzitsuenek bultzatu eta sinatua: Guatemalako Hizkuntza Maien Akademiak, Hezkuntza Elebiduneko Programak, Erakunde Maien Kontseiluak, Rogoberta Menchú Fundazioak eta abarrek. Plana zehatza da, xumea: euskalgintzako esperientzia eta erakundeetatik 12 pertsonako delegazioa hara bidaltzea esperientziak trukatzera. Garapen proiektu merke bat da, eta potentzialtasun handikoa, aurtengo gure esperientzia ikusi ondoren. Bi hilabete dira plana eta bilera eskaria Jaurlaritzan daudela. Erantzun ere ez.

Sinesten dut, hala ere, bide horretan: trukea, bizinahiaren esperientzia txikien trukea. Hori da eskatu dutena. 'Bizinahi' hitza ez dago kasualitatez. 'Txiki' hitza ere ez. Txikigintzan gara, zalantzarik gabe, aberatsenak. Eta txikiak ikasi ere egin nahi izaten du, ez bere burua erakutsi bakarrik. Nolanahi ere, onartzen dut Hizkuntz Politikaren diseinuak ere balio deza-keela trukerako.

JON SARASUA

BEGIRA dezagun, bada, gure baitara, gure Hizkuntz Politikara. Nondik epaitu? Euskal munduaren iritzi tenperaturatik. Eta zer dio tenperatura horrek? Ezinegona, aro baten bukaera, aldaketa beharra.

Landareei eta hizkuntzei erizpide ekologikoak aplikatzen ikasi dute, piskanaka, gure agintariek ere. Badituzte halako mira ekologiko solte batzuk. Baina gero, kultur politikan, balore horien kontrako bidetik jotzen dute: pentsamenduaren inportazioa, homologazio sindromea, gutxituaren konplexuak. Eta konplexu horien

erradiografia dira, adibidez, Kultur Sailaren aurrekontuak (Guggenheim, Donostiako Zinemaldia, euskalgintza... orohar, dena). Konplexuak, presioak, eta pentsamendu problemak. Guzti horri erantsi botere-gaitzak, eta horra emaitza: aurrekontuak.

EUSKARAREN unibertso kulturala da gure landarea, besteekin batera. Bizi-historia, bizi-baldintza, bizi-joera eta bizinahi beregainak dituen. Landare askoren antzekoa da, ingurune anitz batean dago, lurraldea ez da berea soilik...ados. Baina landarea da. Eta non ditu bere beharrak, berezko joerak, gara-nahiak, lehen-tasunak? Egon adi bere barne-izerdiari: bere pentsamenduari. Egia da pertsona bakoitzak bere okurrentziak, ideiak, ikuspegiak eta aditu faboritoak dituela. Baina zer dio euskararen unibertsoaren pentsamenduaren norabideak, trukeak? Esan egin behar al dut non sortzen den pentsamendu hori? Ez al dio administrazioak oraindik bere buruari galdera hori egin? Ala bere burua dauka pentsalaritzat, nonbaiteko aditu batzuen laguntzaz?

Erroko akats bat dauka gure Hizkuntza-Kultura Politikak: ez du aintzat hartzen euskararen unibertsoaren pentsamendua. Ez da adi-adi egoteko gai. Bi gauza falta zaizkio horretarako: argitasuna, eta batez ere, apaltasuna.

ARGIA

Orain
ARGIAren
harpidedun
eginez gero
hauetako
konpakto,
bideo edo
liburu bat
eskuratuko
duzu

DOHAINIK

943 - 37 15 45

ARGIAren harpidedun izan zaitez

AMAJA ZUBIRIAren
KONPAKTOA

"NEGU GORRIAK IDEIA ZABALDU TOUR 95"
GARBIÑE UBEDA

"TAKOLO PIRRIKX ETA PORROTIX"
BIDEOA

KIOSKOAN BAINO

%20a
MERKEAGO

HARPIDETZA SARIK
(BEZ barne)
Hego Euskal Herria
12.100 pzta
Iparr Euskal Herria
685 libera
Espainia 12.100 pzta
Beste Atzerriak
15.750 pzta
Airez 24.850 pzta

Euskal Kulturaren
URTEKARIA ere

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	TELF. _____
HELBIDEA _____	POSTA KODEA _____
HERRIA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTSAL HELBIDEA _____	SUKURTSAL ZKIA. _____
KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____	
Entitate	Sukurtsala
K.D.	Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

1 TXURA BAINO GEHIAGO

ANTZA

Maisuen Eskutik

soluzio grafikoak